

Biuletyn Prawa Karnego nr 10/07

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane są zarówno projekty aktów normatywnych, jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane są także opinie sporządzane w toku prac legislacyjnych przez upoważnione podmioty.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczone w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

SPIS TREŚCI

1. ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA.....	5
1.1. UCHWAŁY I POSTANOWIENIA – KZP	5
1.1.1. <i>Odpowiedzialność karna za złożenie fałszywych zeznań w kontekście wystąpienia podstaw do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów.....</i>	5
1.1.2. <i>Wyłączenie spółki cywilnej z katalogu podmiotów, o których mowa w art. 9§3 k.k.s.....</i>	5
1.1.3. <i>Wyłączenie sędziego na podstawie art. 41§1 k.p.k., z uwagi na uprzednią ocenę tego samego materiału dowodowego, dokonaną w innej pod względem podmiotowym sprawie</i>	5
1.1.4. <i>Przedmiotowy i podmiotowy zakres wykorzystania dowodów uzyskanych w czasie kontroli operacyjnej</i>	6
1.1.5. <i>Prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k. a status oskarżyciela posiłkowego.....</i>	12
1.1.6. <i>Interpretacja normy intertemporalnej w kontekście depenalizacji częściowej</i>	13
1.1.7. <i>Pojęcie „wygranej rzeczowej” na gruncie ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych</i>	14
1.2. ORZECZENIA W SPRAWACH KASACYJNYCH.....	15
1.2.1. <i>Kryteria odmiennej oceny dowodów sądu pierwszej instancji; Nowe ustalenia faktyczne a zasada swobodnej oceny dowodów.....</i>	15
1.2.2. <i>Błąd co do prawa a treść oświadczenia lustracyjnego.....</i>	17
1.2.3. <i>Orzekanie zakazu prowadzenia pojazdów; modyfikacja wniosku prokuratora o skazanie bez rozprawy.....</i>	18
1.2.4. <i>Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej – zakres orzekania</i>	19
1.2.5. <i>Fałszywe zeznania złożone przez oskarżonego występującego uprzednio w charakterze świadka.....</i>	21
1.2.6. <i>Warunkowe zawieszenie wykonania kary w przypadku orzeczenia kary łącznej i wyroku łącznego.....</i>	22
1.2.7. <i>Treść uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji</i>	23
1.2.8. <i>Wymiar kary łącznej</i>	24
1.2.9. <i>„Czyn” a „przestępstwo”; przyznanie do winy.....</i>	24
1.2.10. <i>Wielość przestępstwa a kryterium impulsu woli.....</i>	25
1.2.11. <i>Zmiana wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o powództwie cywilnym a podstawy kasacji.....</i>	27
1.2.12. <i>Uprawnienia strony nie wnoszącej środka odwoławczego; decyzja o tymczasowym aresztowaniu a wyłączenie sędziego w postępowaniu odwoławczym.....</i>	27
1.2.13. <i>Ujemne przesłanki procesowe a dopuszczalność rozpoznania kasacji na korzyść oskarżonego</i>	29
1.2.14. <i>Wieloodmianowość przestępstwa fałszerstwa dokumentów; przestępstwo oszustwa popełnione z wykorzystaniem fałszywych dokumentów</i>	30
1.2.15. <i>Podstawy kasacji w sprawach karnych</i>	30

1.2.16.	<i>Pozbawienie wolności ze szczególnym udręczeniem; szczególny sposób działania jako znamię kwalifikujące w przypadku zbiegu kilku typów czynów zabronionych; ciąg przestępstw</i>	34
1.3.	ORZECZNICTWO IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	36
1.3.1.	<i>Przedawnienie</i>	36
1.3.2.	<i>Stosowanie tymczasowego aresztowania</i>	38
1.4.	ZAGADNIENIA PRAWNE.....	39
1.4.1.	<i>Należności biegłego – zwrot kosztów przejazdem</i>	39
1.4.2.	<i>Odpowiedzialność karna lekarza dokonującego niezgodnych z prawdą wpisów w dokumentacji medycznej</i>	39
1.4.3.	<i>Właściwość organów postępowania wykonawczego do odroczenia wykonania, rozłożenia na raty i umorzenia nawiazki na rzecz Skarbu Państwa oraz obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku</i>	40
1.4.4.	<i>Zakres pojęcia „korzyść majątkowa”</i>	40
1.4.5.	<i>Pojęcie wygranej rzeczowej w rozumieniu ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych</i>	40
1.4.6.	<i>Osądzenie fragmentu czynu ciągłego</i>	41
1.4.7.	<i>Skład sądu w postępowaniu prowadzonym w trybie uproszczonym przy ponownym rozpoznaniu sprawy</i>	41
1.4.8.	<i>Przesłanki prowadzenia dochodzenia i śledztwa</i>	41
1.4.9.	<i>Mienie objęte wspólnością majątkową jako przedmiot czynności wykonawczych przestępstwa przywłaszczenia</i>	42
1.4.10.	<i>Przestępstwo „kradzieży” sygnału telewizyjnego</i>	42
1.4.11.	<i>Właściwość sądu rejonowego w sprawach zażalenia na postanowienie prokuratora w przedmiocie wniosku o zmianę lub uchylenie środka zapobiegawczego</i>	42
1.4.12.	<i>Zgoda na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej a możliwość stosowania tymczasowego aresztowania</i>	43
1.4.13.	<i>Postępowanie w przedmiocie zażalenia na odmowę nadania klauzuli wykonalności postanowieniu prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym</i>	43

2. ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO. 44

2.1.	WYROKI I POSTANOWIENIA TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO	44
2.2.	WOKANDA TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO	44
2.2.1.	<i>Połączone wnioski grupy posłów na Sejm RP i Rzecznika Praw Obywatelskich o stwierdzenie zgodności z Konstytucją RP ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów (sygn. akt K 2/07)</i>	44
2.2.2.	<i>Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z art. 260 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego z art. 18 oraz art. 68 ust. 3 Konstytucji RP oraz § 33 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności z art. 213 oraz z art. 249 § 3 pkt 7</i>	

	<i>ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.) oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP (K 24/07) – dotyczy stosowania tymczasowego aresztowania wobec kobiet ciężarnych.</i>	53
2.2.3.	<i>Pytanie prawne Sądu Rejonowego w Szczecinie w sprawie zgodności art. 135 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 45 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 Konstytucji RP (P 21/07) – dotyczy udział asesorów sądowych w postępowaniu sądowym.</i>	53
2.2.4.	<i>Pytanie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w sprawie zgodności art. 213 § 2 Kodeksu karnego w części obejmującej zwrot „służący obronie społecznie uzasadnionego interesu” z: a) art. 14 i art. 15 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 19 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, b) art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, art. 7 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, z art. 15 ust. 1 zdanie 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (P 15/07).</i>	54
2.2.5.	<i>Pytanie Sądu Rejonowego w Rzeszowie sprawie zgodności art. 213 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w części w której uzależnia stwierdzenie braku popełnienia przestępstwa w sytuacji podnoszenia lub roglaszania prawdziwego zarzutu od ustalenia, że zarzut ten służy obronie społecznie uzasadnionego interesu, z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (P 3/07).</i>	54
2.2.6.	<i>Skarga konstytucyjna Stanisława S. w sprawie zgodności art. 114 § 6 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 32 Konstytucji RP, art. 45 Konstytucji RP i art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a także z art. 78 Konstytucji RP oraz z art. 91 ust. 2 Konstytucji RP (SK 3/07) – dotyczy pozbawienia prawa wniesienia do sądu dyscyplinarnego zażalenia na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania.</i>	54
3.	LEGISLACJA	55
3.1.	AKTY NORMATYWNE DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO	55
3.1.2.	<i>Wchodzą w życie:</i>	55
3.2.	PRACE LEGISLACYJNE RZĄDU	56
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA	59
5.1.	RADA EUROPY	59
5.2.	ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA	59
5.2.1.	<i>Zasada nulla poena sine lege w orzecznictwie Trybunału</i>	59
5.2.2.	<i>Prawo do rzetelnego procesu</i>	61
5.3.	EUROPEJSKI TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI	62
5.3.1.	<i>Odpowiedź na pytanie prejudycjalne zadane przez belgijski Cour d'arbitrage (sąd konstytucyjny) w sprawie Advocaten voor de Wereld VZW przeciwko Leden van de Ministerraad dotyczące ważności decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania</i>	62
6.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK I CZASOPISM	65
6.1.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK	65
6.2.	PRZEGLĄD CZASOPISM	65

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

(opr. Marcin Pawełek, asystent w Izbie Karnej SN)

1.1.1. Odpowiedzialność karna za złożenie fałszywych zeznań w kontekście wystąpienia podstaw do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów

przepisy: art. 233 § 1 k.k., art. 183 § 1 k.p.k., art. 313 § 1 k.p.k.

hasła: fałszywe zeznania, Przepięstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwosci – fałszywe zeznania; wyłączenie odpowiedzialności; przedstawienie zarzutów

Uchwała z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07

Teza:

„Nie ponosi odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 k.k. osoba, która przesłuchana została w charakterze świadka wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 k.p.k. nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecnictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0004_07.pdf

1.1.2. Wyłączenie spółki cywilnej z katalogu podmiotów, o których mowa w art. 9§3 k.k.s.

przepisy: art. 9 § 3 k.k.s.

hasła: przestępstwa i wykroczenia skarbowe – ogólnie

Uchwała z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 7/07

Teza:

„Spółka cywilna nie należy do wymienionych w art. 9 § 3 k.k.s. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks karny skarbowy i niektórych innych ustaw – Dz. U. Nr 178, poz. 1479) jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, gdyż nie posiada zdolności prawnej w rozumieniu prawa cywilnego.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecnictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0007_07.pdf

1.1.3. Wyłączenie sędziego na podstawie art. 41§1 k.p.k., z uwagi na uprzednią ocenę tego samego materiału dowodowego, dokonaną w innej pod względem podmiotowym sprawie

przepisy: art. 41 § 1 k.p.k.

hasła: wyłączenie sędziego

Uchwała z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 9/07

Teza:

„W wypadku gdy materiał dowodowy, na podstawie którego orzeczono w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego ze sprawców czynu, miałby stanowić podstawę dowodową orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej także i innego współsprawcy (podżegacza lub pomocnika) tego samego czynu, sędzia, który dokonał oceny dowodów w odniesieniu do jednej z tych osób, powinien być wyłączony od udziału w sprawie dotyczącej pozostałych, z uwagi na istnienie okoliczności, która „mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności” w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0009_07.pdf

1.1.4. Przedmiotowy i podmiotowy zakres wykorzystania dowodów uzyskanych w czasie kontroli operacyjnej

przepisy: art. 19 ust. 1, 15 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r., Nr 7, poz. 58 ze zm.)

hasła: czynności operacyjne; dowody

Postanowienie składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 6/07

Teza:

„1/ Przez „uzyskane dowody pozwalające na wszczęcie postępowania karnego lub mające znaczenie dla toczącego się postępowania karnego” (art. 19 ust. 15 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.) należy rozumieć wyłącznie dowody popełnienia przestępstw wymienionych w katalogu z art. 19 ust. 1 tej ustawy.

2/ Uzyskane w czasie kontroli operacyjnej dowody popełnienia przestępstw – określonych w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji – przez osobę inną niż objęta postanowieniem wydanym na podstawie art. 19 ust. 2 tej ustawy albo popełnionych wprawdzie przez osobę nim objętą ale dotyczące przestępstw innych niż wskazane w tym postanowieniu, mogą być wykorzystane w postępowaniu przed sądem (art. 393 § 1 zd. 1 k.p.k., stosowany odpowiednio), pod warunkiem, że w tym zakresie zostanie wyrażona następcza zgoda sądu na przeprowadzenie kontroli operacyjnej (art. 19 ust. 3 ustawy o Policji, stosowany odpowiednio).”

Z uzasadnienia:

(...) Artykuł 19 ust. 1 ustawy o Policji zawiera zamknięty katalog przestępstw, w celu zapobieżenia którym, uzyskania i utrwalenia dowodów, wykrycia, ustalenia sprawców, sąd na wniosek uprawnionego podmiotu może w drodze postanowienia zarządzić kontrolę operacyjną (jako szczególną postać czynności operacyjno-rozpoznawczych, polegającą na kontrolowaniu treści korespondencji, kontrolowaniu zawartości przesyłek i stosowaniu środków technicznych umożliwiających uzyskiwanie w sposób niejawnny informacji oraz ich utrwalanie, zwłaszcza rozmów telefonicznych i innych informacji przekazywanych za pomocą sieci telekomunikacyjnych). Zarządzenie takiej kontroli ograniczone zostało tzw. klauzulą subsydiarności, bowiem jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy inne środki okazały się bezskuteczne lub zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą nieskuteczne lub nieprzydatne. Stosownie zaś do przepisu art. 19 ust. 15, w przypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego, wszystkie materiały zgromadzone podczas stosowania kontroli przekazywane są właściwemu prokuratorowi z wnioskiem o wszczęcie postępowania karnego (...).

Ustalając zatem znaczenie przepisu art. 19 ust. 15 ustawy o Policji, w omawianym aspekcie, należy przede wszystkim uwzględnić, że nie ma on charakteru samoistnej normy kompetencyjnej. Jest przyporządkowany bez reszty normie zawartej w art. 19 ust. 1, która ma charakter ramowy (katalog przestępstw w niej zawarty jest niejako „wyciągnięty przed nawias” w rezultacie przyjęcia określonego sposobu techniki legislacyjnej) i odnosi się do wszystkich ustępów art. 19. (...)

Należy zatem stwierdzić, że treści poszczególnych ustępów art. 19 ustawy o Policji nie można interpretować w oderwaniu od przepisu ust. 1, w którym ustawodawca, enumeratywnie wymieniając przestępstwa, przy których może być ona zastosowana, określa zakres tejkże kontroli i nie można utworzyć na podstawie każdego pojedynczego przepisu samoistnej normy kompetencyjnej. Wnioskowanie wyłącznie z wykładni językowej pojedynczych przepisów, w oderwaniu od treści pozostałych przepisów znajdujących się w tej samej jednostce redakcyjnej, a to w przepisie art. 19 ustawy, prowadziłyby bowiem do wewnętrznej niespójności art. 19 ustawy o Policji.

Dokonując wreszcie interpretacji wspomnianego przepisu nie można także pominąć domniemań interpretacyjnych, które stanowią ważną kategorię dyrektyw wykładni. Do najistotniejszych domniemań interpretacyjnych spotykanych w naszym orzecznictwie zaliczyć można między innymi następujące reguły: domniemanie zgodności normy z Konstytucją oraz domniemanie racjonalności ustawodawcy. (...)

W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszej sprawie, przyjęcie, że przepis art. 19 ust. 15 należy interpretować w oderwaniu od pozostałych przepisów umieszczonych w art. 19, prowadziłyby do obalenia domniemania racjonalności ustawodawcy. Wówczas bowiem należałoby przyjąć, że w przypadkach niecierpiących zwłoki kontrola operacyjna mogłaby zostać zarządzona (art. 19 ust. 3) oraz byłoby dopuszczalne przedłużenie stosowanej kontroli ponad okres maksymalny (art. 19 ust. 9) także odnośnie przestępstw nie wskazanych w art. 19 ust. 1, i nie miałyby wówczas zastosowania (a nawet sensu) zasada subsydiarności stosowania kontroli operacyjnej, podczas gdy wydanie przez sąd po raz pierwszy postanowienia o zarządzeniu kontroli operacyjnej byłoby dopuszczalne tylko w odniesieniu do określonych przestępstw, w celu określonym w przepisie ust. 1 i w oparciu o zasadę subsydiarności. Co więcej, ustawodawca otwierałby pole dla możliwości dokonywania daleko posuniętych manipulacji prowadzących w istocie do dokonywania kontroli operacyjnej dla uzyskania materiału dowodowego umożliwiającego wszczęcie postępowania karnego lub przydatnego dla toczącego się postępowania dotyczącego przestępstw nieobjętych katalogiem z art. 19 ust. 1 ustawy o Policji. Łatwo bowiem wyobrazić sobie stosowanie kontroli operacyjnej wobec osoby co do której istnieją podejrzenia iż popełniła przestępstwo „pozakatalogowe” pod pozorem podejrzeń (oczywiście bezzasadnych), o popełnienie przestępstwa wymienionego w art. 19 ust. 1. (...)

W niniejszej sprawie przekroczenie granicy, jaką stanowią mogłoby językowe znaczenie przepisu ust. 15 art. 19 ustawy o Policji znajduje usprawiedliwienie w potrzebie możliwie jak najmniejszego ograniczenia praw i wolności konstytucyjnych, takich jak prawo do prywatności, nienaruszalności mieszkania, czy wolności komunikowania się. Ponadto oparcie się na literalnym brzmieniu tego przepisu prowadziłyby do jego niezgodności z Konstytucją. Wiadomo, że dokonując wykładni systemowej nie należy ograniczać się tylko do systematyzacji wewnętrznej, lecz także należy uwzględnić miejsce interpretowanego przepisu w hierarchii aktów normatywnych (tzw. systematyzacja zewnętrzna) oraz dokonać tej wykładni zgodnie z zasadami prawa. Nakaz wykładni prawa zgodnie z zasadami prawnymi to jedna z najbardziej podstawowych reguł wykładni systemowej. Wśród zasad systemu prawa rolę szczególną odgrywają zasady konstytucyjne, z czym wiąże się reguła wykładni, iż „interpretując normy prawne należy je interpretować zgodnie z Konstytucją” (L. Morawski, op. cit. s. 111). W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego utrwalona jest zasada prymatu wykładni zgodnej z Konstytucją. Stanowisko to znalazło wyraz w licznych orzeczeniach wydanych zarówno przed jak i po wejściu w życie nowej Konstytucji. W wyroku z dnia 28 kwietnia 1999 r. (K 3/99, OTK ZU nr 4/99, poz. 73) Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie stwierdził,

że „zastosowaniu techniki wykładni ustawy w zgodzie z Konstytucją należy przyznawać pierwszeństwo, bo koresponduje ono z domniemaniem konstytucyjności ustaw”.

W interpretacji przepisów prawnych, ograniczających zakres stosowania zasad prawnych, w tym również przepisów o prawach i wolnościach obywatelskich, a także w interpretacyjnym rozwiązywaniu konfliktów między zasadami prawnymi oraz zasadami i zwykłymi normami, fundamentalną rolę odgrywa zasada proporcjonalności (M. Korycka, Zasada proporcjonalności – refleksje na gruncie aksjologicznych podstaw konstytucji z 1997 roku i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego [w:] Wykładnia prawa i inne problemy w filozofii prawa, pod red. L. Morawskiego, Toruń 2005 r.). Obecnie za jej samoistne źródło uważa się przepis art. 31 ust. 3 Konstytucji, zgodnie z którym, ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób, przy czym nie mogą one naruszać ich istoty. W piśmiennictwie wskazuje się, iż zasada proporcjonalności, wbrew brzmieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji jest nie tylko dyrektywą tworzenia prawa ale również dyrektywą jego stosowania i wykładni (L. Morawski, op. cit. s. 122-123).

Regulacja zawarta w art. 19 ustawy o Policji, w tym także przepis art. 19 ust. 15 dotyczą bezspornie sfery praw i wolności obywatelskich, wprowadzając istotne ich ograniczenie. Kontrola operacyjna niewątpliwie wkracza w sferę tych praw, zwłaszcza prawa do ochrony życia prywatnego (art. 47 Konstytucji), wolności komunikowania się oraz prawa do ochrony nienaruszalności mieszkania (art. 50 Konstytucji). Dokonując zatem interpretacji tych przepisów, należy mieć na uwadze z jednej strony zasadę tzw. życzliwej interpretacji przepisów dotyczących praw i wolności obywatelskich i uwzględnić przy interpretacji zasadę proporcjonalności, z drugiej zaś strony należy baczyć, aby wykładnia ta nie prowadziła do rezultatu pozostającego w sprzeczności z Konstytucją. (...)

Należy wskazać, że na gruncie ustawy wykluczone jest wydanie przez sąd zgody (czy to uprzedniej czy to następczej) na przeprowadzenie kontroli operacyjnej dotyczącej innych przestępstw, niż wymienione w art. 19 ust. 1. Płynie stąd jednoznaczny wniosek, iż uzyskane w ramach tej kontroli materiały stanowiące dowody popełnienia przestępstw innych niż wymienione bezpośrednio we wspomnianym przepisie, gromadzone są w sposób sprzeczny z prawem. Nie można bowiem domniemywać, iż zgoda sądu na konkretną kontrolę operacyjną legalizuje gromadzenie jakichkolwiek informacji uzyskiwanych w ramach tej kontroli. Zgoda ta może bowiem obejmować wyłącznie ten zakres działań i uzyskiwanych w ten sposób informacji, który spełnia warunki wynikające z treści art. 19 ust. 1. Nie można więc domniemywać, iż zgoda ta obejmuje także gromadzenie „przy okazji” materiałów, dotyczących innych przestępstw, niż wskazane w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji. Sąd nie może bowiem zgody takiej wyrazić. Nie może także niejako ryczałtowo legalizować wszelkich działań podejmowanych „podczas” kontroli operacyjnej.

Informacje uzyskane w trakcie kontroli operacyjnej, które wykraczają więc poza granice jej dopuszczalności, określone w art. 19 ust. 1, a tym samym nie mogą być objęte zgodą sądu, zbierane są w sposób sprzeczny z ustawą. W tym sensie wchodzi w zakres uregulowania art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, który przewiduje, iż każdy ma prawo do żądania usunięcia dotyczących go informacji „zebranych w sposób sprzeczny z ustawą”. Gwarancją realizacji tego prawa jest art. 19 ust. 17 ustawy o Policji, który przewiduje obowiązek zniszczenia materiałów zgromadzonych podczas kontroli operacyjnej „niezawierających dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego”. Obowiązek ten obejmuje więc zarówno materiały, które mieściły się w granicach kontroli operacyjnej wyznaczonych przez treść art. 19 ust. 1, ale nie zawierających dowodów popełnienia przestępstwa „katalogowego”, jak również materiały zgromadzone „podczas” kontroli, które jednak wykraczały poza te granice. (...)

W konkluzji należy stwierdzić, że przekroczenie granicy, jaką stanowi językowe znaczenie przepisu art. 19 ust. 15 znajduje uzasadnienie w wartościach konstytucyjnych, takich jak prawo do prywatności, ochrony nienaruszalności mieszkania, czy wolności komunikowania się. Jest zatem konieczne z uwagi na to, że oparcie się na literalnym brzmieniu tego przepisu prowadziłoby do jego niezgodności z Konstytucją. Oczywiście jest więc, że interpretacja przyjmowana w orzecznictwie sądów dyscyplinarnych dla prokuratorów prowadziłaby do niezgodności przepisu z Konstytucją, a skoro możliwe jest, przy zastosowaniu metody systemowej oraz uwzględnieniu ratio legis interpretowanego uregulowania, przyjęcie wykładni, która nadaje przepisowi sens pozostający w zgodności z ustawą zasadniczą, to należy opowiedzieć się za tym rozwiązaniem.

Z uwagi na zasadę prymatu prawa unijnego nad prawem wewnętrznym należy także wyróżnić dyrektywę wykładni prawa wewnętrznego zgodnie z prawem wspólnotowym, w myśl której sądy i inne organy stosujące prawo powinny wybierać taką jego wykładnię, która najbardziej jest przychylna prawu unijnemu (T. Koncewicz: Sędziowski obowiązek interpretacji prawa krajowego w zgodzie z prawem wspólnotowym, Przegląd Sądowy, 2000, nr 6). Wskazuje na to także Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając, że „należy umacniać taki kierunek wykładni, który najbardziej jest zgodny z koncepcją rozwiązań obowiązujących w prawie wspólnotowym i odpowiada utrwalonemu orzecznictwu europejskiemu, zaś wykładnia prawa wewnętrznego w duchu prawa wspólnotowego może i powinna być wykorzystana jako najtańszy i najszybszy instrument realizacji obowiązku harmonizacji prawa”. Trybunał przyjmuje, że interpretacja sprzeczna z zasadami prawa europejskiego jest również sprzeczna z klauzulą państwa prawa z art. 2 Konstytucji. Wskazania te zyskują na znaczeniu, gdy zważy się, że Konwencja zajmuje we wspólnotowym systemie ochrony praw człowieka miejsce szczególne i stanowi dla Wspólnot najważniejszą umowę dotyczącą tej dziedziny.

Europejski Trybunał Praw Człowieka, gdy idzie o chronioną w art. 8 Konwencji prywatność jednostki, dopuszcza ingerencję władzy (ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej) w sferę tej prywatności, ale tylko pod pewnymi warunkami. Mianowicie, każde naruszenie tej sfery powinno poddawać się trójstopniowemu testowi oceny. Odnosi się on do źródła ograniczenia, jego potrzeby oraz wartości, ze względu na które ograniczenie się wprowadza. Niezbędne więc jest istnienie:

- *dostatecznie precyzyjnej i konkretnej podstawy prawnej wkroczenia w postaci ustawy. Oznacza to, że nie jest dopuszczalne wprowadzanie ograniczeń (tu: prywatności) aktami innej rangi, nawet gdy dokonano ich w ustawie, jednak mają ona charakter nazbyt ogólny, blankietowy, mało konkretny (sprawa Kruslin przeciwko Francji, 11801/85 i Huvig przeciwko Francji, 11105/84 z 24 kwietnia 1990 r.),*
- *konieczności tego wkroczenia, rozważanej z punktu widzenia wymogów demokratycznego państwa prawa. Niewystarczające jest odwołanie się do czynnika celowości. Niezbędne jest wykazanie konieczności, i to co do konkretnego (opisanego co do zakresu i sposobu) ograniczenia wprowadzonego w ustawie zwykłej,*
- *celów ingerencji (ranga chronionego interesu publicznego), wymienionych w samym art. 8 Konwencji: bezpieczeństwa państwowego, bezpieczeństwa publicznego, dobrobytu gospodarczego kraju, ochrony porządku i zapobiegania przestępstwom, ochrony zdrowia i moralności oraz wolności innych osób. Oczywiście nie wystarczy tu samo werbalne powołanie się na taki cel, aby skutecznie legitymizować ograniczenie. Konieczne jest istnienie (i wykazanie) realnej potrzeby podjęcia środków ograniczających, i to w imię ochrony samych zasad demokratycznego porządku. Eksces, polegający na tym, że „przy okazji” zbierania materiału operacyjnie przydatnego kontrola operacyjna zgromadzi także dane dotyczące kwestii prywatnych, obyczajowych ale niewątpliwie także świadczących o popełnieniu drobnych, nieskatalogowanych ustawowo, tj. wykraczających poza cel prowadzenia kontroli, przestępstw, oznacza działanie władzy poza zakresem dozwolonego wkroczenia w sferę prywatności.*

Mając zatem na uwadze, że zgodnie z obowiązującymi dyrektywami wykładni także przepis art. 19 ust. 15 należy interpretować w zgodzie z EKPCz i orzecznictwem ETPCZ, trzeba opowiedzieć się za interpretacją wykluczającą dopuszczalność dowodowego wykorzystania materiałów nie mieszczących się w granicach dopuszczalności zarządzenia tej kontroli. Jeśli bowiem w orzecznictwie Trybunału kładziony jest nacisk na konieczność wskazania, wobec jakich przestępstw kontrola ta może być stosowana i na konieczność poddania jej kontroli sądowej, to nie można przyjąć interpretacji przepisu art. 19 ust. 15, zgodnie z którą możliwe jest wykorzystanie także materiałów nie dotyczących przestępstw enumeratywnie wskazanych w katalogu i w przypadku których - właśnie ze względu na to, że w katalogu tym się nie znajdują - sąd nie mógłby wydać ani uprzedniej, ani następczej zgody na zarządzenie kontroli operacyjnej. Trybunał wskazał także na niezbędność wykazania konieczności ingerencji (wkroczenia) władz w sferę prywatności i to co do konkretnego – opisanego co do zakresu i sposobu – ograniczenia wprowadzonego w ustawie zwykłej. Uznanie zatem, że można wykorzystać wszelkie dowody zebrane w trakcie kontroli operacyjnej, o ile tylko pozwalają one na wszczęcie jakiegokolwiek postępowania karnego, oznaczałoby, iż w tym wypadku ustawodawca nie wskazał zakresu tej ingerencji, przyjmując że jest ona możliwa w przypadku każdego przestępstwa. Na podkreślenie zasługuje zwłaszcza, że Trybunał wskazuje na niedopuszczalność przechowywania i wykorzystywania materiałów wykraczających poza cel prowadzenia kontroli, a zebranych niejako przy jej okazji, a materiały dotyczące innego przestępstwa niż wskazane w katalogu, stanowiłyby właśnie przykład materiałów, wykraczających poza cel regulacji określony w ust. 1.

W kontekście dotychczasowych rozważań, całkowicie bezprzedmiotowa byłaby ocena znaczenia, dla wykładni art. 19 ust. 15 ustawy o Policji, treści nieobowiązującego już ust. 4 tego przepisu.

Podsumowując, stwierdzić należy, że odwołanie się do wykładni systemowej przepisu art. 19 ust. 15, w tym zarówno do systematyki wewnętrznej aktu, w którym przepis ten jest umiejscowiony, jak i systematyki zewnętrznej, a również dokonywanie interpretacji zgodnie z konstytucyjnymi zasadami prawa i w z uwzględnieniem prawa unijnego, prowadzi do jednoznacznego rezultatu, zgodnie z którym, możliwe jest bezpośrednio wykorzystanie zgromadzonych w trakcie kontroli operacyjnej materiałów tylko w postępowaniach karnych, które będą toczyły się o czyny wskazane w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji.

Powstaje jednak pytanie o zakres wykorzystania, jako dowodów w procesie karnym, materiałów dotyczących przestępstwa „katalogowego” wtedy, gdy odnoszą się one do osoby, której nie dotyczyło, zezwalające na dokonanie kontroli operacyjnej, postanowienie sądu, choćby był to np. współsprawca przestępstwa nim objętego lub gdy materiały te odnoszą się wprawdzie do osoby, której to postanowienie dotyczy, ale wskazują na popełnienie przez nią przestępstwa innego niż w nim wymienione. Innymi słowy idzie o to, czy do wykorzystania w procesie kwalifikują się także te materiały, które wskazują co prawda na popełnienie przestępstwa nie objętego wnioskiem, ale jak i ono należące do grupy przestępstw „katalogowych” oraz czy można wykorzystać zdobyte w toku kontroli operacyjnej dowody popełnienia przestępstwa „katalogowego”, także przeciwko tym osobom, w stosunku do których stosowne postanowienie nie zostało wydane.

Odnosząc się do tego zagadnienia, należy przede wszystkim zauważyć, że przepis art. 19 ust. 7 ustawy o Policji wskazuje elementy, które powinien zawierać wniosek Komendanta Głównego Policji lub Komendanta Wojewódzkiego Policji o zarządzenie przez sąd okręgowy kontroli operacyjnej. Stosownie do pkt. 2 tego przepisu wniosek ten powinien zawierać wskazanie na opis przestępstwa (z jego kwalifikacją prawną), którego wykryciu kontrola operacyjna ma służyć oraz stosownie do pkt. 4, dane osoby lub inne dane, pozwalające na jednoznaczne określenie podmiotu lub przedmiotu, wobec którego stosowana będzie kontrola operacyjna, ze wskazaniem miejsca lub sposobu jej stosowania. Chodzi o to, by kontrola operacyjna nie miała charakteru abstrakcyjnego lecz, w miarę możliwości, jak najściślej skonkretyzowany i ograniczający prawdopodobieństwo nadużyć w jej stosowaniu. Jest przy tym jasne, że chociaż brak jest przepisu wyraźnie wskazującego na elementy, które powinny znaleźć się w postanowieniu sądu, to wymogi jakim powinno ono

odpowiadać można odczytać z przepisu ust. 1 art. 19 ustawy o Policji, wskazującego na przesłanki dopuszczalności zarządzenia takiej kontroli oraz jej cel, jak również z ust. 7 tego artykułu. W konsekwencji, w postanowieniu sądu należy zawrzeć między innymi dane osoby, lub inne dane, pozwalające na jednoznaczne określenie podmiotu lub przedmiotu, wobec którego stosowana będzie kontrola operacyjna, ze wskazaniem miejsca lub sposobu jej stosowania oraz przestępstwo, z powodu którego będzie ona stosowana. Kontrola taka może zostać zarządzona wobec każdego podmiotu, a nawet przedmiotu, w tym także w stosunku do osób prawnych, spółek osobowych, a nawet jednostek nie posiadających zdolności prawnej, czy sądowej.

Wymóg zawarcia w postanowieniu sądu elementów określonych w art. 19 ust. 7 oznacza tyle i tylko tyle, że należy, w miarę możliwości, jak najprecyzyjniej, w celu uniemożliwienia nadużyć w wykorzystaniu tej kontroli, określić jej przedmiot i podmiot. Często bowiem bywa tak, że informacje o przestępstwie i o jego sprawcy w momencie zezwolenia na kontrolę operacyjną się bardzo ogólne. W konsekwencji, należy przyjąć, że ograniczenia dla możliwości bezpośredniego wykorzystania w procesie karnym, jako dowodów, materiałów zebranych w toku kontroli operacyjnej wynikają wyłącznie z unormowania zawartego w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji, natomiast nie stwarzają ich warunki wymienione w art. 19 ust. 7 tej ustawy. Skoro tak, to jest możliwe wykorzystanie dowodów zebranych w toku kontroli operacyjnej wobec „katalogowego” przestępstwa innej osoby, niż objęta postanowieniem sądu oraz wobec osoby tym postępowaniem wprowadzie objętej, ale co do innego przestępstwa „katalogowego” niż wymienione w tym postanowieniu. Jednak nie bezwarunkowo, bowiem nie tylko przynależność jakiegoś przestępstwa do zbioru określonego w katalogu z art. 19 ust. 1 ustawy o Policji umożliwia uznanie przeprowadzonej kontroli operacyjnej za legalną. Warunkiem jest uzyskanie następczej zgody sądu. Jest ona w tym przypadku konieczna, bowiem cel kontroli operacyjnej określony w art. 19 ust. 1 oraz zasada subsydiarności jej stosowania, wyznaczają dopuszczalny zakres tej kontroli i jednocześnie wskazują, że warunkiem legalności działań podejmowanych w jej ramach jest zgoda sądu wyrażona przed ich przeprowadzeniem lub wyjątkowo, w warunkach określonych w ust. 3, po zarządzeniu kontroli operacyjnej. Pod tymi warunkami zbieranie informacji podczas kontroli, odnoszące się do innej osoby niż objęta postanowieniem sądu oraz do innych przestępstw tej samej osoby, nie będzie wykraczało poza granice legalności tej kontroli, o której zawsze stanowi postanowienie sądu. Może wobec tego zaistnieć taka sytuacja faktyczna, w której sąd nie wyrazi zezwolenia następczego, mimo że zebrane zostały w toku kontroli operacyjnej dowody popełnienia przestępstwa przez inną osobę niż wymieniona w postanowieniu zezwalającym na dokonanie tej kontroli, ponieważ sprzeciwiać się temu będzie zasada subsydiarności (np. ustalenie sprawcy tego przestępstwa „katalogowego” nie będzie następczo żadnych trudności natury dowodowej). Należy uznać, że skoro ustawodawca przewidział szczególną procedurę umożliwiającą uzyskanie następczej zgody sądu, w przypadkach niecierpiących zwłoki to może ona mieć odpowiednie zastosowanie także wówczas, gdy informacje gromadzone w ramach zalegalizowanej już przez sąd kontroli operacyjnej mogą stanowić dowód popełnienia innego przestępstwa wymienionego w art. 19 ust. 1, którego wszakże nie obejmuje pierwotna zgoda sądu. Przepis art. 19 ust. 3 należy stosować także w przypadkach, w których uzyskane informacje dotyczą innej osoby lub podmiotu, niż ten wskazany w pierwotnym wniosku objętym zgodą sądu na przeprowadzenie kontroli operacyjnej.

W konsekwencji tych wszystkich rozważań przyjąć należy, że:

- 1) Przez „uzyskane dowody pozwalające na wszczęcie postępowania karnego lub mające znaczenie dla toczącego się postępowania karnego” (art. 19 ust. 15 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.) należy rozumieć wyłącznie dowody popełnienia przestępstw wymienionych w katalogu z art. 19 ust. 1 tej ustawy.*
- 2) Uzyskane w czasie kontroli operacyjnej dowody popełnienia przestępstw - określonych w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji – przez osobę inną niż objęta postanowieniem wydanym na podstawie art. 19 ust. 2 tej ustawy albo popełnionych wprowadzie przez osobę nim objętą ale dotyczące przestępstw innych niż wskazane w tym postanowieniu, mogą być wykorzystane w*

postępowaniu przed sądem (art. 393 § 1 zd. 1 k.p.k., stosowany odpowiednio), pod warunkiem, że w tym zakresie zostanie wyrażona następcza zgoda sądu na przeprowadzenie kontroli operacyjnej (art. 19 ust. 3 ustawy o Policji, stosowany odpowiednio).

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0006_07.pdf

1.1.5. Prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k. a status oskarżyciela posiłkowego

przepisy: art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k..

hasła: pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy

Postanowienie z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 3/07

Teza:

„Pokrzywdzonemu, który w prawidłowym trybie uzyskał status oskarżyciela posiłkowego, przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie wydane w trybie art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k., nawet mimo tego, iż w chwili jego wydania nie posiadał statusu strony. Uprawnienie to przysługuje jednak tylko do momentu uprawomocnienia się tegoż postanowienia w stosunku do wszystkich pozostałych stron postępowania sądowego.”

Z uzasadnienia:

„(...) Przejściu z postępowania przygotowawczego w postępowanie jurysdykcyjne nie towarzyszy „automatyczne” przejście uprawnień pokrzywdzonego do działania w charakterze strony. Tak więc pokrzywdzony, chcąc zachować status strony, który posiadał w postępowaniu przygotowawczym – z tej racji, iż był właśnie w tym postępowaniu pokrzywdzonym - winien po przesłaniu akt sprawy do sądu złożyć oświadczenie, że będzie działać w charakterze oskarżyciela posiłkowego i dopiero z momentem złożenia takiego oświadczenia nabywa on prawa i obowiązki strony postępowania. O tym, że pokrzywdzony nie jest stroną w postępowaniu przed sądem, świadczy również to, że nie ma on prawa aktywnie uczestniczyć w posiedzeniach, nie doręcza się mu odpisów orzeczeń oraz nie poucza się go o uprawnieniach do wniesienia zażaleń. W tym kontekście wskazać należy, że w sposób szczególnie została unormowana sytuacja pokrzywdzonego w art. 444 k.p.k., który to przepis daje temu podmiotowi prawo zaskarżenia apelacją wyroku warunkowo umarzonego proces przed rozprawą. Pokrzywdzonemu, na podstawie art. 323 § 2 k.p.k. – przez odesłanie zawarte w art. 340 k.p.k. – służy również zażalenie na postanowienia zapadłe co do dowodów rzeczowych (...).

Skoro prawo pokrzywdzonego do udziału w charakterze strony w postępowaniu sądowym – niezależnie od etapu tego postępowania - wymaga wystąpienia w roli oskarżyciela posiłkowego, to fakt złożenia przez pokrzywdzonego oświadczenia o przystąpieniu do procesu w charakterze oskarżyciela posiłkowego rodzi po stronie sądu określone obowiązki, a więc także powiadamiania o terminach posiedzeń czy doręczania odpisów orzeczeń. Należy jednak podnieść, że sąd nie ma w stosunku do pokrzywdzonego obowiązku powiadomienia o terminie posiedzenia w przedmiocie umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 2 – 11 k.p.k., a także z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia (art. 339 § 2 i 3 pkt. 1 i 2 k.p.k.). Z treści art. 339 § 5 k.p.k. wynika bowiem wprost, że w posiedzeniu mogą wziąć udział strony, obrońcy i pełnomocnicy, a więc te osoby należy powiadomić o miejscu i czasie posiedzenia. Jednakże podkreślenia wymaga, że ich niestawiennictwo nie jest przeszkodą dla odbycia posiedzenia i podjęcia przez sąd decyzji. Jeżeli jednak pokrzywdzony wstąpi do procesu w charakterze oskarżyciela posiłkowego nawet już

po wydaniu postanowienia w trybie art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k. lecz jeszcze przed jego uprawomocnieniem się w stosunku do pozostałych stron procesu (prokuratora i oskarżonego), wówczas sąd zobligowany jest doręczyć nieprawomocne orzeczenie oskarżycielowi posiłkowemu. Obowiązek ten wynika wprost z art. 100 § 2 k.p.k. Wówczas to od momentu doręczenia mu postanowienia wydanego w trybie art. 339 § 3 pkt. 1 lub 2 k.p.k., biegnie termin do zaskarżenia tegoż postanowienia. Podsumowując dotychczasowe rozważania stwierdzić zatem należy, że pokrzywdzonemu, który w prawidłowym trybie uzyskał status oskarżyciela posiłkowego, przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie wydane w trybie art. 339 § 3 pkt. 1 i 2 k.p.k., nawet mimo tego, iż w chwili jego wydania nie posiadał statusu strony. Uprawnienie to przysługuje jednak tylko do momentu uprawomocnienia się tegoż postanowienia w stosunku do wszystkich pozostałych stron postępowania sądowego. Zatem nie może on wstępować w prawa strony, jako oskarżyciel posiłkowy, już po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu postępowania.

Wyrażone wyżej zapatrywanie prowadzi zatem do wniosku, że skład Sądu Najwyższego wydający niniejsze postanowienie nie podziela poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy na gruncie k.p.k. z 1969 r. w postanowieniu z dnia 29 kwietnia 1993 r. (WZ 87/93, OSNKW 1993, nr 11, poz. 75), iż w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, po wniesieniu oskarżenia, a przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji, pokrzywdzony, który nie działa w charakterze oskarżyciela posiłkowego lub powoda cywilnego, zachowuje uprawnienia strony, a więc w szczególności może złożyć zażalenie na postanowienie sądu zamykające drogę do wydania wyroku. Stanowisko to słusznie spotkało się ze zdecydowaną krytyką w piśmiennictwie (zob. m.in. glosy do tego orzeczenia: R. Kmiecik, WPP 1994, z. 2; S. Zimoch, OSP 1995, z. 11-12 oraz artykuł K. Papke: Status pokrzywdzonego w fazie przygotowania do rozprawy głównej, Pal. 1995, z. 11-12). Za w pełni prawidłowy uznaje natomiast pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2005 r. (WZ 70/04, OSNKW 2005, z. 11-12, poz. 22) i przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia argumentację (...).

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0003_07.pdf

1.1.6. Interpretacja normy intertemporalnej w kontekście depenalizacji częściowej

przepisy: art. 39 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127), art. 4 § 1 k.k.

hasła: kolizja ustaw w czasie (prawo intertemporalne), ustawa względniejsza

Postanowienie z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 5/07

Teza:

„Artykuł 39 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127) dotyczy postępowań w sprawach tylko o te czyny wymienione w art. 28 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2004 r. Nr 33, poz. 288), które wraz z wejściem w życie nowej ustawy nie uległy depenalizacji.”

Z uzasadnienia:

(...) Brzmienie art. 25 pkt 1 „nowej” ustawy (z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego) odpowiada dokładnie brzmieniu art. 28 ust. 2 pkt 2 ustawy „dawnej” (z dnia 29 stycznia 2004 r. o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego). Nie jest zatem tak, że nastąpiła zupełna derogacja zachowań określonych w art. 28 ustawy z 2004 r., a

tym samym ich depenalizacja. Skoro zaś istnieją zachowania, które wyczerpują znamiona czynu zabronionego zarówno pod rządami dawnej ustawy, jak i obecnie obowiązującej, to przepis art. 39 stanowiący, że do postępowań w sprawach, o których mowa w art. 28 ustawy „dawnej”, wszczętych i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem sądu do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe, ma rzeczywiście przede wszystkim znaczenie procesowe, gdyż postępowania o te czyny (wszczęte i niezakończone) w oparciu o tę normę mogą toczyć się nadal. Ostatecznie zatem kolizja pomiędzy oboma ustawami rozwiązana winna być w oparciu o art. 4§1 k.k., który poprzez art. 116 k.k. będzie miał zastosowanie do obu tych aktów prawnych (...).

Nie można też tracić z pola widzenia tego, że odpowiedzialność sprawców czynów zabronionych omawianymi przepisami, skonkretyzowana została w aktach wykonawczych – początkowo Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu postępowania z substancjami niedozwolonymi, pozostałościami chemicznymi, biologicznymi, produktami leczniczymi i skażeniami promieniotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2004 r. Nr 76, poz. 723), a następnie Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – o tej samej nazwie – z dnia 28 lipca 2006 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 147, poz. 1067). Tak więc i aspekt czasowy obowiązywania tych aktów oraz ich wpływ na zakres odpowiedzialności sprawców musi być postrzegany poprzez zasadę wyrażoną w art. 4§1 k.k. (...).

*W tej sytuacji, powtórzyć należy, że art. 39 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127) dotyczy postępowań w sprawach tylko o te czyny wymienione w art. 28 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2004 r. Nr 33, poz. 288), które wraz z wejściem w życie nowej ustawy nie uległy depenalizacji. Zasadniczą zatem kwestią wymagającą rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy jest ustalenie, czy zarzucony oskarżonemu czyn uległ depenalizacji, czy też jest zabroniony przez którąś z obowiązujących aktualnie ustaw. Skoro zaś żadna z omawianych ustaw „o produktach pochodzenia zwierzęcego” nie zawiera przepisu wyłączającego zastosowanie części ogólnej Kodeksu karnego i ta kwestia rozstrzygana być musi z uwzględnieniem reguł intertemporalnych, wskazanych w art. 4 tego kodeksu, a więc zgodnie z zasadą *lex mitior agit* (...).*

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0005_07.pdf

1.1.7. Pojęcie „wygranej rzeczowej” na gruncie ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych

przepisy: art. 2 ust. 2a, art. 2 ust. 2b ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 4, poz. 27 ze zm.)

hasła: przestępstwa i wykroczenia skarbowe – ogólnie

Postanowienie z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 8/07

Z uzasadnienia:

(...) Problem rozumienia pojęcia „wygranej rzeczowej” – w rozumieniu art. 2 ust 1 ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych (Dz. U. z 1998 r. Nr 102, poz. 650) – był przedmiotem rozważań i rozstrzygnięć w orzecznictwie sądowym.

W uchwale z dnia 24 listopada 1999 r., I KZP 39/99 (OSNKW 2000, z. 1-2, poz. 9) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że „wygraną rzeczową” w rozumieniu art. 2 ust 1 ustawy z dnia 29 lipca 1992 r.

(Dz. U. z 1998 r. Nr 102, poz. 650) jest nie tylko uzyskanie własności rzeczy, lecz również nabycie uprawnień do korzystania z rzeczy na podstawie innego tytułu prawnego”.

Stanowisko to spotkało się w piśmiennictwie zarówno z aprobatą (O. Górniok: Glosa do uchwały SN z dnia 24 listopada 1999 r., I KZP 39/99, OSP 2000, z. 6, poz. 96) jak i krytyką (E. Kosiński: Glosa do uchwały SN I KZP 39/99, Mon. Podat. 2000, nr 10, s. 27 oraz tegoż autora: Wygrana rzeczowa w polskim prawie hazardowym, KPP 2002, nr 3, s. 205 i nast.).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 sierpnia 2005 r. (V KK 28/05, OSNwSK 2005/1/1596) w nawiązaniu do prezentowanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego przyjął, że pojęcia „wygranej rzeczowej” w rozumieniu art. 2 ust 1 ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych „nie można sprowadzać do wygranej rzeczy, lecz obejmować nim trzeba także uzyskanie uprawnień do korzystania z rzeczy w sposób określony umową gry. Mieści się w tym również to, co w umowie gry na automacie określono jako wygraną – tj. uprawnienie do kontynuowania gry”.

Z uzasadnienia tego wyroku wynika w sposób jednoznaczny, że chodzi o kontynuowanie gry na automacie bez uiszczenia nowej opłaty.

Konsekwentne w tym przedmiocie jest orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, zgodnie z którym „gra o wygraną, która ma postać prawa do kontynuowania gry bez konieczności wnoszenia nowej opłaty, jest grą na automatach w rozumieniu art. 2 ust 2 a ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych” (m. in. wyroki NSA z dnia 18 lutego 2003 r., II SA 4197/01 – nie publ., z dnia 3 kwietnia 2004 r., II SA 2509/01, LEX nr 194496, z dnia 30 listopada 2004 r., GSK 967/04, ONSAiWSA 2005/5/104, nadto wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 lipca 2004 r., II SA 1438/03, LEX nr 159782).

Ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny wskazuje na to, że jedyną wygraną w grze prowadzonej na zakwestionowanych u oskarżonego automatach były zdobyte „punkty kredytowe”. Nie dawały one jednak uprawnienia do kontynuowania gry bez uiszczenia nowej opłaty.

W tych warunkach to rzeczą Sądu odwoławczego jest ocena, czy ta sytuacja w świetle dotychczasowego orzecznictwa, daje podstawy do ewentualnego przyjęcia, że w grę wchodzi „wygrana rzeczowa”, czy uzyskane „punkty kredytowe” wpływały na nabycie uprawnienia do korzystania z rzeczy pomimo braku możliwości kontynuowania gry bez wniesienia nowej opłaty. Chodzi przecież o to, że w ponownej grze gracz uzyskuje zwiększoną pulę punktów kredytowych stwarzającą większą szansę pełnego wykorzystania opłaconego czasu gry. W istocie gracz otrzymuje wygraną w postaci punktów o określonej wartości, które może przeznaczyć na dalszą grę w automacie, co stwarza możliwość wydłużenia czasu tej gry (...).

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0008_07.pdf

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

(opr. Łukasz Majewski, asystent w Izbie Karnej SN, Włodzimierz Wróbel BSA SN)

1.2.1. Kryteria odmiennej oceny dowodów sądu pierwszej instancji; Nowe ustalenia faktyczne a zasada swobodnej oceny dowodów

przepisy: art. 437 § 2 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k., art. 7 k.p.k.

hasła: dowody, uzasadnienie orzeczenia

Wyrok z dnia 22 marca 2007 r., II KK 68/06

Teza:

**1. Odmienne ocena przeprowadzonych przez sąd pierwszej instancji dowodów w postępowaniu odwoławczym, jeżeli przewód sądowy nie został w tym postępowaniu uzupełniony, uzasadniona będzie i dopuszczalna tylko wtedy, gdy zebrane dowody mają jednoznaczną i kategorię wy-
mowę, a dokonana ich przez sąd pierwszej instancji ocena w sposób równie oczywisty, zasługuje na miano błędnej.**

**2. Nowo przyjęte przez sąd odwoławczy i zasadniczo odmienne od dokonanych przez sąd pierw-
szej instancji ustalenia faktyczne, tylko wtedy nie będą wykraczały poza granice wyrażonej w
(art. 7 k.p.k.) zasady swobodnej oceny dowodów, gdy zostaną poczynione na podstawie wszech-
stronnej analizy przeprowadzonych w sprawie dowodów, których ocena nie wykazuje błędów na-
tury faktycznej, czy logicznej i zgodna jest z wskazaniami wiedzy oraz doświadczenia życiowego.**

Z uzasadnienia:

„Stosownie do treści art. 437 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie rozstrzy-
gając odmiennie co do istoty, tylko wówczas gdy pozwalają na to zebrane dowody. Możliwość wy-
dania zatem przez ten sąd takiego reformatoryjnego orzeczenia jest obwarowana koniecznością
spełnienia owego warunku dotyczącego stanu dowodowego sprawy. Równocześnie przy tym nale-
ży pamiętać, że wprowadzie przepis ten – z tym określonym zaskarżeniem – przyzwala sądowi od-
woławczemu na czynienie własnych ustaleń, niemniej jednak – co potrzeba z całą mocą podkreślić
– powinien on korzystać z tego prawa z daleko posuniętą wstrzeźliwością, tak aby nie przekre-
ślać fundamentalnej w polskim procesie karnym zasady bezpośredniości i naruszać gwarancyjną
rolę reguły dwuinstancyjności tego postępowania. Stąd też odmienna ocena przeprowadzonych
przez sąd pierwszej instancji dowodów w postępowaniu odwoławczym, jeżeli przewód sądowy nie
został w tym postępowaniu uzupełniony, uzasadniona będzie i dopuszczalna tylko wtedy, gdy ze-
brane dowody mają jednoznaczną i kategorię wymowę, a dokonana ich przez sąd pierwszej in-
stancji ocena w sposób równie oczywisty, zasługuje na miano błędnej. Pogląd taki dominuje tak w
orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 18 grudnia 1973 r., V KRN 449/73 OSNKW 1974,
z. 25, poz. 99; z 30 maja 1974 r., III KRN 22/74 OSNKW 1974, z. 9, poz. 172 z aprobowanymi
uwagami M. Cieślaka i Z. Dody – Palestra 1975, wkładka do nr 7–8, s. 42; z 7 marca 1979 r., V
KRN 31/79 OSNPG 1980, z. 2, poz. 27; z 5 czerwca 2000 r., IV KKN 417/99 Lex nr 51086; z 19
lutego 2004 r., IV KK 268/03 OSNwSK 2004/1/336), jak i piśmiennictwie (por. S. Zabłocki – Po-
stępowanie odwoławcze w kodeksie postępowania karnego po nowelizacji – Dom Wydawniczy
ABC 2003 r., s. 130; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek – Kodeks postępowania karnego. Ko-
mentarz. tom II Warszawa 1999, s. 532; T. Grzegorzczak – Kodeks postępowania karnego. Komen-
tarz. Kraków 1998, s. 836, 910).

Jest przy tym niewątpliwie, że sąd odwoławczy w wypadku dokonania odmiennej od sądu pierw-
szej instancji oceny dowodów jest obligowany sporządzić uzasadnienie, wydanego przez siebie
orzeczenia w sposób respektujący nie tylko wymogi określone w art. 457 § 3 k.p.k., ale przede
wszystkim art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. Stąd też uzasadnienie takiego wyroku sądu odwoławczego po-
winno zawierać szczegółową i kompleksową analizę zebranego w sprawie materiału dowodowego,
dokonaną z uwzględnieniem zasad określonych w art. 7 k.p.k.

Te bowiem nowo przyjęte przez sąd odwoławczy i zasadniczo odmienne od dokonanych przez sąd
pierwszej instancji ustalenia faktyczne, tylko wtedy nie będą wykraczały poza granice wyrażonej w
(art. 7 k.p.k.) zasady swobodnej oceny dowodów, gdy zostaną poczynione na podstawie wszech-
stronnej analizy przeprowadzonych w sprawie dowodów, których ocena nie wykazuje błędów na-
tury faktycznej, czy logicznej i zgodna jest z wskazaniami wiedzy oraz doświadczenia życiowego.”

1.2.2. Błąd co do prawa a treść oświadczenia lustracyjnego

przepisy: art. 30 k.k., art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. art. 19 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne

hasła: ustawa z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne, błąd

Wyrok z dnia 1 lutego 2007 r., II KK 71/06

Teza:

Regulacja błędu co do prawa (w tym wypadku będzie chodzić o błąd osoby lustrowanej przejawiający się w braku świadomości, że nakazane jest złożenie oświadczenia lustracyjnego o określonej treści) oparta jest na traktowaniu świadomości niepodporządkowaniu się normie prawnej jako działaniu niezawinionemu przez adresata normy. Momentem oceny nieświadomości bezprawności jest zatem chwila czynu albowiem w prawie karnym вина „konfrontowana” jest z chwilą czynu.

Z uzasadnienia:

„Już na etapie postępowania kasacyjnego zwykły skład Sądu Najwyższego zwrócił się do składu powiększonego z pytaniem prawnym – czy w postępowaniu lustracyjnym o którym mowa w ustawie z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa ... w zakresie nie uregulowanym przepisami tej ustawy, ma zastosowanie art. 30 k.k.

Skład siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 28 września 2006 r., I KZP 20/06 stwierdził m. in., że usprawiedliwiony błąd wyłącza winę sprawcy zachowania, z którym ustawodawca wiąże określone skutki o charakterze represyjnym, a ponieważ odpowiedzialność represyjna o charakterze obiektywnym, to jest oparta wyłącznie na fakcie, że dany przedmiot złożył bądź nie złożył oświadczenie o określonej treści, wykracza poza standardy prawa represyjnego w demokratycznym państwie prawa, przyjęć należy, że art. 30 k.k. znajduje per analogiam zastosowanie także w postępowaniu lustracyjnym. Skutkiem procesowym ustalenia, że osoba działająca w usprawiedliwionym błędzie złożyła subiektywnie prawdziwe, ale obiektywnie nieprawdziwe oświadczenie lustracyjne, powinna być odmowa wszczęcia albo umorzenie już wszczętego postępowania lustracyjnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. Nr 42, poz. 428 ze zm.).

Przytoczenie stanowiska składu poszerzonego Sądu Najwyższego było konieczne, albowiem „oczyszcza” ono przedpole przy ocenie skargi kasacyjnej Rzecznika Interesu Publicznego wniesionej w tej sprawie. Gdyby bowiem zarzut kasacyjny uznać, w realiach sprawy za niezasadny, to orzeczenie wydane w tym postępowaniu nie mogłoby przybrać, mimo to, innej postaci jak uchylene orzeczeń Sądu Apelacyjnego i umorzenie postępowania lustracyjnego wszczętego w stosunku do A. O. (art. 537 § 2 k.p.k.).

Orzeczenie o takiej treści oznaczałoby z jednej strony pełną dezaprobatę dla zarzutu wysuniętego w kasacji Rzecznika Interesu Publicznego i mającej wspierać go argumentacji zawartej w skardze, z drugiej zaś równie pełną akceptację stanowiska Sądu Apelacyjnego, który ocenę zachowania osoby lustracyjnej usytuował w kategoriach błędu co do prawa. Rzecz jednak w tym, że stanowiska oznaczającego pełną akceptację dla wywodów Sądu Apelacyjnego nie można obecnie wyrazić, biorąc pod uwagę racje, na które powołał się Sąd Apelacyjny.

Krytyczna ocena poglądu Sądu Apelacyjnego wynika z niewłaściwego rozłożenia akcentów co do oceny zachowania A. O. w płaszczyźnie usprawiedliwionej nieświadomości konieczności ujawnienia pracy w Milicji Obywatelskiej w latach 1945 – do sierpnia 1950 r.

Regulacja błędu co do prawa (w tym wypadku będzie chodzić o błąd osoby lustrowanej przejawiający się w braku świadomości, że nakazane jest złożenie oświadczenia lustracyjnego o określonej treści) oparta jest na traktowaniu świadomości niepodporządkowaniu się normie prawnej jako działaniu niezawinionemu przez adresata normy. Momentem oceny nieświadomości bezprawności jest zatem chwila czynu albowiem w prawie karnym wina „konfrontowana” jest z chwilą czynu. Jasnym zatem jest, że ocenę osoby lustrowanej, w tym wypadku A. O., co do obowiązku ujawnienia pracy w Milicji Obywatelskiej w oświadczeniu lustracyjnym dokonać należy w chwili składania oświadczenia i z tą chwilą łączyć istnienie powinności uświadomienia istnienia nakazu wynikającego z art. 6 ustawy lustracyjnej. Z samego faktu złożenia oświadczenia lustracyjnego wynika, jako najzupełniej oczywisty wniosek, że A. O. był świadomy ciężącego na nim obowiązku wynikającego z ustawy lustracyjnej, a więc, że jest osobą objętą lustracją. Jeśli tak to miał obowiązek zapoznania się z przepisami prawa regulującym tą materię i poznania obowiązujących tu zasad. Nie bez racji Rzecznik Interesu Publicznego powołuje w kasacji pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 1997 r., II KKN 124/96 – OSNKW 1997, z. 5-6, poz. 46, że nie można skutecznie powoływać się na niezawinioną niezajomość prawa, jeżeli z ustalonych faktów wynika, że sprawca nawet nie starał się w sposób należyty zapoznać z obowiązującym uregulowaniem choć miał taką możliwość. Nie ulega zaś najmniejszej wątpliwości, że A. O. miał niczym nie zakłóconą możliwość poznania zapisów ustawy lustracyjnej. Na ten aspekt sprawy Sąd lustracyjny nie zwrócił uwagi. Usprawiedliwienie nieprawdziwego wpisu do oświadczenia lustracyjnego Sąd Apelacyjny widział w tym, że „A. O. dokonał wnikliwej analizy przynależności MO strukturom bezpieczeństwa państwa, dokonał interpretacji zapisów dotyczących jego służby w MO i wykonywanych przez niego zadań i doszedł do wniosku (błędny), że fakt jego służby w organach MO ... nie wymaga ujawnieniu w złożonym oświadczeniu”. Wcześniej Sąd ten stwierdził, że „akty normujące przynależność MO w omawianym okresie (lata 1945 – 1954 – dopisek SN) są ogólnie dostępne i to zarówno w tradycyjnej formie, jak i nowoczesnej w wydawnictwie LEX”. Skoro tak, to czym wytłumaczyć, że A. O. nie sięgnął do tych aktów prawnych przed złożeniem oświadczenia lustracyjnego i nie starał się ustalić dość łatwej do poznania „relacji” – służby bezpieczeństwa PRL – Milicja Obywatelska.

Na tym tle stwierdzenie o dokonaniu przez A. O. „bardzo wnikliwej analizy przynależności MO strukturom bezpieczeństwa państwa” jest, delikatnie mówiąc, mało przekonywujące.

Podobnie mało przekonujący jest inny wywód Sądu Apelacyjnego w którym poddano w wątpliwość, że lektura ustawy lustracyjnej nie musiała wywołać u A. O. sygnału skłaniającego do studiowania aktów prawnych sprzed kilkadziesiąt lat.

Można oczywiście rozważać, czy możliwość uniknięcia błędu nie była usprawiedliwiona z racji wieku A. O. w chwili składania oświadczenia lustracyjnego. W tej jednak kwestii brak jest jednak wystarczających ustaleń w dotychczas przeprowadzonym postępowaniu przez sąd lustracyjny.”

1.2.3. Orzekanie zakazu prowadzenia pojazdów; modyfikacja wniosku prokuratora o skazanie bez rozprawy

przepisy: art. 42 § 1 k.k., art. 178a § k.k., art. 343 §1 k.p.k., art. 387 §3 k.p.k., art. 335 k.p.k.

hasła: środki karne – zakaz prowadzenia pojazdów, wniosek o skazanie bez rozprawy

Wyrok z dnia 28 marca 2007 r., II KK 362/06

Teza:

1. Na podstawie (art. 42 § 1 k.k.) należy orzec co najmniej zakaz prowadzenia pojazdów tego rodzaju, jaki oskarżony prowadził popełniając przypisany mu czyn zakwalifikowany z art. 178a § 1 k.k.

2. Przepisy (art. 343 k.p.k.), w przeciwieństwie do unormowań art. 387 § 3 k.p.k., nie pozwalają modyfikować wniosku prokuratora złożonego na podstawie art. 335 k.p.k. Wobec tego, nie ma możliwości skierowania wniosku prokuratora, po uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu, na posiedzenie i wydanie, w trybie określonym w art. 343 k.p.k., orzeczenia nie naruszającego prawa materialnego – zgodnie z zaleceniem sformułowanym w uzasadnieniu orzeczenia Sądu kasacyjnego. W razie uchylenia wyroku tylko co do orzeczenia o środku karnym, ponowne rozpoczęcie sprawy w tym zakresie mogłoby nastąpić tylko na rozprawie.

Z uzasadnienia:

„Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna. Sąd Rejonowy w B. błędnie odczytał treść art. 42 § 1 k.k., ograniczając się do wykładni językowej, gdy tymczasem prawidłowo stosując także wykładnię celowościową, należało dojść do wniosku, że na podstawie (art. 42 § 1 k.k.) należy orzec co najmniej zakaz prowadzenia pojazdów tego rodzaju, jaki oskarżony prowadził popełniając przypisany mu czyn zakwalifikowany z art. 178a § 1 k.k. – w tej sprawie właśnie kategorii B. (tak konsekwentnie Sąd Najwyższy – zob. także ostatnie orzeczenia: wyrok z dnia 6 grudnia 2006 r., V KK 360/06, OSNKW 2007, z. 1, poz. 7 oraz wyrok z dnia 10 stycznia 2007 r., III KK 437/06, OSNKW 2007, z. 3, poz. 29).

Orzekając jak w zaskarżonym wyroku, Sąd Rejonowy dopuścił się nie tylko obrazy prawa materialnego – art. 42 § 1 k.k., ale także prawa procesowego – art. 343 § 7 k.p.k., gdyż uznał, że zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku, w sytuacji gdy zawierał on propozycję wymierzenia środka karnego w sposób naruszający prawo materialne. Prokurator Generalny w zarzucie kasacji nie wskazał obrazy tego ostatniego przepisu, jednak w jej uzasadnieniu, w istocie, w sposób jednoznaczny to podnosi, wobec zauważenia, że orzekając jak w zaskarżonym wyroku, Sąd Rejonowy zaakceptował wniosek prokuratora sformułowany na podstawie art. 335 k.p.k., proponujący orzeczenie środka karnego w sposób naruszający prawo materialne – art. 42 § 1 k.k. To właśnie zdecydowało, że Prokurator Generalny we wnioskach kasacji wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku. I jest to wniosek trafnie sformułowany, gdyż wniosek Prokuratora Prokuratury Krajowej, przedstawiony Sądowi Najwyższemu na rozprawie, nie uwzględnia specyfiki sytuacji procesowej zaistniałej w wyniku uwzględnienia wniosku prokuratora (art. 335 k.p.k.) w trybie określonym w art. 343 k.p.k. Otóż, przepisy (art. 343 k.p.k.), w przeciwieństwie do unormowań art. 387 § 3 k.p.k., nie pozwalają modyfikować wniosku prokuratora złożonego na podstawie art. 335 k.p.k. Wobec tego, nie ma możliwości skierowania wniosku prokuratora, po uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu, na posiedzenie i wydanie, w trybie określonym w art. 343 k.p.k., orzeczenia nie naruszającego prawa materialnego – zgodnie z zaleceniem sformułowanym w uzasadnieniu orzeczenia Sądu kasacyjnego. W razie uchylenia wyroku tylko co do orzeczenia o środku karnym, ponowne rozpoczęcie sprawy w tym zakresie mogłoby nastąpić tylko na rozprawie. Poprawniejszym rozwiązaniem, trafnie wskazanym przez Prokuratora Generalnego we wnioskach kasacji, było, wobec obrazy przez Sąd Rejonowy nie tylko prawa materialnego (art. 42 § 1 k.k.), ale w pierwszej kolejności prawa procesowego (art. 343 § 7 k.p.k.), uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w takim właśnie zakresie Sądowi Rejonowemu, który, wobec braku poprawnego wniosku prokuratora (art. 335 k.p.k.), rozpozna ją w całości na rozprawie. Nie ma żadnych przeszkód procesowych, by w wyniku ponownego rozpoznania sprawy oskarżonemu została wymierzona taka sama kara i środek karny zgodnie z wymogami określonymi w art. 42 § 1 k.k.”

1.2.4. Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej – zakres orzekania

przepisy: art. 41 § 2 k.k.

hasła: środki karne – zakaz zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności gospodarczej

Wyrok z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 114/07

Teza:

Wskazanie w art. 41 § 2 k.k. na istotny charakter zagrożonych dóbr również powoduje to, że środek ten zawsze jest związany ściśle z charakterem przypisanego czynu, tj. z konkretną działalnością gospodarczą, w związku z którą popełnione zostało przestępstwo, a nie z osobistymi cechami sprawcy i np. generalnym brakiem umiejętności do prowadzenia jakiejkolwiek działalności gospodarczej. (...) sąd decydując się na orzeczenie środka karnego wskazanego w art. 41 § 2 k.k. musi precyzyjnie wskazać zakres przedmiotowy tegoż zakazu.

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy w D. wyrokiem z dnia 29 czerwca 2005 r., II K 535/04 uznał S. R. winnym popełnienia występku z art. 218 § 1 k.k. w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i za to na mocy tych przepisów wymierzył mu karę jednego roku pozbawienia wolności; na mocy art. 69 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres trzech lat próby; na podstawie art. 71 § 1 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych; na mocy art. 41 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec niego zakaz prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej przez okres pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku (pkt IV zaskarżonego wyroku); zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w części w wysokości 500 zł oraz zwolnił go od nich w pozostałej części (k. 901 – 970).

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 17 września 2005 r.

Od tego wyroku kasację na korzyść złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o środku karnym i zarzucając rażące i mające wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego w postaci art. 41 § 2 k.k. polegające na orzeczeniu wobec S. R. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej przez okres 5 lat, podczas gdy przepis ten przewiduje możliwość orzeczenia takiego zakazu jedynie w odniesieniu do określonej działalności gospodarczej, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w D. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k.

Trafnie podnosi skarżący, iż wyrok Sądu Rejonowego w D. z dnia 29 czerwca 2005 r., II K 535/04 zapadł z rażącym i mającym wpływ na jego treść naruszeniem, przepisów prawa materialnego wskazanym w zarzucie kasacji.

Poza sporem jest, że Sąd Rejonowy w D., skazując S. R. za przestępstwa z art. 218 § 1 k.k. popełnione w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej był uprawniony do orzeczenia na podstawie art. 41 § 2 k.k. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, jeśli ustalił, iż dalsze jej prowadzenie zagraża istotnym dobrom prawnym.

Z przepisu tego jasno jednak wynika, że chodzi nie o wszelką działalność gospodarczą, ale konkretną działalność zagrażającą określonymu dobru prawnemu. Także wskazanie w art. 41 § 2 k.k. na istotny charakter zagrożonych dóbr również powoduje to, że środek ten zawsze jest związany ściśle z charakterem przypisanego czynu, tj. z konkretną działalnością gospodarczą, w związku z którą popełnione zostało przestępstwo, a nie z osobistymi cechami sprawcy i np. generalnym brakiem umiejętności do prowadzenia jakiejkolwiek działalności gospodarczej.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że sąd decydując się na orzeczenie środka karnego wskazanego w art. 41 § 2 k.k. musi precyzyjnie wskazać zakres przedmiotowy tegoż zakazu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2006 r., IV KK 18/06, LEX nr 173641).

W niniejszej sprawie, Sąd, orzekając na podstawie art. 41 § 2 k.k. wobec S. R. środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej rażąco uchybił treści tegoż przepisu.

Oczywistym jest, że powołane uchybienie wywarło istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, gdyż w jego konsekwencji wymierzono karę (środek karny) z przekroczeniem zakresu przedmiotowego, w jakim mogła zostać orzeczona.”

1.2.5. Falszywe zeznania złożone przez oskarżonego występującego uprzednio w charakterze świadka

przepisy: art. 233 § 1 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – fałszywe zeznania

Wyrok z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 127/07

Teza:

Niedopuszczalne jest (...) skazanie za przestępstwo określone w art. 233 § 1 k.k., jeżeli oskarżony w postępowaniu karnym, w którym występował, złożył uprzednio w charakterze świadka fałszywe zeznania co do okoliczności związanych z zarzucanym mu czynem.

Z uzasadnienia:

„Trafnie podnosi Prokurator Generalny, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisów postępowania, wskazanych w zarzucie kasacji, mającym istotny wpływ na jego treść. Uchybienie Sądu Rejonowego w J. polegało na wydaniu wyroku skazującego pomimo, iż w niniejszej sprawie zachodziła przeszkoda o charakterze procesowym określona w art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., nakazująca wydanie, po myśli art. 414 § 1 k.p.k., wyroku uniewinniającego M. N. Niedopuszczalne jest bowiem skazanie za przestępstwo określone w art. 233 § 1 k.k., jeżeli oskarżony w postępowaniu karnym, w którym występował, złożył uprzednio w charakterze świadka fałszywe zeznania co do okoliczności związanych z zarzucanym mu czynem.

W niniejszej sprawie poza sporem jest, że w toku postępowania przygotowawczego sygn. akt I Ds. 444/05, prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w J., M. N. w dniu 25 lutego 2005 r. będąc przesłuchiwanym w charakterze świadka w Komendzie Miejskiej Policji w J., złożył zeznania co do okoliczności związanych z zarzuconym mu czynem zakwalifikowanym z art. 157 § 2 k.k., za który to występek został następnie, wyrokiem Sądu Rejonowego w J. sygn. akt VI K 393/05, prawomocnie skazany. Przed skierowaniem aktu oskarżenia w tej sprawie prokurator postanowieniem z dnia 15 czerwca 2005 r. wyłączył do odrębnego postępowania materiały dotyczące składania fałszywych zeznań przez M. N. Następnie w dniu 17 sierpnia 2005 r. skierował w tej sprawie akt oskarżenia wraz z wnioskiem, w trybie art. 335 § 1 k.p.k., o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy. W konsekwencji zapadł wyrok zaskarżony przedmiotową kasacją.

Przypomnieć należy, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1991 r., sygn. I KZP 12/91, OSNKW 1991, z. 10–12, poz. 46, „nie jest dopuszczalne skazanie sprawcy fałszywych zeznań za przestępstwo określone w art. 247 § 1 k.k. z 1969 r. (obecnie art. 233 § 1 k.k.), jeżeli w postępowaniu karnym, w którym występował jako oskarżony, złożył je uprzednio w charakterze świadka co do okoliczności związanych z zarzucanym mu czynem”. Sąd Najwyższy podkreślił, że „takie stanowisko nie zmierza do całkowitego wyłączenia działania z art. 247 k.k. w stosunku do osób, które złożyły fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karna grożącą im samym lub ich osobom najbliższym, wiedząc, że mają prawo się od nich uchylić. Mogą one bowiem zostać pociągnięte do odpowiedzialności karnej wtedy, gdy zeznania takie złożyły w toku ich przesłuchania poza własnym procesem karnym (albo z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą osobom najbliższym), a więc poza granicami działania ich prawa do obrony, albo we własnym proce-

„...sie, ale co do okoliczności nie związanych z zarzucenym im czynem będącym przedmiotem rozpoznania”.

Trafnie podnosi skarżący w uzasadnieniu kasacji, iż w niniejszej sprawie realizacja przysługującego oskarżonemu prawa do obrony, z którego korzystał w całym postępowaniu karnym, nie pozwala na uznanie za przestępstwo działania w szeroko pojętych granicach tego prawa. Granice te muszą obejmować całokształt wyjaśnień i zeznań składanych przez oskarżonego w toku prowadzonego w jego sprawie postępowania karnego, rzutując także na jego wstępną fazę, w której był on przesłuchiwany w charakterze świadka.”

1.2.6. Warunkowe zawieszenie wykonania kary w przypadku orzeczenia kary łącznej i wyroku łącznego

przepisy: art. 89 § 1 k.k.

hasła: kara łączna

Wyrok z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 155/07

Teza:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje taka interpretacja art. 89 § 1 k.k., zgodnie z którą w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia – orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym nie jest dopuszczalne.

Z uzasadnienia:

„Zgodnie z art. 85 k.k. wydanie wyroku łącznego jest możliwe, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy, choćby nieprawomocny wyrok, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu.

W zaskarżonym wyroku trafnie przyjęto, iż łączeniu podlegają kary wymierzone wyrokami Sądu Rejonowego w K. z dnia 10 listopada 2000 r., II K 1295/00/P i Sądu Rejonowego w M. z dnia 14 listopada 2000 r., II K 121/00. W efekcie tego połączono orzeczone wobec T. D. kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Należy jednak zauważyć, iż w jednej ze spraw podlegających łączeniu zarządzono wcześniej wykonanie kary pozbawienia wolności (II K 121/00).

Zgodnie z art. 89 § 1 k.k. w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje taka interpretacja art. 89 § 1 k.k., zgodnie z którą „w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia – orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym nie jest dopuszczalne” (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5–6, poz. 41).

Sąd Rejonowy w M. w zaskarżonym wyroku łącznym wymierzył zaś karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, co stanowi, w opisywanych realiach, rażące naruszenie art. 89 § 1 k.k.

Słusznie wywodzi też Prokurator Generalny, że to rażące naruszenie prawa materialnego miało istotny wpływ na treść wyroku, albowiem prawidłowe zastosowanie przepisu art. 89 § 1 k.k. doprowadziłoby do wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, bądź przy ustaleniu braku podstaw do warunkowego zawieszenia określonych w art.

69 k.k. – do umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego na podstawie art. 572 k.p.k.

Nadto wydany wyrok łączny niewątpliwie pogorszył sytuację prawną skazanego T. D., gdyż do wykonania skierowany został wyrok łączny, którym orzeczono karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, mimo że wykonaniu podlega jedynie objęta tym wyrokiem kara 1 roku pozbawienia wolności wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w M. sygn. akt II K 121/00.

Należy przy tym zauważyć, że kara 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat wymierzona wyrokiem Sadu rejonowego dla w K. z dnia 10 listopada 2000 r., II K 1295/00, który uprawomocnił się z dniem 18 listopada 2000 r. nie podlegała już wykonaniu, bowiem w dniu 18 maja 2005 r. upłynął określony w art. 75 § 4 k.k. termin, do którego mogło nastąpić zarządzenie wykonania kary.”

1.2.7. Treść uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji

przepisy: art. 457 §1 k.p.k., art.433 § 2 k.p.k.

hasła: uzasadnienie orzeczenia

Wyrok z dnia 8 marca 2007 r., V KK 167/06

Teza:

Jakkolwiek (...) uzasadnienie rozstrzygnięcia sądu ma w stosunku do niego charakter następczy oraz sprawozdawczy i jako takie nie może mieć wprost wpływu na jego treść, to jednak przyjęcie, że merytoryczna zawartość i sposób sporządzenia pisemnych motywów orzeczenia nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w postępowaniu odwoławczym czy kasacyjnym byłoby zbyt daleko idącym uproszczeniem. Rzecz bowiem w tym, że jakkolwiek formalnie rzecz biorąc, pisemne uzasadnienie wyroku powstaje już po jego sporządzeniu i ogłoszeniu, to jednak jego treść właśnie jest jedynym sposobem na ustalenie i skontrolowanie na podstawie jakich faktów, dowodów i okoliczności oraz w drodze jakiego rozumowania orzekający sąd wyprowadził wnioski owocujące konkretnym rozstrzygnięciem.

Z uzasadnienia:

„(...) jakkolwiek (...) uzasadnienie rozstrzygnięcia sądu ma w stosunku do niego charakter następczy oraz sprawozdawczy i jako takie nie może mieć wprost wpływu na jego treść, to jednak przyjęcie, że merytoryczna zawartość i sposób sporządzenia pisemnych motywów orzeczenia nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w postępowaniu odwoławczym czy kasacyjnym byłoby zbyt daleko idącym uproszczeniem. Rzecz bowiem w tym, że jakkolwiek formalnie rzecz biorąc, pisemne uzasadnienie wyroku powstaje już po jego sporządzeniu i ogłoszeniu, to jednak jego treść właśnie jest jedynym sposobem na ustalenie i skontrolowanie na podstawie jakich faktów, dowodów i okoliczności oraz w drodze jakiego rozumowania orzekający sąd wyprowadził wnioski owocujące konkretnym rozstrzygnięciem. Na tej właśnie podstawie możliwe jest sprawdzenie czy orzeczenie to poprzedzone zostało należyście wnikliwą i wyczerpującą analizą mających znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności oraz czy sposób rozumowania sądu uwzględniał reguły logiki i doświadczenia życiowego, a także czy nie ma w nim luk i nieuprawnionych uproszczeń. W postępowaniu kasacyjnym uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji jest z kolei jedynym sposobem sprawdzenia czy sąd odwoławczy rozważył wszystkie zarzuty podniesione w środku odwoławczym oraz czy uczynił to dostatecznie wnikliwie i wyczerpująco.

Jeśli chodzi o uzasadnienie sądu odwoławczego, to z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k., odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k., wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że obowiązkiem tego sądu jest przedstawienie w pisemnych motywach wyroku powodów oddalenia (bądź uwzględnienia) zarzutów apelacji, przy czym prezentowane rozważania winny odnosić się do wszystkich

(podkr. SN) zarzutów, zaś treść tych rozważań nie może ograniczać się jedynie do ogólnych stwierdzeń powielających np. treść art. 7, 5 § 2 czy 4 k.p.k. Również zaaprobowanie bądź krytyka stanowiska sądu I instancji nie może być zbiorem ogólników akceptujących bądź odrzucających ustalenia, oceny i rozumowanie tegoż sądu. Z pewnością zaś musi odnosić się do skonkretyzowanej, często bardzo szczegółowej krytycznej recenzji przedstawianej przez autora apelacji.”

1.2.8. Wymiar kary łącznej

przepisy: art. 569 § 1 k.p.k.

hasła: kara łączna

Wyrok z dnia 22 marca 2007 r., V KK 188/06

Teza:

Jeżeli w wyrokach podlegających łączeniu sprawcy wymierzono kary bezwzględne, to taki też charakter musi mieć kara łączna. Orzekając zaś karę łączną, nawet wówczas, gdy kary jednostkowe są bezwarunkowe, możliwe jest również orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Z uzasadnienia:

„Kasacja jest uzasadniona z powodów, o których mowa w jej pkt 2. Sąd Rejonowy w P. niewątpliwie błędnie zrozumiał wskazanie Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 4 lutego 2003 r., V KK 67/03, które zobowiązywało orzec karę łączną za popełnienie przestępstw określonych w art. 302 § 1 k.k. i art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 301 k.k. Tymczasem, Sąd co prawda karę łączną orzekł, ale w wyroku łącznym, a przez to dopuścił się rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Wyrok łączny, a wynika to z treści art. 569 § 1 k.p.k. wydaje się wówczas, gdy zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych sądów. Sytuacja taka w rozpatrywanej sprawie nie miała miejsca, gdyż W. K. skazany został wyrokiem tylko jednego sądu; tym samym należało orzec karę łączną. Ponadto, sąd orzekający w sprawie o wydanie wyroku łącznego nie może ponownie rozstrzygać o kwestiach przesądzonych już w wyrokach ustalających kary podlegające połączeniu. W sprawie niniejszej kwestią taką był przede wszystkim rodzaj orzeczonej kary pozbawienia wolności. Jeżeli w wyrokach podlegających łączeniu sprawcy wymierzono kary bezwzględne, to taki też charakter musi mieć kara łączna.

Orzekając zaś karę łączną, nawet wówczas, gdy kary jednostkowe są bezwarunkowe, możliwe jest również orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.”

1.2.9. „Czyn” a „przestępstwo”; przyznanie do winy

przepisy: art. 410 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k.

hasła: czyn, wyrokowanie, uzupełnienie przewodu sądowego, zasada swobodnej oceny dowodów; przyznanie do winy.

Wyrok z dnia 8 marca 2007, V KK 189/06

Teza:

Sąd zdaje się utożsamiać pojęcia „czyn” i „przestępstwo”. Tymczasem oskarżony z całą pewnością nie przyznał się do popełnienia przestępstwa (niealimentacji), co więcej, można mieć istotne wątpliwości, czy przyznał się do popełnienia czynu. Wskazywał przecież, że nie mając możliwości świadczenia w gotówce – z powodu wyplacania mu za pracę od czasu do czasu kwot kilkudziesię-

sięciozłotowych, które wystarczały na jego własne tylko potrzeby – starał się pomagać dzieciom w inny sposób.

Z uzasadnienia:

„Trafny jest zarzut wskazujący na naruszenie art. 410 k.p.k. Sąd odwoławczy przyjął, wbrew treści wyjaśnień złożonych przez oskarżonego, że przyznał się on do popełnienia przestępstwa. Sąd dostrzegł wprawdzie, że oskarżony kwestionował, aby jego zachowanie cechowało się uporczywością, lecz niejednoznaczność kontekstu, w jakim zamieszczono w uzasadnieniu wyroku stwierdzenie o przyznaniu się oskarżonego, nie pozwala ocenić znaczenia tego ustalenia dla rozstrzygnięcia. Sąd – jak wynika z ostatniego zdania na drugiej stronie uzasadnienia – zdaje się bowiem utożsamiać pojęcia „czyn” i „przestępstwo”. Tymczasem oskarżony z całą pewnością nie przyznał się do popełnienia przestępstwa (niealimentacji), co więcej, można mieć istotne wątpliwości, czy przyznał się do popełnienia czynu. Wskazywał przecież, że nie mając możliwości świadczenia w gotówce – z powodu wypłacania mu za pracę od czasu do czasu kwot kilkudziesięciozłotowych, które wystarczały na jego własne tylko potrzeby – starał się pomagać dzieciom w inny sposób. Kwestia zakresu, charakteru i częstotliwości tej pomocy pozostała poza rozważaniami Sądów; nie została podjęta z wymagającą dokładnością w czasie przesłuchania oskarżonego przed Sądem Rejonowym, a Sąd Okręgowy, mimo obecności oskarżonego na rozprawie apelacyjnej, nie wezwał oskarżonego do skonkretyzowania okoliczności, które pozwoliłyby ocenić ich znaczenie dla rozważań w przedmiocie winy.

Należy też podkreślić, że przedstawione wraz ze skargami apelacyjnymi oświadczenie żony oskarżonego i matki jego małoletnich dzieci, zawierające informacje o tych okolicznościach, powinno stanowić – w poszukiwaniu prawdy materialnej – powód do podjęcia przez Sąd czynności zmierzających do dowodowego uzupełnienia postępowania w granicach określonych w art. 452 § 2 k.p.k. A. W. nie składała w tej sprawie zawiadomienia o przestępstwie, a przed Sądem Rejonowym skorzystała z prawa odmowy zeznań. Treść jej oświadczenia może nasuwać wątpliwości w przedmiocie rozumienia przez nią znaczenia uprawnienia do odmowy zeznań, a w szczególności faktu, iż jej twierdzenia zawarte w oświadczeniu nie stanowią dowodu z zeznań świadka. Należało zatem podjąć tę kwestię w bezpośrednim kontakcie z A. W., w celu wyjaśnienia jej stanowiska w procesie. W wypadku podtrzymania przez nią decyzji o odmowie składania zeznań, oskarżony powinien mieć możliwość wskazania osób, które mogłyby potwierdzić sygnalizowane przez niego, a opisane w oświadczeniu okoliczności. Bez próby dowodowego uzupełnienia postępowania rozważania Sądów prowadzące do przyjęcia, iż oskarżony „uporczywie” uchylał się od obowiązku przyczyniania się do utrzymania dzieci, rażą dowolnością – na co trafnie zwrócono uwagę w kasacji, wskazując na naruszenie art. 7 k.p.k.

Równie trafnie wskazano w niej na naruszenie art. 433 § 2 k.p.k., skoro Sąd odwoławczy nie ustośunkował się w ogóle do tych argumentów apelacji, które wskazywały na partycypowanie oskarżonego w obowiązku świadczenia na dzieci w granicach jego możliwości finansowych. Kwestii tej nie rozważał również Sąd Rejonowy, o czym świadczy treść uzasadnienia wyroku tego Sądu.”

1.2.10. Wielość przestępstwa a kryterium impulsu woli

przepisy: art. 158 § 1 k.k., art. 440 k.p.k.

hasła: pobicie, zamiar

Postanowienie z dnia 14 marca 2007 r., II KK 405/06

Teza:

Skazani (nie) dopuścili się odrębnego, kolejnego przestępstwa na szkodę A. P. choćby z tego względu, że brak jest wskazania, że opisane działania skazanych były konsekwencją nowego impulsu woli.

Z uzasadnienia:

„Przypomnieć należy na wstępie, że z treści art. 440 k.p.k. wynika, że jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie sąd odwoławczy nie utrzymał w mocy wyroku sądu pierwszej instancji, lecz zmienił go na korzyść skazanych M. i K. zarówno w sferze faktów jak i przyjętej wobec przypisanego im czynu kwalifikacji prawnej. Po wtóre, nie jest prawdziwe stwierdzenie autora kasacji, zawarte w jej uzasadnieniu, że: «W realiach niniejszej sprawy podkreślenia wymaga, iż Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych niekwestionowanych ustaleń faktycznych, zaś Sąd odwoławczy prawidłowo dokonał ich akceptacji». Porównanie opisu czynów przypisanych skazanym K. i M. w wyrokach sądów obu instancji nie pozostawia wątpliwości co do tego, że różnią się one w sposób istotny, choćby w odniesieniu do skutku działań skazanych, co rzutowało w konsekwencji na przyjętą kwalifikację prawną. Oczywiście potwierdzeniem powyższego stanowiska jest choćby początek rozważań sądu odwoławczego zawartych w uzasadnieniu jego wyroku, w których stwierdza się, że: «Trafne okazały się zarzuty apelacji obrońców R. K. i A. M. w tej części, w której kwestionowały bezbłądność ustaleń Sądu pierwszej instancji co do tego, że śmierć pokrzywdzonego była skutkiem działania obu oskarżonych». Podobnie rzecz się ma z kwestią najistotniejszą z punktu widzenia zarzutu kasacyjnego, a więc liczbą czynów popełnionych na szkodę pokrzywdzonego, których mieli dopuścić się skazani K. i M.. W akcie oskarżenia zarzucono K. i M., że działali oni wspólnie i w porozumieniu ze współoskarżonym J. i że konsekwencją dokonanego przez nich pobicia była śmierć pokrzywdzonego, co uzasadniło zastosowanie kwalifikacji prawnej z art. 158 § 3 k.k. Choć w opisie czynu przypisanego K. i M. w wyroku sądu I instancji nie wskazano, że działali oni wspólnie i w porozumieniu z J., nie oznacza to jednak, że przedmiotem osądu był tylko fragment zdarzenia historycznego, będącego podstawą faktyczną oskarżenia. Dowodzi tego wywód zawarty w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji (stron 1 – 3), w którym przedstawia się zarówno działania podejmowane przez wszystkich skazanych, jak i te, które były udziałem jedynie K. i M. Warto przy tym zauważyć, że sąd I instancji nie postrzega zachowań M. i K. jako dwóch odrębnych czynów. Wprawdzie uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego nie zawiera szczegółowych rozważań związanych z zamiarem towarzyszącym zachowaniom K. i M., to jednak treść wyroku – zestawiona z argumentacją zawartą w jego uzasadnieniu – pozwala na stwierdzenie, że w ocenie sądu, skazani ci dopuścili się jednego czynu wyczerpującego znamiona występku z art. 158 § 3 k.k., co oznacza, że wcześniejsze zachowanie, realizowane wspólnie z J., mieści się w znamionach przypisanego czynu. Powyższej konkluzji nie może zmienić znajdujący się na stronie 3 uzasadnienia sądu pierwszej instancji fragment stanu faktycznego, w którym stwierdza się, że po pobiciu pokrzywdzonego wspólnie z J. «A. M. i R. K. powrócili do A. P. i go pobili zadając mu uderzenia i kopnięcia po całym ciele, w tym między innymi R. K. kopnął go w głowę. Następnie pobitego A. P. zaciągnęli do lasu i tam zostawili». Nie pozwala on na przyjęcie, że wymienieni skazani dopuścili się odrębnego, kolejnego przestępstwa na szkodę A. P. choćby z tego względu, że brak jest wskazania, że opisane działania skazanych były konsekwencją nowego impulsu woli. Wszelkie wątpliwości w tej mierze rozwiewa orzeczenie sądu odwoławczego. Zmieniając wyrok sądu I instancji Sąd Apelacyjny odniósł swoje rozstrzygnięcie do przypisanego skazanym czynu i zmieniając jego opis, głównie w zakresie skutków, wskazał, że czyn ten został popełniony wspólnie i w porozumieniu z A. J. Oznacza to, że w ocenie sądu odwoławczego, całość zachowania skazanych K. i M. objęta była jednym zamiarem, co wyklucza możliwość przyjęcia wielości czynów. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w argumentacji znajdującej się na stronie 10 uzasadnienia Sądu Apelacyjnego. Wskazano tam w szczególności, że: «Z prawidłowych ustaleń Sądu orzekającego wynika, że A. P. przyszedł na dyskotekę w godzinach wieczornych, po północy był wyprowadzony z baru i pobity przez trzech oskarżonych, później R. K. i A. M. jeszcze mu ‘dołożyli’, R. K. kopnął go w głowę

a następnie obaj zaciągnęli go do lasu. Nie ma możliwości ustalenia kiedy nastąpiło to działanie dwóch oskarżonych i jaki był jego przebieg a w szczególności na czym polegało 'dołożenie' pokrzywdzonemu». Oznacza to w istocie rzeczy, że z przyczyn dowodowych nie można ustalić, czy ponowiona względem pokrzywdzonego agresja ze strony skazanych M. i K. była kontynuacją pierwotnego zamiaru pobicia, czy też stanowiła realizację nowego zamiaru, a to pociągnęło za sobą przyjęcie wersji dla skazanych korzystniejszej."

1.2.11. Zmiana wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o powództwie cywilnym a podstawy kasacji

przepisy: art. 439 k.p.k., art. 17 § 1 k.p.k., art. 523 § 3 k.p.k.

hasła: kasacja podstawy formalnie negatywne, przesłanki procesu, uniewinnienie

Postanowienie z dnia 19 kwietnia 2007 r., II KZ 7/07

Teza:

Zmiana przez Sąd odwoławczy wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie rozstrzygnięcia o powództwie cywilnym przez zawężenie kregu dłużników solidarnych, a tym samym wyeliminowanie oskarżonych R., nie może w żadnym wypadku być uznane za rozstrzygnięcie „uniewinniające” oskarżonych w sferze odpowiedzialności karnej.

Z uzasadnienia:

*„Kasację na niekorzyść oskarżonego opartą na innym niż z art. 439 k.p.k. naruszeniu prawa stro-
na może wnieść tylko w razie uniewinnienia oskarżonego albo umorzenia postępowania z przyczyn
wskazanych w art. 17 § 1 pkt 3 i 4 oraz z powodu niepoczytalności sprawcy (art. 523 § 3 k.p.k.).
Sytuacja określona w cytowanym przepisie nie zachodzi w przedmiotowej sprawie – oskarżeni zo-
stali prawomocnie skazani za przestępstwo z art. 292 § 2 k.k. Zmiana przez Sąd odwoławczy wy-
roku Sądu pierwszej instancji w zakresie rozstrzygnięcia o powództwie cywilnym przez zawężenie
kregu dłużników solidarnych, a tym samym wyeliminowanie oskarżonych R., nie może w żadnym
wypadku być uznane za rozstrzygnięcie «uniewinniające» oskarżonych w sferze odpowiedzialności
karnej, jak sugeruje to skarżący.”*

1.2.12. Uprawnienia strony nie wnoszącej środka odwoławczego; decyzja o tymczasowym aresztowaniu a wyłączenie sędziego w postępowaniu odwoławczym

przepisy: art. 427 § 3 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k., art. 453 § 2 k.p.k., art. 250 § 2 k.p.k., art. 41 § 1 k.p.k.

hasła: uzupełnienie przewodu sądowego, tymczasowe aresztowanie, wyłączenie sędziego

Postanowienie z dnia 1 marca 2007 r., III KK 493/06

Teza:

***1. Artykuł 427 § 3 k.p.k. określający, że odwołujący się może również wskazać nowe fakty i do-
wody, nie oznacza wcale zakazu składania wniosku dowodowego przez stronę, która nie wносиła
środka odwoławczego. Przepis ten musi być odczytywany i interpretowany w kontekście art. 452
§ 2 k.p.k. i art. 453 § 2 k.p.k., które dotyczą postępowania odwoławczego.***

***2. Wydanie przez sędziego decyzji o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowaw-
czym na mocy uprawnień przewidzianych dla sądu, zgodnie z treścią art. 250 § 2 k.p.k., a na-
stępnie orzekanie w postępowaniu odwoławczym w tej sprawie nie przesądza o wyłączeniu tegoż
sędziego z mocy prawa od orzekania w postępowaniu odwoławczym.***

***Nie można także podzielić (...) poglądu, że udział w sprawie sędziego, który uczestniczył w wy-
daniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym, stwarza***

uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, a więc sędzia powinien zostać wyłączony na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„Odnosnie zarzutu rażącego naruszenia przepisu art. 427 § 3 k.p.k., podniesionego w kasacji przez adw. J. K., polegającego, zdaniem skarżącego, na uwzględnieniu przez Sąd drugiej instancji wniosku prokuratora o przesłuchanie P. W. i J. P. (k. 2570), w sytuacji gdy prokurator nie wnosił środka odwoławczego i nie był odwołującym się, pokreślić należy, że § 3 art. 427 k.p.k. określający, że odwołujący się może również wskazać nowe fakty i dowody, nie oznacza wcale zakazu składania wniosku dowodowego przez stronę, która nie wnosila środka odwoławczego. Przepis ten musi być odczytywany i interpretowany w kontekście art. 452 § 2 k.p.k. i art. 453 § 2 k.p.k., które dotyczą postępowania odwoławczego.

Z treści art. 453 § 2 k.p.k. wynika, że strony postępowania odwoławczego, a nie tylko ten uczestnik postępowania, który wniósł odwołanie od zaskarżonego orzeczenia, mogą składać wyjaśnienia, oświadczenia i wnioski ustnie lub na piśmie.

Generalnie zaś przepis art. 452 k.p.k. nie określa bezwzględnego zakazu dopuszczenia dowodu w procesie odwoławczym i konieczności rozstrzygnięcia sprawy tylko na podstawie już przeprowadzonych dowodów, z pominięciem w szczególności tych nowych dowodów, które ujawniły się na etapie postępowania międzyinstancyjnego.

Wskazany przepis stanowi jedynie ograniczenie przeprowadzenia postępowania dowodowego na etapie rozpoznania apelacji, z racji tego, że sąd I instancji jest uprawniony do prowadzenia całego postępowania, realizując zasadę bezpośredniości, zaś sąd odwoławczy spełnia funkcje kontrolną.

Uprawnienie Sądu Apelacyjnego w B. do podjęcia decyzji o dopuszczeniu na rozprawie odwoławczej nowego, nieznanego wcześniej Sądowi pierwszej instancji dowodu osobowego w postaci przesłuchania w charakterze świadków P. W. i J. P., zawarte zostało w treści art. 452 § 2 k.p.k., wobec spełnienia przez dopuszczony dowód określonych w tym przepisie warunków.

Odnosi się to do wyjątkowego wypadku dopuszczenia tego dowodu i to w sytuacji, gdy przeprowadzenie dowodu przyczyni się do przyspieszenia postępowania i gdy nie jest konieczne przeprowadzenie przewodu sądowego w całości lub znacznej części.

Podjęta przez Sąd Apelacyjny decyzja o dopuszczeniu dowodu z przesłuchania na rozprawie odwoławczej w dniu 27 kwietnia 2006 r. tychże świadków (k. 2602), spełniała łącznie wskazane w przepisie art. 452 § 2 k.p.k. warunki i miała w omawianym przypadku, charakter uzupełniający materiał dowodowy zgromadzony przed Sądem a quo. Celem zaś, przeprowadzonego w tym trybie dowodu była przede wszystkim weryfikacja zarzutów podniesionych przez obrońców w wywiedzionych środkach odwoławczych. Przecież sam fakt braku apelacji strony, nie może jej pozbawiać możliwości ujawnienia wszystkich dowodów jakie mogą przyczynić się do wyjaśnienia okoliczności popełnionego przestępstwa i ustalenia sprawcy, tylko dlatego, że o istnieniu dowodu dowiedziała się dopiero po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji.

Za tego rodzaju stanowiskiem przemawiają liczne orzeczenia Sądu Najwyższego oraz stanowisko judykatury (zob.: uchwała z dnia 24 listopada 1999 r., I KZP 38/99, OSNKW 2000, z. 1–2, poz. 5; wyrok z 5 czerwca 2000 r., IV KKN 310/99, Lex nr 51083; wyrok z dnia 19 sierpnia 2004 r., II KK 388/03, OSNKW 2004, z. 11–12, poz. 103; wyrok z 15 lutego 2005 r., III KK 166/04, Lex nr 146200; postanowienie z 19 października 2005 r., IV KK 252/05, Lex nr 164276; wyrok z 22 lutego 2006 r., II KK 200/05, Lex nr 179983 oraz T. Grzegorzczak, J. Tylman: Polskie postępowanie karne, W-wa 1999, s. 727; S. Zabłocki: Postępowanie odwoławcze w Kodeksie postępowania karnego po nowelizacji, Warszawa 2003, s. 367 – 373; D. Świecki: Rozprawa apelacyjna w polskim procesie karnym, Zakamycze 2006, s. 123 – 130).

Uzyskany dowód z bezpośredniego przesłuchania wymienionych świadków, z osobistym udziałem oskarżonego J. P., został poddany przez Sąd odwoławczy gruntownej analizie. Zeznania te, szczególnie zeznania świadka P. W., nie stanowiły podstawy nowych ustaleń tegoż Sądu, a jedynie pozwoliły na ugruntowanie stanowiska co do trafności poczynionych ustaleń przez Sąd Okręgowy w B., zawartych w zaskarżonym apelacjami wyroku, a Sąd Apelacyjny nie dokonał żadnych zmian w sferze ustaleń faktycznych.

Chybiony jest także zarzut obrazy art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k., mający zdaniem skarżącego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a odnoszący się do wydania w toku śledztwa postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, podejrzanego wówczas J. P., przez sędziego, który następnie orzekł w postępowaniu odwoławczym.

Wydanie przez sędziego decyzji o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym na mocy uprawnień przewidzianych dla sądu, zgodnie z treścią art. 250 § 2 k.p.k., a następnie orzekanie w postępowaniu odwoławczym w tej sprawie nie przesądza o wyłączeniu tegoż sędziego z mocy prawa od orzekania w postępowaniu odwoławczym. W żadnym bowiem wypadku, jak określiła to art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k., sędzia ten nie brał udziału w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik, czy też przedstawiciel ustawowej strony. Nie można mu też przypisać przymiotu prowadzącego postępowanie, gdyż nie jest prowadzeniem postępowania wykonywanie przez sędziego czynności w postępowaniu przygotowawczym, jaką jest incydentalna czynność stosowania tymczasowego aresztowania, nie jest to bowiem prowadzenie, czy też nadzorowanie tego stadium procesu.

W kwestii tej utrwalony został już zarówno w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie pogląd, że przepisy Kodeksu postępowania karnego obowiązującego od 1 września 1998 r. nie przewidują wyłączenia sędziego z powodu jego udziału w wydaniu postanowienia o zastosowaniu (przedłużeniu) tymczasowego aresztowania w toku postępowania przygotowawczego (zob.: postanowienie SN z 7 czerwca 2005 r., V KK 138/05, OSNwSK 2005(1)1088; postanowienie SN z 10 maja 2006 r., III KK 338/05, Lex nr 186954; postanowienie SN z 14 stycznia 2003 r., III KK 400/01, niepubl., czy T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze, 2003 r., Komentarz do art. 40 k.p.k.).

Nie można także podzielić eksponowanego w kasacji poglądu, że udział w sprawie sędziego, który uczestniczył w wydaniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym, stwarza uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, a więc sędzia powinien zostać wyłączony na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., tym bardziej, że podniesienie tej okoliczności dopiero w nadzwyczajnym środku odwoławczym, w sytuacji gdy skarżącemu okoliczność ta znana była przed rozpoczęciem przewodu sądowego, narusza wymogi określone w art. 41 § 2 k.p.k.

W sprawie trudno mówić o zaistnieniu takiej okoliczności skoro wpadkowa czynność sędziego przewidziana dla sądu w postępowaniu przygotowawczym, jaką jest stosowanie tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego, oparta jest o przesłanki związane z dużym prawdopodobieństwem, że popełnił on przestępstwo, a środek zapobiegawczy nie przesądza o winie, a służy zabezpieczeniu prawidłowego toku tegoż postępowania.”

1.2.13. Ujemne przesłanki procesowe a dopuszczalność rozpoznania kasacji na korzyść oskarżonego

przepisy: art. 529 k.p.k.

hasła: przesłanki procesu, kasacja dopuszczalność

Postanowienie z dnia 28 marca 2007 r., IV KK 434/06

Teza:

Wprawdzie w określonych sytuacjach dopuszczalne jest przełamanie oddziaływania ujemnych przesłanek procesowych, ale może to nastąpić wyłącznie w jednym kierunku, tj. na korzyść oskarżonego. Ponadto, warunkiem rozpoznawania kasacji w takiej sytuacji procesowej, jest dopuszczalność jej wniesienia, a więc wystąpienie ujemnej przesłanki procesowej już po wniesieniu kasacji.

Z uzasadnienia:

„W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości zaistnienie ujemnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia karalności czynów zarzucanych oskarżonej. W wypadku występowania okoliczności wyłączających ściganie, do których należy przedawnienie karalności czynu zarzucanego oskarżonej, przepis art. 529 k.p.k. zezwala na wniesienie i rozpoznanie kasacji wyłącznie na korzyść oskarżonego. A contrario należy zatem uznać, że wniesiona w niniejszej sprawie kasacja pełnomocnika oskarżycielki prywatnej jest niedopuszczalna z mocy ustawy, gdyż została wniesiona na niekorzyść oskarżonej, pomimo przedawnienia karalności. Jej autorka domaga się bowiem uchylecia wyroków uniewinniających oskarżoną i umorzenia postępowania z powodu przedawnienia, co jest oczywiście rozstrzygnięciem mniej korzystnym dla oskarżonej niż dotychczasowe orzeczenia uniewinniające. Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wprawdzie w określonych sytuacjach dopuszczalne jest przełamanie oddziaływania ujemnych przesłanek procesowych, ale może to nastąpić wyłącznie w jednym kierunku, tj. na korzyść oskarżonego (por. postanowienie SN z 3 kwietnia 1996 r., II KKN 4/96, postanowienie z 10 marca 2004 r., IV KK 12/04). Ponadto, warunkiem rozpoznawania kasacji w takiej sytuacji procesowej, jest dopuszczalność jej wniesienia, a więc wystąpienie ujemnej przesłanki procesowej już po wniesieniu kasacji. Tymczasem, w niniejszej sprawie okres przedawnienia karalności czynów zarzucanych oskarżonej upłynął jeszcze przed wszczęciem postępowania kasacyjnego. Zatem niedopuszczalne było już wniesienie i przyjęcie kasacji skierowanej na niekorzyść oskarżonej.”

1.2.14. Wieloodmianowość przestępstwa fałszerstwa dokumentów; przestępstwo oszustwa popełnione z wykorzystaniem fałszywych dokumentów

przepisy: art. 270 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – fałszerstwo dokumentów, przestępstwa przeciwko mieniu – oszustwo

Postanowienie z dnia 17 kwietnia 2007 r., V KK 90/07

Teza:

Przestępstwo stypizowane w (art.270 § 1) jest wieloodmianowe tzn. można się go dopuścić nie tylko przez podrabianie lub przerabianie dokumentu, ale również (jedynie) przez używanie takiego dokumentu. Nadto, nie sposób uznać w tej sprawie takiego przestępstwa jako współukarane go czynu przedniego do przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., skoro doszło do realizacji rozłączonych znamion, przy czym stopień społecznej szkodliwości czynu z art. 270 § 1 k.k. jakkolwiek stanowił on środek do celu, był wyraźnie wyższy niż znikomy, a poza tym, warunkował on powodzenie wyłudzenia.

1.2.15. Podstawy kasacji w sprawach karnych

przepisy: art. 523 §1 k.p.k., art. 438 k.p.k., art. 439 k.p.k.

hasła: kasacja podstawy formalne negatywne, kasacja podstawy formalne pozytywne, kasacja podstawy materialne negatywne, kasacja podstawy materialne pozytywne

Postanowienie z dnia 8 marca 2007 r., V KK 102/0V**Teza:**

W obowiązującej procedurze karnej podstawy kasacji ujęte zostały zdecydowanie wężej od podstaw zwykłych środków odwoławczych, na co wyraźnie wskazuje porównanie dyspozycji art. 523 § 1 k.p.k. i 438 k.p.k. Jest to niewątpliwie konsekwencją nadzwyczajnego charakteru kasacji, której celem jest podważenie prawomocnego już orzeczenia sądowego. Konieczność zapewnienia ochrony tymże orzeczeniom, a jednocześnie stabilności wynikających z nich stanów prawnych, powodowała ograniczenia możliwości wzruszania ich do sytuacji, gdy postępowanie sądowe dotknięte było uchybieniem zaliczanym do tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 k.p.k.) lub też doszło w nim do innego rażącego naruszenia prawa, którego waga i doniosłość skutków może być z owymi bezwzględnymi przyczynami odwoławczymi porównywalna, a jednocześnie mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia. Dalsze ograniczenie podstaw kasacji ustawodawca wprowadził zakazując wnoszenia jej z powodu niewspółmierności kary, a także (a contrario) błędu w ustaleniach faktycznych.

Z uzasadnienia:

„D. S. oskarżony został oto, że będąc podatnikiem podatku akcyzowego od samochodów uchylił się od opodatkowania w ten sposób, że do dnia 14 stycznia 2005 r. nie ujawnił właściwemu organowi podatkowemu przedmiotu opodatkowania i nie złożył w wymaganym terminie deklaracji AKC – U dot. nabycia wewnątrzwspólnotowego samochodu osobowego marki ford Fiesta rok produkcji 1988 zakupionego w Niemczech dnia 25 listopada 2004 r. za kwotę 90 euro to jest 379 zł, który przywiózł do Polski 25 listopada 2004 r. przez co naraził podatek akcyzowy na uszczuplenie w wysokości nie mniejszej niż 246,00 zł, to jest o wykroczenie skarbowe z art. 54 § 3 k.k.s.

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2005 r. w sprawie VII Ks 51/05 Sąd Rejonowy w L. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.s. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. postępowanie karne o czyn zarzucany D. S. umorzył.

Apelację od tego wyroku wniósł Naczelnik Urzędu Celnego w L. zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego – art. 1 § 2 k.k.s. w zw. z art. 53 § 7 k.k.s. poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, iż stopień społecznej szkodliwości czynu oskarżonego jest znikomy i w następstwie tego niesłuszne umorzenie postępowania; wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 13 września 2005 r. w sprawie IV K 440/05 zmienił zaskarżony wyrok uniewinniając oskarżonego od dokonania zarzucanego mu czynu.

Kasację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w L. na niekorzyść D. S. wniósł Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego art. 54 § 3 k.k.s. polegające na niezasadnym uznaniu, iż czyn zarzucany oskarżonemu nie stanowi wykroczenia skarbowego, gdyż po jego stronie nie powstał obowiązek podatkowy w zakresie podatku akcyzowego od wewnątrzwspólnotowego nabycia samochodu osobowego, co ma wynikać ze sprzeczności przepisów art. 75, 76, 80 i 81 ustawy z 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 29, poz. 257 ze zm.) z postanowieniami art. 23 i 90 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w L. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona w sprawie niniejszej nie mogła zostać uwzględniona, mimo trafnego podniesienia w jej uzasadnieniu pod adresem wyroku Sądu Okręgowego w L.

szeregu argumentów, które jednak nie mogły zostać uwzględnione wobec tak a nie inaczej sformułowanego zarzutu kasacji.

Rozważania, w wyniku których doszło do oddalenia kasacji w sprawie niniejszej rozpocząć należy od odniesienia się do dyspozycji art. 536 k.p.k. Określa on granice rozpoznania kasacji wskazując, iż określone są one przez granice zaskarżenia i podniesione zarzuty. Wyjście poza te granice może nastąpić tylko i wyłącznie w wypadkach przewidzianych przez wspomniany przepis, które ustawodawca określił odsyłając do przepisów art. 435 k.p.k., 439 k.p.k. i 455 k.p.k.

Zauważyć w tym miejscu także należy, że w obowiązującej procedurze karnej podstawy kasacji ujęte zostały zdecydowanie wężiej od podstaw zwykłych środków odwoławczych, na co wyraźnie wskazuje porównanie dyspozycji art. 523 § 1 k.p.k. i 438 k.p.k. Jest to niewątpliwie konsekwencją nadzwyczajnego charakteru kasacji, której celem jest podważenie prawomocnego już orzeczenia sądowego. Konieczność zapewnienia ochrony tymże orzeczeniom, a jednocześnie stabilności wynikających z nich stanów prawnych, powodowała ograniczenia możliwości wzruszania ich do sytuacji, gdy postępowanie sądowe dotknięte było uchybieniem zaliczanym do tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 k.p.k.) lub też doszło w nim do innego rażącego naruszenia prawa, którego waga i doniosłość skutków może być z owymi bezwzględnymi przyczynami odwoławczymi porównywalna, a jednocześnie mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia. Dalsze ograniczenie podstaw kasacji ustawodawca wprowadził zakazując wnoszenia jej z powodu niewspółmierności kary, a także (a contrario) błędu w ustaleniach faktycznych.

Powyższe uwagi poczynione zostały w sprawie niniejszej nie bez przyczyny. Właśnie bowiem zestawienie dyspozycji art. 523 § 1 k.p.k. i art. 536 k.p.k. dobitnie wskazuje na ograniczenia jakim podlega postępowanie kasacyjne, co z kolei nakłada na strony postępowania wnoszące kasację obowiązek respektowania tych ograniczeń, jak i niedopuszczalność oczekiwania, że Sąd Najwyższy, szczególnie limitowany zakazem wychodzenia poza zarzuty podniesione w kasacji, rozpozna sprawę w zakresie szerszym niż jest to dopuszczalne. Oznacza to także, że adresowany do strony wnoszącej kasację ustawowy nakaz sformułowania zarzutu rażącego naruszenia prawa winien być zrealizowany maksymalnie precyzyjnie, a więc przez wskazanie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, do naruszenia którego doszło w postępowaniu przed sądem odwoławczym. Oczywistym jest także, że ów zarzut nie może służyć ominięciu zakazu podnoszenia w kasacji zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych.

Przechodząc na grunt sprawy niniejszej przede wszystkim wskazać należy na treść podniesionego w kasacji Prokuratora Generalnego zarzutu. Został on sformułowany wprost jako „rażące i mające wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego art. 54 § 3 k.k.s. (podkr. SN), polegające na niezasadnym uznaniu, iż czyn zarzucany oskarżonemu ... nie stanowi wykroczenia skarbowego, gdyż po jego stronie nie powstał obowiązek podatkowy w zakresie podatku akcyzowego ...”.

Kwestia obrazy prawa materialnego wielokrotnie była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i doktryny. W ich konsekwencji ukształtowało się szereg zasad, którym zarzut obrazy prawa materialnego winien odpowiadać. Można zatem o nim zasadnie mówić wówczas, gdy prawo to zostało wadliwie zinterpretowane, lub gdy w konkretnej sytuacji faktycznej i procesowej został zastosowany przepis, co do którego w danych okolicznościach istniał zakaz stosowania, lub też nie został zastosowany przepis, którego stosowanie było obligatoryjne. Niepodważalny jest także pogląd, że zarzut naruszenia prawa materialnego zastosowanie może mieć tylko wówczas, gdy podnosząca go strona nie kwestionuje dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych. Zatem o prawidłowej bądź nieprawidłowej subsumcji prawa można mówić tylko wtedy, gdy wadliwość orzeczenia nie jest wynikiem błędnych ustaleń co do mających znaczenie dla rozstrzygnięcia faktów.

Ta ostatnia reguła, wobec rzeczywistej treści zarzutu podniesionego w kasacji Prokuratora Generalnego ma szczególne zastosowanie. Bowiem właśnie owa rzeczywista treść zarzutu była przyczyną oddalenia tej kasacji.

Nie ulega wątpliwości, że formalnie rzecz biorąc kasacja ta odpowiada wymogom art. 523 § 1 k.p.k., bowiem zarzut obrazy prawa materialnego – art. 54 § 3 k.k.s. został w niej zverbalizowany. Jednak odczytanie całości zarzutu (przy uwzględnieniu także argumentacji zawartej w uzasadnieniu) upoważnia do stwierdzenia, że za tym zarzutem ukryta jest rzeczywista intencja skarżącego, zmierzającego w istocie rzeczy do podważenia ustaleń faktycznych sądu odwoławczego, które leżą u podstaw uniewinnienia oskarżonego. Chodzi tu w szczególności o ustalenie czy po stronie D. S. powstał obowiązek uiszczenia podatku akcyzowego od sprowadzonego z Niemiec samochodu czy też nie. Od tego bowiem ustalenia zależało czy mógł on zostać uznany za sprawcę wykroczenia z art. 54 § 3 k.k.s. Sąd Okręgowy w L. po dokonaniu analizy właściwych przepisów ustawy o podatku akcyzowym oraz obowiązujących w Polsce przepisów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (pomijając w tym miejscu kwestię prawidłowości dokonanej przez ten Sąd interpretacji prawa) w swoim wyroku ustalił, iż oskarżony nie był podmiotem zobowiązany do uiszczenia akcyzy. Na gruncie tego ustalenia zapaść mogło wyłącznie orzeczenie uniewinniające, a zatem nieporozumieniem jest mówienie w tej sytuacji o obrazie normy prawa materialnego statuującej odpowiedzialność za wykroczenie polegające na uchylaniu się od opodatkowania.

W powyższej sytuacji nie było możliwe skuteczne podważenie zapadłego wyroku uniewinniającego bez podważenia stanowiących jego podstawę ustaleń faktycznych, co wprost w postępowaniu kasacyjnym rzecz jasna nie jest możliwe. W sprawie niniejszej można byłoby rozważać możliwość kwestionowania ustalenia, że D. S. nie jest osobą zobowiązaną do uiszczenia podatku akcyzowego od sprowadzonego samochodu, ale tylko poprzez podniesienie zarzutu obrazy prawa materialnego, ale nie, jak to uczynił Prokurator Generalny w kasacji, art. 54 § 3 k.k.s. lecz stosownych przepisów ustawy o podatku akcyzowym w powiązaniu z art. 23 i 90 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Takiego jednak zarzutu w kasacji nie postawiono.

Jak już wcześniej zaznaczono, do daleko idącego formalizmu w ocenie zarzutu podniesionego w rozpoznawanej w sprawie niniejszej kasacji i tym samym do respektowania zakazu wychodzenia poza granice tego zarzutu, obligowała Sąd Najwyższy treść art. 536 k.p.k. Powodowało to, że poza rozważaniami Sądu Najwyższego musiała pozostać cała argumentacja skarżącego odnosząca się do analizy przepisów ustawy z 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym w konfrontacji z postanowieniami art. 23 i 90 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Nie odmawiając słuszności po części tej argumentacji, zwłaszcza w takim zakresie w jakim znajduje ona wsparcie w wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie C – 313/05 zapadłym na skutek wniosku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, stwierdzić należy, że zakaz przekraczania granic zarzutu obrazy prawa materialnego, odnoszonego w kasacji wyłącznie do dyspozycji art. 54 § 3 k.k.s., wykluczał możliwość wydania orzeczenia innego niż zawartego w części dyspozytywnej niniejszego orzeczenia. Nawet, jeśli w świetle tejże argumentacji, a zwłaszcza treści orzeczenia wspomnianego wyroku ETS, zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w L. musi budzić istotne zastrzeżenia co do swojej słuszności, to wobec granic rozpoznania kasacji jakie określił Prokurator Generalny konkretyzując jej zarzut, nie było to możliwe.

Dodać w tym miejscu należy, że Sąd Najwyższy nie jest zobowiązany, ani nawet uprawniony do swobodnego doszukiwania się w kasacji ewentualnych uchybień, które nie zostały w niej wyrażone w sposób stanowczy i jednoznaczny a umożliwiałyby uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia. Byłoby to zwłaszcza niedopuszczalne w wypadku kasacji wniesionej przez podmiot szczególnie kwalifikowany, jakim jest niewątpliwie Prokurator Generalny, i to na niekorzyść skazanego czy oskarżonego (w przypadku prawomocnego wyroku uniewinniającego). Wprawdzie w części orzecznicstwa sugeruje się odczytywanie granic podniesionych zarzutów nie tylko z ich bezpośredniej treści ale również z argumentacji wskazanej w części motywacyjnej skargi (por. wyrok SN z dnia 8 września 2005 r., II KK 504/04, LEX 200229), ale nie może to oznaczać zastępowania podmiotu ją wnoszącego w jego obowiązkach, co w realiach sprawy niniejszej byłoby szczególnie rażące.”

1.2.16. Pozbawienie wolności ze szczególnym udręczeniem; szczególny sposób działania jako znamię kwalifikujące w przypadku zbiegu kilku typów czynów zabronionych; ciąg przestępstw

przepisy: art. 189 § 2 k.k., art. 191 § 1 k.k., art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k., art. 91 § 1 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko wolności – pozbawienie wolności, przestępstwa przeciwko wolności – zmuszanie do określonego postępowania, kasacja granice, uzasadnienie wyroku, ciąg przestępstw

Postanowienie z dnia 5 kwietnia 2007 r., V KK 233/06

Teza:

1. Stosowanie przez sprawcę przemocy po uprzednim pozbawieniu wolności pokrzywdzonego (okoliczność bezsporna) może i powinno być ocenione zarówno z punktu widzenia celu z jakim sprawca działa (zmuszanie), jak i przy charakteryzowaniu warunków pozbawienia wolności, które in concreto, ze względu na nasilenie owej przemocy, świadczyć mogą o połączeniu pozbawienia wolności ze szczególnym udręczeniem ofiary.

2. Nadanie znaczenia prawnego sposobowi działania sprawcy z punktu widzenia znamion określonego czynu zabronionego (nie) wyłącza ponowienie takiej oceny w kontekście znamion innego czynu zabronionego, jeśli określające te czyny przepisy pozostają w zbiegu kumulatywnym.

3. Nie można hipotetycznie zakładać, że jedna kara wymierzona każdemu z oskarżonych za dwa przestępstwa pozostające w ciągu, nie byłaby surowsza od wymierzonej za każde z nich z osobna. Uzasadnione natomiast byłoby przewidywanie przeciwne, dopuszczające zastosowanie odpowiednio wyższego wymiaru tej kary od orzeczonej za każde z obu przestępstw.

Z uzasadnienia:

„(...) Sąd Najwyższy zważył:

(...) Wytknięcie przez skarżącego nienależytego rozważenia zarzutów apelacji przez sąd odwoławczy dotyczy w istocie tylko jednego z nich, a konkretnie, podważającego trafność zakwalifikowania dwóch pierwszych przestępstw z art. 189 § 2 k.k. (w kwalifikacji kumulatywnej z innymi przepisami). Istotnie, trzeba przyznać, że rozpoznanie tego zarzutu przez sąd drugiej instancji nie było dostatecznie wnikliwie. Sąd odwoławczy skupił swą uwagę na tym tylko, że przemoc użyta przez oskarżonych przy pozbawieniu wolności osób pokrzywdzonych, ze względu na jej intensywność uzasadniała przypisanie im tego czynu jako łączącego się ze szczególnym udręczeniem. Nie odniósł się natomiast do argumentacji obrońcy idącej w innym kierunku, a zmierzającej do tego, że rozstrzygający dla oceny materialnoprawnej sposobu działania sprawców, powinien być ich zamiar. Z ustalonych okoliczności wynika, że zamiarem oskarżonych było zmuszenie pokrzywdzonych do ujawnienia miejsca pobytu A. B. Jeśli zatem, wywodził obrońca, sąd pierwszej instancji tak zinterpretował zamiar oskarżonych i w oparciu o to ustalenie przypisał im popełnienie przestępstwa z art. 191 § 1 k.k., to uznanie, że zastosowana przez nich przemoc stanowiła jednocześnie szczególne udręczenie pokrzywdzonych przy pozbawieniu ich wolności, nie było uprawnione właśnie z powodu działania oskarżonych w innym, trafnie ustalonym celu. W przekonaniu skarżącego, przy kwalifikacji prawnej obu tych czynów, należało zastosować jedynie art. 189 § 1 k.k. w kumulacji z innymi prawidłowo już powołanymi przepisami. Tymczasem, sąd odwoławczy ograniczył się do wykazania, że nasilenie przemocy usprawiedliwiało ustalenie, iż pozbawienie wolności łączyło się ze szczególnym udręczeniem pokrzywdzonych, nie bacząc, że okoliczności charakteryzujące przemoc zostały niejako «skonsumowane» przez ich subsumcję pod znamiona art. 191 § 1 k.k. przy kumulatywnym kwalifikowaniu czynu.

Zgodzić się zatem trzeba, że rozpoznanie tego zarzutu apelacji było powierzchowne, czy też wręcz pomijające jego istotę. W tym sensie doszło do obrazy przepisów art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Z drugiej jednak strony należy zauważyć, że uchybienie to nie mogło mieć wpływu na treść prawomocnego wyroku. Argumentacja skarżącego na rzecz wykazania, że nie było dopuszczalne uznanie sposobu działania oskarżonych za wyczerpujące zarazem znamię «szczególnego udręcze-

nia» w rozumieniu art. 189 § 2 k.k., jest bowiem całkowicie nietrafna. Wszak stosowanie przez sprawcę przemocy po uprzednim pozbawieniu wolności pokrzywdzonego (okoliczność bezsporna) może i powinno być ocenione zarówno z punktu widzenia celu z jakim sprawca działa (zmuszanie), jak i przy charakteryzowaniu warunków pozbawienia wolności, które *in concreto*, ze względu na nasilenie owej przemocy, świadczyć mogą o połączeniu pozbawienia wolności ze szczególnym udrczeniem ofiary. Ocena okoliczności związanych ze stosowaniem przez sprawcę przemocy, w sytuacji gdy czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch lub więcej przepisach ustawy karnej, została prawidłowo odniesiona do znamion zawartych we wszystkich tych przepisach i w rezultacie trafnie ukształtowała ostateczną kwalifikację prawną. Nie jest bowiem tak, że nadanie znaczenia prawnego sposobowi działania sprawcy z punktu widzenia znamion określonego czynu zabronionego wyłącza ponowne takiej oceny w kontekście znamion innego czynu zabronionego, jeśli określające te czyny przepisy pozostają w zbiegu kumulatywnym. Odmienne zapatrywanie autora kasacji przeczy samej istocie kumulatywnego zbiegu przepisów, składających się na kwalifikację prawną tego samego czynu. Skoro zatem nie kwestionuje się w kasacji, że z uwagi na drastyczność i długotrwałość przemocy stosowanej przez oskarżonych, działanie ich spowodowało dla pokrzywdzonych szczególne udrczenie w rozumieniu art. 189 § 2 k.k., to zarzut, jakoby pominięcie przez sąd odwoławczy, iż przemoc ta zmierzała do innego celu, prowadziło w efekcie do błędnego stwierdzenia obrazy tego przepisu, jawi się jako bezzasadny w stopniu oczywistym. Sposób działania oskarżonych uzasadniał bowiem postrzeganie go jako wypełniającego odmienne znamiona określone w dwóch różnych przepisach typizujących czyny zabronione.

(...) Zarzutowi (...) nie można odmówić słuszności. Wysunięty wcześniej w apelacji został on odrzucony przez sąd odwoławczy z motywacją, że dwa pierwsze z przypisanych oskarżonym przestępstw nie tworzą ciągu przestępstw, o którym mowa w art. 91 § 1 k.k., gdyż nie zostały popełnione w podobny sposób. W świetle ustalonych w sprawie okoliczności nie można jednak zgodzić się z taką oceną. Czyny te pod każdym względem są przecież do siebie uderzająco podobne. W obu wypadkach towarzyszył oskarżonym taki sam zamiar ukierunkowany na uzyskanie od pokrzywdzonych, choćby brutalną siłą, informacji o miejscu pobytu poszukiwanej przez nich osoby. Ofiary ich czynów zostały przemocą wprowadzone do samochodu, a groźbami i biciem były zmuszane następnie do podania oczekiwanej informacji. Drugi z tych czynów stanowił wierne powtórzenie sposobu zachowania oskarżonych prezentowanego przy popełnieniu pierwszego z nich. Jeśli zważyć przy tym, że oba czyny zostały identycznie zakwalifikowane, a popełnione zostały w odstępie kilkudziesięciu minut, to wbrew stanowisku sądu odwoławczego, zachodziły wszystkie przesłanki określone w art. 91 § 1 k.k., nakazujące uznanie ich za ciąg przestępstw zdefiniowany w tym przepisie. Przy prawidłowej ocenie materialnoprawnej czynów sąd drugiej instancji powinien był zmienić zaskarżony wyrok i uznać, że zostały popełnione w warunkach ciągu przestępstw, a następnie wymierzyć za nie każdemu z oskarżonych, zgodnie z brzmieniem art. 91 § 1 k.k., jedną karę.

Pominięcie instytucji ciągu przestępstw i wymierzenie oskarżonym dwóch kar zamiast jednej, stanowiło rażące naruszenie art. 91 § 1 k.k. Zarzut skarżącego jest więc zasadny w odniesieniu do wskazanego naruszenia prawa materialnego. Nie oznacza to jednak automatycznie, że podlega uwzględnieniu wniosek kasacji o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego. Dla powzięcia takiego rozstrzygnięcia niezbędne byłoby wykazanie, że zaistniałe uchybienie miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Pod tym tylko warunkiem zarzut kasacji okazałby się skuteczny (art. 523 § 1 k.p.k.).

Sąd Najwyższy uznał, że w układzie procesowym ukształtowanym w niniejszej sprawie obraza przepisu art. 91 § 1 k.k. nie miała istotnego wpływu na treść prawomocnego rozstrzygnięcia. Dotyczyła ona tylko orzeczenia o karze, przy czym wymaga podkreślenia, że w razie zastosowania tego przepisu podstawą wymiaru kary (jednej zamiast dwóch) byłby wprawdzie przepis art. 189 § 2 k.k. ale uzupełniony normą z art. 91 § 1 k.k., podwyższającą górną granicę zagrożenia ustawowego o połowę. Nie można więc hipotetycznie zakładać, że jedna kara wymierzona każdemu z oskar-

zonych za dwa przestępstwa pozostające w ciągu, nie byłaby surowsza od wymierzonej za każde z nich z osobna. Uzasadnione natomiast byłoby przewidywanie przeciwne, dopuszczające zastosowanie odpowiednio wyższego wymiaru tej kary od orzeczonej za każde z obu przestępstw. Należy też zauważyć, że w niniejszej sprawie oskarżeni zostali skazani za inne jeszcze przestępstwa, nie popełnione w warunkach określonych w art. 91 § 1 k.k. (R. B. i A. B. za trzy, a M. F. za dwa) i łączna kara pozbawienia wolności w stosunku do każdego z nich objęła kary wymierzone za każde z tych przestępstw, a nie tylko za dwa, do których powinna mieć zastosowanie konstrukcja ciągu przestępstw. Ewentualna korekta wyroku, która czyniłaby zadość wymogom art. 91 § 1 k.k., nie wprowadziłaby zatem istotnych zmian ani w strukturze wyroku skazującego, ani też w sytuacji prawnej każdego z oskarżonych. W szczególności nie ma uzasadnionych podstaw do prognozowania, iż zmieniłby się stopień dolegliwości dla któregośkolwiek z oskarżonych, wynikającej ze skazania. Konkludując, nie można było przyjąć, że uchybienie w niniejszej sprawie przepisowi art. 91 § 1 k.k., wpłynęło istotnie na treść prawomocnego wyroku.”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.3.1. Przedawnienie

przepisy: art. 339 § 3 k.k., art.15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz.554 ze zm.)

hasła: przedawnienie

Wyrok z dnia 22 marca 2007 r., WK 5/07

Teza:

Czyn zarzucany oskarżonemu, zgodnie z obowiązującą ustawą karną, jest występkiem. Ta konstatacja ma zasadnicze znaczenie dla dalszych rozważań dotyczących kwestii przedawnienia. Otóż, zgodnie z unormowaniem zawartym w art.15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz.554 ze zm.), do czynów popełnionych przed wejściem w życie Kodeksu karnego stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu i zatarciu skazania, chyba że termin przedawnienia już upłynął. Oznacza to konieczność ustalenia czy w rozpoznawanej sprawie, a więc w sprawie o popełnienie występkę określonego w art. 339 § 3 k.k., upłynął, przed wejściem w życie Kodeksu karnego z 1997r., termin przedawnienia, określony dla występków w przepisach Kodeksu karnego z 1969 r.

Czyn dezerecji zarzucany oskarżonemu trwał co najmniej do dnia 31 sierpnia 1982 r., a więc do dnia wydania w jego sprawie nieprawomocnego wyroku i od tego też dnia należy liczyć upływ okresów o jakich mowa w wymienionych wyżej przepisach Kodeksu karnego z 1969 r.

Z uzasadnienia:

„Kasacja Naczelnego Prokuratora Wojskowego jest zasadna, bowiem w istocie doszło w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym, do obrazy wskazanych w tym nadzwyczajnym środku zaskarżenia przepisów obowiązującego wówczas prawa. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w W. w toku postępowania, prowadzonego na podstawie obowiązujących w czasie orzekania przepisów rozdziału 42 k.p.k. z 1969 r., ustalił, że oskarżony, jako żołnierz zawodowy, nie powrócił w dniu 28 grudnia 1981 r. z urlopu wypoczynkowego we Francji i pozostał tam w celu trwałego uchylenia się od służby wojskowej i na tej podstawie przypisał mu popełnienie czynu określonego w art. 304 § 3 k.k. z 1969 r. W istocie prawdą jest, że mjr W. nie powrócił w ustalonym terminie z urlopu wypoczynkowego, który spędzał za granicą. Rzecz jednak w tym, iż w momencie orzekania Sąd pierwszej instancji, dokonując prawidłowo oceny zgromadzonego materiału dowodowego, nie mógł w sposób pewny określić czy wyżej wymieniony żoł-

niezawodowy miał zamiar trwałego uchylenia się od pełnienia służby wojskowej. Okoliczność ta ma decydujące znaczenie w sprawie, ponieważ istnienie po stronie sprawcy czynu tego właśnie trwałego zamiaru warunkuje możliwość przypisania mu popełnienia przestępstwa określonego w art. 304 § 3 k.k. z 1969 r. Jak wynika z treści telegramu przesłanego przez oskarżonego do przelazonych nie mógł on powrócić w ustalonym terminie do służby z powodu choroby i trudności komunikacyjnych. Sąd pierwszej instancji prawidłowo skonstatował, że trudności komunikacyjne jakie wówczas występowały nie były tego rodzaju, aby uniemożliwiały mjr. W. powrót do kraju. Jednak Sąd ten, podobnie jak i prokurator wnoszący oskarżenie, nie sprawdził informacji o ewentualnej chorobie oskarżonego. Nie można było przecież wykluczyć, że stan zdrowia tego żołnierza był taki, iż wykluczał długą podróż. Ta właśnie informacja w powiązaniu z innymi dowodami zgromadzonymi w sprawie, a mianowicie dokonaniem przez brata oskarżonego, na jego prośbę, opłaty za nadbagaż jaki miał przywieźć z Francji do Polski w dniu 28 grudnia 1981 r., pozostawienie pieniędzy znajomej na opłacenie składek wynikających z członkostwa w PZPR i wykupienie biletu miesięcznego czy też pozostawienie pieniędzy na uregulowanie bieżących opłat i przedłużenie rejestracji samochodu i prośba o zatankowanie samochodu i pozostawienie go w dniu planowanego powrotu na parkingu w pobliżu lotniska, powinna skłonić organy prowadzące postępowanie karne w tej sprawie do poszukiwania niebudzących wątpliwości dowodów potwierdzających zamiar dezercji bądź też wykluczających taki zamiar, a w wypadku niemożności ich uzyskania, zawieszenia tego postępowania. Skoro nie uczyniono tego, to wyrokowanie w tej sprawie było przedwcześnie, a orzeczenie wydane w takich warunkach obarczone jest uchybieniami, podniesionymi w kasacji, których skutkiem musi być uchylenie zaskarżonego wyroku.

Taka decyzja Sądu kasacyjnego powoduje powrót sprawy do momentu wniesienia przez prokuratora aktu oskarżenia. W związku z tym obowiązkiem Sądu jest zbadanie czy w tej sprawie nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 17 § 1 k.p.k., uniemożliwiające prowadzenie w ogóle postępowania karnego. Jak już zaznaczono, akt oskarżenia zarzuca mjr. W. popełnienie zbrodni określonej w art. 304 § 3 k.k. z 1969 r. Ostatnio wymieniony Kodeks karny w chwili obecnej nie obowiązuje i zgodnie z treścią art. 4 § 1 obecnie obowiązującego Kodeksu karnego, jeżeli w czasie orzekania obowiązuje inna ustawa niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową. Ta zasada zostaje jednak przelamana, jeżeli ustawa poprzednio obowiązująca jest względniejsza dla sprawcy. Należy zatem określić, która z ustaw karnych jest względniejsza dla sprawcy. Kodeks karny z 1969 r. przewidywał za czyn określony w art. 304 § 3 karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3. Tak więc czyn opisany w tym przepisie stanowił zbrodnię (art. 5 § 2 k.k. z 1969 r.). Z kolei, zgodnie z treścią art. 339 § 3 k.k. żołnierz, który przebywając za granicą uchylił się od powrotu do kraju podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Taki czyn jest występkiem (art. 7 § 3 k.k.). Już z tego porównania wynika jasno, że do oceny tego konkretnego czynu zarzucanego oskarżonemu należy stosować obecnie obowiązującą ustawę karną, bowiem poprzednio obowiązująca ustawa nie jest względniejsza. Tak więc czyn zarzucany oskarżonemu, zgodnie z obowiązującą ustawą karną, jest występkiem. Ta konstatacja ma zasadnicze znaczenie dla dalszych rozważań dotyczących kwestii przedawnienia. Otóż, zgodnie z unormowaniem zawartym w art. 15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 ze zm.), do czynów popełnionych przed wejściem w życie Kodeksu karnego stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu i zatarciu skazania, chyba że termin przedawnienia już upłynął. Oznacza to konieczność ustalenia czy w rozpoznawanej sprawie, a więc w sprawie o popełnienie występkę określonego w art. 339 § 3 k.k., upłynął, przed wejściem w życie Kodeksu karnego z 1997 r., termin przedawnienia, określony dla występków w przepisach Kodeksu karnego z 1969 r. Zgodnie z treścią art. 105 § 1 pkt 2 i art. 106 k.k. z 1969 r. karalność przestępstwa, będącego występkiem zagrożonym karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat, ustaje jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 10 lat, a gdy w tym czasie wszczęto postępowanie to karalność tego przestępstwa ustaje z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu. Przenosząc te uregulowania na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że czyn zarzucany oskarżonemu trwał co najwyżej do dnia 31 sierpnia 1982 r., a więc do dnia wydania w jego sprawie nieprawomocnego wy-

roku i od tego też dnia należy liczyć upływ okresów o jakich mowa w wymienionych wyżej przepisach Kodeksu karnego z 1969 r. W tej sytuacji karalność przestępstwa zarzucanego mjr. W. ustala z upływem 15 lat licząc od dnia 31 sierpnia 1982 r. Nastąpiło to zatem w dniu 1 września 1997 r. Zważywszy na to, że art. 1 cyt. ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks karny ustalił dzień 1 września 1998 r. jako termin wejścia w życie tego kodeksu, oczywistym pozostaje, iż przed wejściem w życie tej ustawy karnej upłynął już termin przedawnienia karalności czynu zarzucanego oskarżonemu, a skoro tak to Sąd Najwyższy był obowiązany, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., umorzyć wszczęte wcześniej postępowanie.”

1.3.2. Stosowanie tymczasowego aresztowania

przepisy: art. 258 § 1-3 k.p.k., art. 259 § 1 k.p.k.

hasła: tymczasowe aresztowanie

Postanowienie z dnia 17 kwietnia 2007 r., WZ 12/07

Teza:

By można było wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, niezbędne jest wskazanie podstawy prawnej z art. 258 § 1 – 3 k.p.k. wraz z argumentacją oraz wyjaśnienie, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, jak również wskazanie braku zakazu, o którym mowa w art. 259 § 1 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„Zażalenie obrońcy podejrzanego nie jest zasadne, gdyż nie można podzielić jego twierdzenia, że zastosowanie wobec płk. P. B. środka zapobiegawczego tymczasowego aresztowania było oczywiście niesłuszne.

Aprobata powołanych w uzasadnieniu zażalenia poglądów prawnych oraz zasady minimalizacji i proporcjonalności środków zapobiegawczych, w niczym nie zmienia faktu, że wyprowadzone przez wnoszącego zażalenie wnioski, w kontekście istniejącej w omawianej sprawie konieczności zabezpieczenia prawidłowego przebiegu postępowania karnego, nie mogą być uwzględnione.

Powołane w zaskarżonym postanowieniu dowody (obszerne wyjaśnienia Z. K. oraz wyjaśnienia G. M. i K. Ł.) wskazują na duże prawdopodobieństwo, że podejrzany płk P. B. popełnił zarzucane mu przestępstwa, co stanowi tzw. ogólną przesłankę dopuszczającą możliwość zastosowania środka zapobiegawczego, jeżeli spełniono cel, o którym mowa w art. 249 § 1 k.p.k. Jednakże, by można było wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, niezbędne jest wskazanie podstawy prawnej z art. 258 § 1 – 3 k.p.k. wraz z argumentacją oraz wyjaśnienie, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, jak również wskazanie braku zakazu, o którym mowa w art. 259 § 1 k.p.k.

W zaskarżonym postanowieniu Sąd orzekający powołał dwie podstawy zastosowania tymczasowego aresztowania, a mianowicie: obawę mactwa (art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k.) oraz grożącą płk. P. B. surową karę (art. 258 § 2 k.p.k.).

Obawę mactwa organ ten uzasadnił tym, że „Z. K. kontaktował się z nim po zatrzymaniu (...) poruszając problematykę prowadzonego śledztwa”, zaś grożącą karę „ że może być ona motywem do utrudniania postępowania karnego poprzez ukrywanie się i nakłanianie świadków do zmiany opisu zdarzenia”. Jednocześnie Sąd podkreślił, że „wielowątkowy charakter śledztwa, obejmującego wiele osób z różnych szczebli dowodzenia” uzasadnia stosowanie właśnie tego rodzaju środka. Tak więc istniały przesłanki do zastosowania wobec płk. P. B. tymczasowego aresztowania (z art. 249 § 1 k.p.k. oraz domniemanie z art. 258 § 2 k.p.k.), tym niemniej sąd orzekający uzależnił stosowanie tego środka od złożenia poręczenia majątkowego w kwocie 15 000 zł.”

1.4. Zagadnienia prawne

(opracował: Michał Hudzik, asystent w Izbie Karnej SN)

1.4.1. Należności biegłego – zwrot kosztów przejazdem

przepisy: art. 9 ust. 3 i art. 12 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445 ze zm.)

hasła: koszty procesu, koszty procesu – ogólnie, biegli

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Zamościu, **I KZP 10/07**

„1. Czy określony w art. 9 ust. 3 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445 z późn. zm.) – zwrot kosztów przejazdów należnych biegłemu – obejmuje przejazd prywatnym samochodem?

2. Czy wskazanie w art. 12 cyt. dekretu z dnia 26 października 1950 r. ... – na zasady obowiązujące dla sędziów w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym – oznacza, że:

a) przyznanie przez sąd biegłemu kosztów podróży prywatnym samochodem uzależnione jest od wyrażenia uprzedniej zgody przez prezesa właściwego sądu (lub sądu)?

b) w przypadku braku zgody uprawnionego organu - zakres zaskarżenia przez biegłego postanowienia sądu w przedmiocie przyznania zwrotu kosztów podróży obejmuje przejazd prywatnym samochodem?

3. Czy i jakie przesłanki winien badać organ wskazany w pkt. 2 lit. a) przed wyrażeniem zgody na przejazd biegłego prywatnym samochodem?”

Termin rozstrzygnięcia:

24 maja 2007 r., godz. 09:00, sala C

1.4.2. Odpowiedzialność karna lekarza dokonującego niezgodnych z prawdą wpisów w dokumentacji medycznej

przepisy: art. 270 § 1 k.k., art. 271 § 1 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – fałszerstwo dokumentów; przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – poświadczenie nieprawdy

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Poznaniu, **I KZP 11/07**

„1. Czy ogólne uprawnienie lekarza do sporządzania dokumentacji medycznej pacjenta wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 226 poz. 1943 z późn. zm.) samoistnie pozwala na uznanie lekarza dokonującego fikcyjnego wpisu za "osobę uprawnioną do wystawienia dokumentu" w postaci historii choroby pacjenta, tj. za podmiot przestępstwa z art. 271 § 1 k.k.?

a w przypadku odpowiedzi negatywnej

2. Czy wynikające z Ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry ogólne uprawnienie lekarza do sporządzania dokumentacji medycznej pacjenta ekskulpuje lekarza dokonującego fikcyjnego wpisu opatrzonego własnym podpisem w historii choroby

pacjenta od popełnienia przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. w formie przerobienia dokumentu?”

Termin rozstrzygnięcia:

24 maja 2007 r., godz. 11:00, sala C

1.4.3. Właściwość organów postępowania wykonawczego do odroczenia wykonania, rozłożenia na raty i umorzenia nawiązki na rzecz Skarbu Państwa oraz obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przypadku

przepisy: art. 2 pkt 1 k.k.w., art. 2 pkt 8 k.k.w., art. 206 § 2 k.k.w., art. 206 § 3 k.k.w.

hasła: postępowanie wykonawcze (zob. kara – zasady wykonania), nawiązka

Pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Lublinie, **I KZP 12/07**

„Czy odpowiednie zastosowanie przepisu art. 206 § 2 k.k.w. do wykonania orzeczenia o nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przypadku (art. 206 § 3 k.k.w.) oznacza, że odraczanie wykonania, rozkładanie na raty oraz umarzanie tych należności dokonuje sąd pierwszej instancji (art. 2 pkt 1 k.k.w.), czy też urząd skarbowy (art. 2 pkt 8)?”

Termin rozstrzygnięcia:

24 maja 2007 r., godz. 10:00, sala C

1.4.4. Zakres pojęcia „korzyść majątkowa”

przepisy: art. 115 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k., art. 121 § 2 k.w.

hasła: korzyść majątkowa; oszustwo (zob. przestępstwa przeciwko mieniu – oszustwo)

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Krośnie, **I KZP 13/07**

„Czy korzyść majątkowa w rozumieniu art. 286 § 1 k.k. i art. 115 § 1 k.k. obejmuje swoim zakresem także świadczenie usług transportowych czy też tego typu świadczenie obejmuje znamiona wykroczenia w rozumieniu art. 121 § 2 k.w.?”

Termin rozstrzygnięcia:

15 czerwca 2007 r., godz. 09:30, sala C

1.4.5. Pojęcie wygranej rzeczowej w rozumieniu ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych

przepisy: art. 2 ust. 2a ustawy z 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 4, poz. 27 ze zm.)

hasła: pozakodeksowe przepisy karne

Pytanie prawne Sądu Okręgowy w Krakowie, **I KZP 14/07**

„Czy wygraną rzeczową w rozumieniu art. 2 ust. 2a ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych (Dz. U. Nr 68, poz. 341 z późn. zm.) są uzyskane w trakcie gry na automacie, punkty, dające możliwość kontynuowania gry?”

Termin rozstrzygnięcia:

15 czerwca 2007 r., godz. 10:00, sala C

1.4.6. Osądzenie fragmentu czynu ciągłego

przepisy: art. 12 k.k., art. 91 § 1 k.k., art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

hasła: czyn ciągły, ciąg przestępstw, prawomocność, przesłanki postępowania, przesłanki procesu

Pytanie prawne Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, **I KZP 15/07**

„Czy prawomocne skazanie za ciąg przestępstw określony w art. 91 § 1 k.k. (a nie za czyn ciągły, o którym mowa w art. 12 k.k.), przy istnieniu przesłanek pozwalających ocenić w toku aktualnie rozpoznawanej sprawy zachowania wchodzące w skład tego ciągu przestępstw oraz zachowania później ujawnione (które nie były przedmiotem wcześniejszego osądzenia) jako jeden czyn ciągły (art. 12 k.k.) z uwagi na z góry powzięty zamiar wykonania wszystkich tych przestępczych zachowań oraz z uwagi na krótkie odstępy czasu oddzielające owe zachowania, stoi na przeszkodzie umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. co do później ujawnionych zachowań, będących obiektywnie – wraz z zachowaniami prawomocnie osądzonymi jako ciąg przestępstw – elementami tego samego czynu ciągłego?”

Termin rozstrzygnięcia:

15 czerwca 2007 r., godz. 11:00, sala C

1.4.7. Skład sądu w postępowaniu prowadzonym w trybie uproszczonym przy ponownym rozpoznaniu sprawy

przepisy: art. 28 k.p.k., art. 476 § 1 k.p.k., art. 484 § 1 k.p.k.

hasła: skład sądu, postępowanie uproszczone

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Łodzi, **I KZP 16/07**

„Czy sąd rejonowy, który na skutek przekroczenia 21-dniowego terminu przerwy w rozprawie, o którym mowa w art. 484 § 1 k.p.k. rozpoznawał sprawę w dalszym ciągu w postępowaniu zwyczajnym, a którego wyrok został następnie uchylony, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania, winien procedując ponownie rozpoznać sprawę w postępowaniu zwyczajnym w składzie określonym w art. 28 § 1 k.p.k., czy też w trybie uproszczonym w składzie wynikającym z treści art. 476 § 1 k.p.k.?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.8. Przesłanki prowadzenia dochodzenia i śledztwa

przepisy: art. 325b § 1 k.p.k., art. 325b § 2 k.p.k.

hasła: postępowanie przygotowawcze – ogólne; postępowanie przygotowawcze – dochodzenia; postępowanie przygotowawcze – śledztwo

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Sieradzu, **I KZP 17/07**

„Czy po wyłączeniu dla uproszczenia postępowania przygotowawczego, ze śledztwa prowadzonego w sprawie przestępstw wskazanych w art. 325b § 2 k.p.k. materiałów w zakresie przestępstwa sprecyzowanego w art. 325b § 1 k.p.k., w sytuacji, gdy w wyłączonym zakresie były dokonywane czynności procesowe *in rem*, dopuszczalnym w ujęciu materialnym i formalnym było wszczęcie i przeprowadzenie wyłączonego postępowania w formie dochodzenia, a tym samym czy możliwym było rozpoznanie sprawy w postępowaniu uproszczonym?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.9. Mienie objęte wspólnością majątkową jako przedmiot czynności wykonawczych przestępstwa przywłaszczenia

przepisy: art. 284 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko mieniu – przywłaszczenie (zob. przywłaszczenie); przywłaszczenie (zob. przestępstwa przeciwko mieniu – przywłaszczenie)

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Katowicach, **I KZP 18/07**

„Czy w świetle nowelizacji z dnia 17 czerwca 2004 r. Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, która weszła w życie od dnia 20 stycznia 2005 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1691), nastąpiła depenalizacja czynów, które wcześniej kwalifikowane były z art. 284 k.k., jeżeli chodzi o mienie objęte wspólnością ustawową?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.10. Przestępstwo „kradzieży” sygnału telewizyjnego

przepisy: art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. Nr 126, poz. 1068 ze zm.)

hasła: pozakodeksowe prawo karne

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Zamościu, **I KZP 19/07**

„1) Czy wskazany w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. Nr 126, poz. 1068 z późn. zm.) "sprzęt" obejmuje swoim zakresem wyłącznie materialne urządzenia techniczne skonstruowane z elementów elektronicznych?

2) Czy "przystosowanie" sprzętu wskazane w art. 2 pkt 6 cytowanej wyżej ustawy obejmuje wszelkie czynności zmierzające do skorzystania z usług chronionych bez upoważnienia usługodawcy?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.11. Właściwość sądu rejonowego w sprawach zażalenia na postanowienie prokuratora w przedmiocie wniosku o zmianę lub uchylenie środka zapobiegawczego

przepisy: art. 252 § 2 k.p.k.

hasła: środki zapobiegawcze – ogólnie

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Lublinie, **I KZP 20/07**

„Czy właściwość funkcjonalna sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, do rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora w przedmiocie środka zapobiegawczego (art. 252 § 2 k.p.k.), obejmuje również rozpoznanie zażalenia na postanowienie prokuratora w przedmiocie wniosku o zmianę lub uchylenie środka zapobiegawczego, a je-

zeli tak to czy w zakres tej właściwości wchodzi rozpoznanie zażalenia na każde postanowienie prokuratora wydane w wyniku rozpoznania wniosku o zmianę lub uchylenie środka, czy też rozpoznanie zażalenia jedynie na postanowienie pozytywne, tj. uwzględniającego wniosek?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.12. Zgoda na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej a możliwość stosowania tymczasowego aresztowania

przepisy: art. 80 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1080 ze zm.)

hasła: immunitet; postępowanie dyscyplinarne – sędzia

Wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, **I KZP 21/07**

„Czy wyrażenie przez sąd dyscyplinarny zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej otwiera drogę do stosowania wszystkich instytucji kodeksu postępowania karnego, w tym również tymczasowego aresztowania, czy też zezwolenie na zatrzymanie sędziego lub tymczasowe aresztowanie wymaga odrębnej decyzji sądu dyscyplinarnego?”

Termin rozstrzygnięcia:

1.4.13. Postępowanie w przedmiocie zażalenia na odmowę nadania klauzuli wykonalności postanowieniu prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym

przepisy: art. 30 § 2 k.p.k., art. 20 § 3 k.k.w.

hasła: zabezpieczenie majątkowe

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Katowicach, **I KZP 22/07**

„Czy zażalenie na postanowienie Sądu I instancji wydane na etapie postępowania przygotowawczego w przedmiocie odmowy nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu tj. postanowieniu prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym podlega rozpoznaniu przez Sąd Odwoławczy według przepisów kodeksu postępowania wykonawczego (art. 20 § 3 k.k.w.) czy też według kodeksu postępowania karnego (art. 30 § 2 k.p.k.)?”

Termin rozstrzygnięcia:

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego.

(opr. Leszek Ziomek, asystent w Izbie Karnej SN)

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2.1. Połączone wnioski grupy posłów na Sejm RP i Rzecznika Praw Obywatelskich o stwierdzenie zgodności z Konstytucją RP ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów (sygn. akt K 2/07)

W dniach 9, 10, 11 maja 2007 r. o godz. 10.00 Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie rozpozna połączone wnioski: grupy posłów na Sejm RP i Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów.

Trybunał Konstytucyjny orzeknie w sprawie zgodności:

Na wniosek grupy posłów:

- całości ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów, w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 14 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z art. 1, art. 2, art. 5, art. 9, art. 10, art. 14, art. 20, art. 21, art. 22, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 42 ust.1, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 51 ust. 2 i 4, art. 53 ust. 7, art. 54, art. 61, art. 64, art. 65, art. 70 ust. 5, art. 73, art. 98, art. 99, art. 178 Konstytucji oraz z art. 6, art. 7, art. 8, art. 10 oraz art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z Rezolucją Nr 1096 (1996) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy dotyczącej środków demontażu dziedzictwa po byłych totalitarnych ustrojach komunistycznych przyjętej w dniu 27 czerwca 1996 r.;

- 1) art. 1 skarżonej ustawy z art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 3, art. 47, art. 51 ust. 4 Konstytucji;
- 2) art. 2 ust. 1 pkt 6, pkt 13 oraz pkt 14 skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 Konstytucji;
- 3) art. 2 ust. 2 skarżonej ustawy z art. 2 Konstytucji;
- 4) art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 skarżonej ustawy z art. 2, art. 54 i art. 61 Konstytucji;
- 5) art. 3a ust. 1 skarżonej ustawy z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2, art. 51 ust. 2, art. 47 Konstytucji;
- 6) art. 3a ust. 2 skarżonej ustawy z art. 2 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji;

- 7) art. 4 pkt 18, pkt 20, pkt 21, pkt 23 w związku z art. 57a skarżonej ustawy, pkt 38, pkt 39, pkt 40, pkt 41, pkt 42, pkt 43, pkt 45, pkt 53 w związku z art. 21h skarżonej ustawy z art. 2, art. 20, art. 21, art. 22, art. 31 ust. 3, art. 47, art. 51 oraz art. 65 Konstytucji RP w związku z art. 8 i 14 Konwencji;
- 8) art. 4 pkt 19 oraz pkt 52 w związku z art. 21h skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 47, art. 51, art. 54, art. 65 Konstytucji RP w związku z art. 8 i art. 14 Konwencji;
- 9) art. 4 pkt 44 w związku z art. 21h skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 47, art. 51, art. 54, art. 65, art. 70 ust. 5 oraz art. 73 Konstytucji w związku z art. 8 i art. 14 Konwencji;
- 10) art. 4 pkt 47 – w zakresie w jakim obejmuje lustracją radców prawnych oraz notariuszy, pkt 48, pkt 49, pkt 50 w związku z art. 21h skarżonej ustawy z art. 2, art. 17, art. 20, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 47, art. 51 oraz art. 65 Konstytucji w związku z art. 8 i art. 14 Konwencji;
- 11) art. 7 ust. 1 skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 51 ust. 2 Konstytucji;
- 12) art. 8 pkt 20 ppkt b oraz ppkt 52 skarżonej ustawy z art. 31 ust. 3 oraz z art. 20 i art. 2 Konstytucji;
- 13) art. 11 ust. 1 skarżonej ustawy z art. 47, art. 51 ust. 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji;
- 14) art. 11 ust. 2 skarżonej ustawy oraz art. 39 skarżonej ustawy w zakresie w jakim ustala treść art. 52b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu z art. 31 ust. 3, art. 47 oraz z art. 2 Konstytucji;
- 15) art. 18 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 22 ust. 3 pkt 1 skarżonej ustawy z art. 2, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 2 Konstytucji w związku z art. 6 i art. 14 Konwencji;
- 16) art. 20 ust. 1, 3, 4, 5, 5a, 6, 7 skarżonej ustawy z art. 2, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45, art. 51 ust. 4 Konstytucji w związku z art. 6 Konwencji;
- 17) art. 20 ust. 1 skarżonej ustawy w związku z art. 30 ust. 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, art. 52a pkt 5 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 10 ust. 1, art. 42 ust. 3 oraz art. 45 Konstytucji w związku z art. 6 Konwencji;
- 18) art. 21a pkt 2 zdanie 2 skarżonej ustawy z art. 31 ust. 3, art. 62, art. 99 oraz art. 2 Konstytucji;
- 19) art. 21a pkt 3 skarżonej ustawy z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji;
- 20) art. 21b ust. 6 skarżonej ustawy z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 6 Konwencji;
- 21) art. 21e ust. 1 oraz art. 21e ust. 3 skarżonej ustawy z art. 2, art. 4 ust. 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 98 ust. 1, ust. 2, ust. 3 Konstytucji;
- 22) art. 22 ust. 1 pkt 18 i 19 skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 47 oraz art. 61 Konstytucji;
- 23) art. 22 ust. 3 skarżonej ustawy z art. 47, art. 51 ust. 2, art. 53 ust. 7 oraz art. 61 Konstytucji;
- 24) art. 22 ust. 4 skarżonej ustawy z art. 2 Konstytucji;
- 25) art. 22 ust. 5 skarżonej ustawy w związku z art. 52a pkt 8 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 2, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 42 ust. 3, art. 45, art. 47 oraz art. 61 Konstytucji;
- 26) art. 29 ust. 1 oraz ust. 4 skarżonej ustawy z art. 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 2 Konstytucji;
- 27) art. 30, art. 31 oraz art. 33 skarżonej ustawy w zakresie w jakim nadaje nowe brzmienie art. 11 ust. 2a i art. 16 ust. 5 w ustawie z dnia 20 czerwca 1985 roku o prokuraturze, art. 33a, art. 34, art. 35, art. 35b, art. 35c, art. 35d, art. 36, art. 37a, art. 37b, art. 38 zaskarżonej ustawy w za-

- kresie w jakim nadaje nowe brzmienie art. 99 ust. 2b ustawy z dnia 16 lipca 1998 roku – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 51 ust. 2 Konstytucji;
- 28) art. 33 pkt 1 skarżonej ustawy w zakresie w jakim art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 roku o prokuraturze otrzymał brzmienie oraz art. 39 skarżonej ustawy w zakresie zmiany ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej poprzez dodanie art. 19 ust. 7 i 10, art. 47 ust. 4a i ust. 4b, art. 51 ust. 5, art. 52g ust. 1 i ust. 2 z art. 2, art. 10 Konstytucji oraz art. 6 Konwencji;
- 29) art. 37 skarżonej ustawy z art. 54 ust. 1 Konstytucji;
- 30) art. 39 pkt 2 skarżonej ustawy w zakresie w jakim nadaje treść art. 2 ust. 1 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 31 ust. 3 w związku z art. 32 ust. 2, art. 44, art. 45 Konstytucji;
- 31) art. 39 skarżonej ustawy w zakresie w jakim nadaje treść art. 19 ust. 10, art. 47 ust. 4a i 4b, ust. 5 oraz art. 52g ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 45 Konstytucji w związku z art. 6 Konwencji oraz art. 2 Konstytucji;
- 32) art. 39 skarżonej ustawy w zakresie w jakim nadaje treść art. 30 ust. 2 pkt 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej w związku z art. 31 ust. 2 i art. 32 ust. 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 2, art. 45 oraz art. 61 Konstytucji;
- 33) art. 39 skarżonej ustawy w zakresie zmiany ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej poprzez dodanie art. 52a pkt. 5-7 z art. 2, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji w związku z art. 6 Konwencji;
- 34) art. 39 skarżonej ustawy w zakresie zmiany ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej poprzez dodanie art. 52a pkt 8 z art. 2, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1 i 3 Konstytucji w związku z art. 6 Konwencji;
- 35) art. 39 skarżonej ustawy w zakresie w jakim określa brzmienie przepisu art. 52b ust. 1 pkt 8 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 2, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32 oraz art. 47 Konstytucji;
- 36) art. 57 ust. 1 i 2 skarżonej ustawy z art. 2, art. 14, art. 20, art. 22, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2, art. 54, art. 65 ust. 1 Konstytucji oraz art. 10 Konwencji;
- 37) art. 59 ust. 1 skarżonej ustawy w związku z art. 52a pkt. 5-8 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 2, art. 32 oraz art. 45 Konstytucji;
- 38) art. 59 ust. 2 w związku z art. 59 ust. 1 skarżonej ustawy oraz art. 52a pkt 5 ustawy o Instytucie Pamięci narodowej z art. 32 Konstytucji w związku z art. 45 Konstytucji;
- 39) art. 66 skarżonej ustawy w zakresie utrzymania w mocy art. 30 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne z art. 2, art. 5, art. 10, art. 30, art. 32 oraz art. 178 Konstytucji;
- 40) art. 67 skarżonej ustawy z art. 2 Konstytucji;
- 41) art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w związku z art. 52c ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji;
- 42) art. 3 ustawy z dnia 14 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z art. 2 Konstytucji.

Na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

- ▶ art. 4 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów, w zakresie w jakim uznaje osoby, które nie wykonują władzy publicznej za osoby pełniące funkcje publiczne z art. 2 Konstytucji oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji;
- ▶ art. 52a pkt 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z art. 2 oraz art. 51 ust. 4 Konstytucji;
- ▶ art. 4 pkt 52 powołanej w pkt 1 ustawy z art. 2 Konstytucji;
- ▶ art. 21e ust. 1, art. 21h oraz art. 57 ust. 1 i 2 w związku z art. 4 pkt 52 powołanej w pkt 1 ustawy z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- ▶ art. 21e ust. 1, art. 21h oraz art. 57 ust. 1 i 2 w związku z art. 4 pkt 44 lit. a powołanej w pkt 1 ustawy z art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji;
- ▶ art. 57 ust. 1 i 2 powołanej w pkt 1 ustawy z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 57 ust. 3 powołanej w pkt 1 ustawy z art. 180 ust. 2 Konstytucji;
- ▶ art. 30 ust. 2 ustawy powołanej w pkt 2 z art. 47 oraz art. 51 ust. 3 i 4 Konstytucji.

Zdaniem grupy posłów na Sejm – W preambule kwestionowanej ustawy w zapisie "polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli" zebrano stany faktyczne podlegające indywidualnemu osądzeniu i ukaraniu w państwie prawnym. Potraktowano też zbiorowo wszystkie osoby pracujące, służące czy informujące organy bezpieczeństwa jak potencjalnych przestępców, którzy muszą sami opisać swoje zachowanie i ocenić, czy miało ono charakter czynu, za który mogą ponieść konsekwencje o skutkach surowszych, niż sankcje przewidziane w prawie karnym za czyny odpowiadające wymienionym stanom faktycznym. Dokonano tym samym zabiegu niezgodnego z wymaganiami przyzwoitej legislacji w państwie prawnym. Ponadto niektóre zapisy preambuły świadczą o przyjęciu przez ustawodawcę – z założenia – obowiązywania zasady zbiorowej odpowiedzialności oraz domniemania, że każda osoba, której nazwisko znalazło się w dokumentach organów bezpieczeństwa jest winna czynów, o których mowa w powyższym zdaniu preambuły. Zdaniem wnioskodawcy zbudowanie kwestionowanej ustawy na takich założeniach przesądza o jej niezgodności z konstytucją.

Zachodzi również sprzeczność między preambułą, która stanowi o prawie do informacji o osobach, a samą ustawą, która określa zasady i tryb ujawniania informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa. Preambuła stwierdza, że ujawniane będą informacje o osobach po to, żeby nie pełniły funkcji publicznych osoby niegodne. Ustawa stanowi o ujawnianiu wyłącznie dokumentów. Powstaje więc niepewność, czy dokumenty tajnych służb traktować jako informację o osobach. W kontekście preambuły ustawa uznaje, że te materiały z mocy prawa są informacjami, czyli prawdą. Zdaniem wnioskodawcy nie istnieją powody przemawiające za stwierdzeniem, że treści w całej rozciągłości są prawdziwe. Dotychczasowe orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie i Sądu Najwyższego daje podstawy to twierdzenia przeciwnego.

Zaliczenie Akademii Spraw Wewnętrznych, Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk wraz z wojewódzkimi i miejskimi oraz okręgowymi urzędami kontroli, jak też Urzędu do Spraw Wyznań oraz terenowych organów administracji państwowej do spraw wyznań do katalogu organów bezpieczeństwa nie znajduje żadnej podstawy w charakterze działań prowadzonych w

przeszłości przez te instytucje. Sąd Najwyższy stwierdził np., że nie można uznać Akademii Spraw Wewnętrznych za jednostkę Służby Bezpieczeństwa. Takie ustalenie listy organów bezpieczeństwa jest niezgodne m.in. z zasadą niedyskryminacji i przyzwoitej legislacji.

Zakwestionowano również przepis stanowiący, że do organów bezpieczeństwa państwa należą także organy i instytucje cywilne i wojskowe państw obcych o podobnych zadaniach. Składający oświadczenie lustracyjne może nie mieć możliwości oceny, czy organ lub instytucja w państwie obcym mają zadania podobne do organów bezpieczeństwa. Wymaga to bowiem wiedzy profesjonalnej. Tym bardziej, że adresatami tego przepisu będą także cudzoziemcy. Zdaniem wnioskodawcy narusza to zasadę przyzwoitej legislacji.

Zawarty w ustawie katalog dokumentów organów bezpieczeństwa państwa nakazuje uznać za legalne wszystkie informacje zdobyte przez organy bezpieczeństwa. Zdaniem wnioskodawcy dopuszczalne jest rozpowszechnianie jedynie prawdy historycznej, identyfikowanej przez historyków. Nadanie informacjom przetworzonym przez Instytut Pamięci Narodowej rangi dokumentu organu bezpieczeństwa państwa jest nadużyciem.

Niejasna jest definicja współpracy z organami bezpieczeństwa państwa. Brakuje zwłaszcza warunku zgodnie, z którym współpracą nie jest współdziałanie pozorne lub uchylanie się od dostarczenia informacji pomimo formalnego dopełnienia czynności lub procedur wymaganych przez organ bezpieczeństwa. Prowadzi to do rozpowszechnienia informacji nie tylko o osobach, które rzeczywiście współpracowały, ale także o takich które godziły się wprawdzie na współpracę, ale jej faktycznie nie podjęły. Publikacja nazwiska osoby, która pełniła czynności nie mające związku z istotą służby bezpieczeństwa obok nazwisk rzeczywistych konfidentów i funkcjonariuszy jest niezgodna z konstytucją.

Sformułowanie: "jeżeli informacje przekazywane były organom bezpieczeństwa państwa w zamiarze naruszenia wolności i praw obywatela" jest zbyt ogólne. Dopuszcza bowiem zbyt swobodę interpretacji. Daje pracownikom IPN możliwość dowolności zakwalifikowania konkretnej osoby jako współpracującej lub nie współpracującej z organami bezpieczeństwa, a w konsekwencji do decydowania o prawdziwości oświadczenia.

Zdaniem wnioskodawcy objęcie obowiązkiem złożenia oświadczenia lustracyjnego tak szerokiego kręgu osób (np. rektorów i prorektorów publicznej lub niepublicznej szkoły wyższej, dyrektorów szkół publicznych i niepublicznych, członków zarządów spółek, wydawców, dziennikarzy, pracowników nauki i szkolnictwa wyższego, adwokatów, radców prawnych, notariuszy) prowadzi do naruszenia fundamentalnej zasady, że nikt nie może być zobowiązany do dostarczania dowodów przeciw sobie w postępowaniach przed organami państwa. Ponadto lustracja zmierza do objęcia nią osób zatrudnionych w instytucjach prywatnych i półprywatnych, co jest niezgodne z celami lustracji i zasadą proporcjonalności.

Zapisany w ustawie obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego jest niezgodny z konstytucją. Informacje zawarte w oświadczeniu lustracyjnym nie są niezbędne w demokratycznym państwie. Nie znajduje też uzasadnienia sama formuła złożenia oświadczenia. Powszechny dostęp do informacji jest bowiem możliwy w IPN. W związku z tym składanie oświadczeń jest bezcelowe i stanowi rodzaj donosu na samego siebie. Natomiast sankcja za niedotrzymanie terminu złożenia oświadczenia jest najsurowsza z możliwych – pozbawienie osoby pełnionej przez nią funkcji publicznej i możliwości wykonywania zawodu. Narusza to w bezpośredni sposób podstawowe prawa i wolności konstytucyjne.

Kwestionowane przepisy nakładają na wydawców obowiązek zbierania oświadczeń lustracyjnych od redaktorów naczelnych oraz osób kandydujących na tę funkcję. Taki obowiązek dotyczy też pracodawców w stosunku do dziennikarzy lub redaktorów naczelnych w przypadku osób niezatrudnionych na podstawie umowy o pracę i przyjmowaniu ich materiałów do druku. Zdaniem wnioskodawcy przepis ten jest niekonstytucyjny, ponieważ nakłada na osoby będące podmiotami

prywatnymi obowiązki niezgodne z celami lustracji. Obowiązki te naruszają zasady: proporcjonalności, wolności działalności gospodarczej i demokratycznego państwa prawnego.

Konsekwencją złożenia oświadczeń lustracyjnych jest zgodnie z kwestionowaną ustawą utworzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych. Jest to niezgodne z konstytucją m.in. z tego powodu, że brak jest precyzyjnej definicji współpracy oraz brak wiedzy osoby lustrowanej o dokumentach zgromadzonych na jej temat przez organy bezpieczeństwa państwa. Publikowanie informacji o treści złożonego oświadczenia lustracyjnego w Internecie – bez wcześniejszej weryfikacji – nie służy żadnemu interesowi publicznemu, gdyż społeczeństwo nie dociera do prawdy o przeszłości, ale jedynie do pewnego wyobrażenia o tej prawdzie przedstawionego przez osobę lustrowaną.

Ponadto kwestionowana ustawa przewiduje upublicznienie oświadczeń lustracyjnych wraz z datą urodzenia i nazwiskiem rodziców. Jest to zapewne związane z zamiarem zminimalizowania pomyłek przy identyfikacji lustrowanych osób. Jednak podanie takich informacji godzi bezpośrednio w prawo do prywatności.

Kwestionowane przepisy stanowią, że sąd może wyłączyć z urzędu jawność rozprawy lustracyjnej w zakresie, w jakim mogą być ujawnione okoliczności dotyczące pochodzenia etnicznego, rasowego, przekonań religijnych, przynależności wyznaniowej, danych o stanie zdrowia czy życiu seksualnym. Nie dotyczy to jednak pracowników lub funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa. Zdaniem wnioskodawcy niejawność postępowania w tym zakresie powinna dotyczyć wszystkich osób poddanych postępowaniu lustracyjnemu, co wynika z zasady równości. Nie istnieje okoliczność na tyle poważna, żeby ich sytuację różnicować.

Osoba, której dane znajdują się na opublikowanej przez IPN liście współpracowników organów bezpieczeństwa będzie mogła negocjować fakt współpracy przez złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego, który zostanie rozpatrzony przez sąd. Najpierw wniosek zostanie przekazany do Biura Lustracyjnego IPN w celu przygotowania postępowania. Jednak równocześnie nie został określony ani tryb, ani termin jego zakończenia i przekazania do sądu do rozpoznania. Narusza to konstytucyjną zasadę domniemania niewinności, dopóki wina nie została stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.

IPN będzie łączył w sobie kompetencje prokuratorskie, funkcję decyzyjną, funkcję przygotowania i publikowania katalogów tajnych współpracowników oraz archiwalną. Takie zgromadzenie kompetencji narusza zasadę podziału i wzajemnego równoważenia się władz.

Sąd, wydając orzeczenie stwierdzające fakt złożenia zgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego, orzeka utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych samorządu terytorialnego na okres 10 lat. Przepis ten jest niezgodny z konstytucją m. in. dlatego, że przewiduje nieproporcjonalną sankcję w stosunku do popełnionego czynu. Zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy oraz wytycznymi do niej konsekwencje wynikające ze współpracy ze służbą bezpieczeństwa nie powinny trwać dłużej niż 5 lat.

Kwestionowana ustawa przewiduje, że w przypadku stwierdzenia, że osoba podejmując pracę lub służbę w organach bezpieczeństwa albo z nimi współpracując działała pod przymusem, ten fakt zostanie podany w orzeczeniu sądu. Poza wymienieniem okoliczności przymusu w orzeczeniu sądu ustawa nie przewiduje żadnych innych szczególnych okoliczności, że względu na współpracę pod przymusem. Brak precyzyjnego uregulowania sytuacji osób współpracujących przymusowo narusza zasady proporcjonalności, równości wobec prawa, przyzwoitej legislacji oraz godność ludzką.

Wprowadzone do kwestionowanej ustawy ograniczenia możliwości wniesienia kasacji tylko przez Prokuratora Generalnego oraz Rzecznika Praw Obywatelskich jest zdaniem wnioskodawcy ograniczenie niczym nie uzasadnionym. Kasacja powinna przysługiwać również osobie lustrowanej.

Skuteczność wniesienia kasacji przez osobę lustrowaną jest zależna od decyzji tych dwóch organów. Ograniczenie tego prawa jest niezgodne z Konstytucją.

Kwestionowana ustawa przewiduje pozbawienie pełnionej funkcji publicznej na skutek prawomocnego orzeczenia sądu stwierdzającego fakt złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego. Konstytucja przewiduje pozbawienie mandatu posła tylko w wyniku wyroku Trybunału Stanu. W związku z tym należy uznać sformułowanie, że pozbawienie osoby lustrowanej pełnionej funkcji następuje z dniem doręczenia orzeczenia sądu jest niezgodne z zasadami przyzwoitej legislacji.

Inne przepisy kwestionowanej ustawy powodują, że każdemu przysługuje prawo do informacji dotyczących członka zarządu lub rady nadzorczej osoby prawnej, która uzyskała koncesję na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych, a także osoby fizycznej, która uzyskała koncesję oraz członka zarządu lub rady nadzorczej wydawcy, współnika spółki osobowej będącej wydawcą lub osoby fizycznej będącej wydawcą oraz redaktora naczelnego w rozumieniu Prawa prasowego. Wymienione osoby nie pełnią funkcji publicznych, dlatego nie jest zasadne udzielanie prawa dostępu do informacji zgromadzonych na ich temat każdemu zainteresowanemu.

Ustawa rażąco narusza m. in. gwarancje w zakresie prawa do prywatności, zasadę proporcjonalności w gromadzeniu danych osobowych i zakaz ujawnienia swojego światopoglądu. Nie obejmuje bowiem zakresem tzw. danych sensytywnych informacji o światopoglądzie, lecz jedynie przekonania religijne. Istnieje znaczna grupa osób, które nie posiadają przekonań religijnych, lecz są osobami bezwyznaniowymi. Ponadto nie uwzględnia konieczności ochrony takich danych jak nagość danej osoby oraz informacji o kodzie genetycznym. Wyłącza także jakąkolwiek ochronę tzw. sensytywnych danych osobowych w stosunku do pracowników oraz funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa.

Ustawa stanowi, że każdemu przysługuje prawo dostępu do informacji zawartych w dokumentach organów państwa, znajdujących się w IPN. Prawo stosuje się także do osób, które funkcje Prezesa Rady Ministrów i Członków Rady Ministrów pełniły od sierpnia 1989 r. Wynika zatem z tego, że prawo dostępu do informacji obejmuje także osoby, które dzisiaj nie pełnią tych funkcji. Jest to działanie prawa wstecz nie uzasadnione żadnymi okolicznościami.

Przepisy określające prawa dostępu do dokumentów odnoszą się m.in. do osób, które zajmowały kierownicze stanowiska w byłej Polskiej Partii Robotniczej i byłej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz w Zjednoczonym Stronnictwie Ludowym i Stronnictwie Demokratycznym, a także były członkami Rady Ministrów do 1989 r. Ustawa przy tym nie precyzuje, co należy rozumieć przez kierownicze stanowiska. Jest to niezgodne z celem ustawy, w których chodzi o rozliczenie się z przeszłością w zakresie współpracy ze służbą bezpieczeństwa, a nie przedstawianie informacji o każdej możliwej osobie, która kiedykolwiek zajmowała kierownicze stanowisko w jakiegokolwiek jednostce organizacyjnej byłej PZPR czy ZSL.

Przepisy nakazujące surowsze karanie osób zeznających nieprawdę w sprawie lustracyjnej naruszają zasadę niedyskryminacji i proporcjonalności. Nie ma bowiem żadnego uzasadnienia, żeby te osoby były karane surowiej, niż przewidują to przepisy Kodeksu Karnego.

Wnioskodawcy kwestionują też przepisy ustawy, w zakresie w jakim wprowadzają zmiany w ustawie o prokuraturze i ordynacji wyborczej do rad powiatów i sejmików. Uzasadniają to m.in. tym, że nikt nie może być zobowiązany do dostarczenia dowodów przeciw sobie w postępowaniach przed organami państwa.

Zdaniem wnioskodawców niezgodne z zasadami przyzwoitej legislacji oraz zasadą zaufania do prawa są przepisy dotyczące prowadzenia w ramach Biura Lustracyjnego IPN czynności lustracyjnych przez prokuratorów. Prokuratorzy z jednej strony podlegają Prezesowi IPN z drugiej zaś Prokuratorowi Generalnemu, którym jest Minister Sprawiedliwości - członek Rady Ministrów. Rząd jest odbiciem politycznym większości sejmowej. Nie ma wobec tego gwarancji, że czynno-

ści prowadzone przez Biuro Lustracyjne IPN nie będą podlegały partii rządzącej. Narusza to zaufanie obywatela do władzy publicznej i prawo do sądu.

Ponadto wprowadzenie do Kodeksu Karnego przepisu penalizującego publiczne pomówienie Narodu Polskiego oraz określenie odpowiedzialności za zachowanie, którego forma nie została nigdzie zdefiniowana narusza konstytucyjną zasadę przyzwoitej legislacji. Trudno bowiem wyinterpretować, co może być uznane przez ustawowe organy ścigania za pomówienie Narodu. Zdaniem wnioskodawców sankcja grożąca za tego typu działanie narusza zagwarantowane w konstytucji m.in. wolności wyrażania poglądów, pozyskiwania i rozpowszechniania informacji oraz wolności prowadzenia badań naukowych.

W ustawie chodzi także o to, żeby byli funkcjonariusze, zeznając w procesach lustracyjnych, nie bronili swoich tajnych współpracowników, twierdząc, że fikcyjnie ich rejestrowali. Zdaniem wnioskodawców przepis ten będzie skutkował potwierdzaniem za wszelką cenę przez funkcjonariuszy prawdziwości wytworzonych dokumentów. Będą składali fałszywe zeznania by uniknąć odpowiedzialności karnej. Przepis, który pośrednio zachęca do składania fałszywych zeznań godzi w prawo osoby lustrowanej do rzetelnego procesu, a także narusza zasadę domniemania niewinności.

Zgodnie z ustawą lustracyjną Dyrektor i prokuratorzy Biura Lustracyjnego IPN będą decydowali o zakwestionowaniu prawdziwości oświadczeń lustracyjnych i o umieszczaniu na listach współpracowników tajnych służb PRL. Sposób ich powoływania – przez Prezesa Rady Ministrów oraz Prokuratora Generalnego, czyli osoby wykonujące określone funkcje polityczne, nie daje obywatelom gwarancji ich bezstronności.

Wnioskodawca kwestionuje też przepisy, które pozwalają IPN na dowolność w decydowaniu, który dokument udostępnić, a który nie. Naruszają więc zasadę dookreśloności przepisów. IPN nie musi też podawać powodów odmownej decyzji. W ten sposób ustawa narusza prawo dostępu obywateli do dokumentów wytworzonych przez władze publiczne na ich temat, co jest niezgodne z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego.

Zgodnie z ustawą IPN będzie miał prawo do publikowania katalogów obejmujących dane osobowe, z których m.in. wynika, że ktoś był traktowany przez organy bezpieczeństwa jako tajny informator lub pomocnik przy operacyjnym zdobywaniu informacji, zobowiązał się do dostarczania informacji organowi bezpieczeństwa państwa lub świadczenia jakiegokolwiek pomocy w działaniach operacyjnych. Zdaniem wnioskodawców publikowanie katalogów godzi m. in. w przyrodzoną i niezbywalną godność człowieka.

IPN ma także możliwość publikowania katalogów zawierających dane osób na kierowniczych stanowiskach PPR, PZPR, ZSL i SD, a także członków Rady Ministrów. Zestawienie tych osób z tymi, które współpracowały ze służbami bezpieczeństwa może prowadzić do dodatkowego napiętnowania z powodu przynależności partyjnej. Jednocześnie pojęcie kierownicze stanowisko jest nieostre. Może się odnosić do stanowisk w strukturach centralnych jak i lokalnych. Stwarza to możliwość do arbitralnych decyzji IPN, kogo umieścić w katalogu, a kogo nie.

Ponadto każdy katalog zawiera informację o wyniku postępowania lustracyjnego. Jest to niezgodne z zasadą demokratycznego państwa prawnego, zasadą proporcjonalności oraz zasadą godności, gdyż pomimo stwierdzenia prawdziwości oświadczenia lustracyjnego w postępowaniu sądowym dane osobowe nie zostaną wykreślone z katalogu IPN.

W kwestionowanej ustawie określona jest też sankcja utraty na 10 lat prawa do publikowania w mediach. Dotyczy każdego, kto spóźni się z oświadczeniem lustracyjnym. Stanowi to niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa bariery do swobody wypowiedzi oraz wykonywania zawodu.

Zgodnie z kwestionowaną ustawą najpóźniej 15 września 2007 r. IPN rozpocznie publikację katalogów. Przepis ten narusza podstawowe gwarancje konstytucyjne, w szczególności zasadę domniemania niewinności.

Ponadto przepisy stanowią, że w katalogach w pierwszej kolejności zamieszcza się dane osobowe osób pełniących istotną rolę w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym. W rażący sposób narusza to m.in. zasadę równości.

Ustawa powoduje też, że prawomocne wyroki sądów lustracyjnych stwierdzające fakt złożenia przez osobę lustrowaną oświadczenia lustracyjnego zgodnego z prawdą lub też umarżające postępowania straciły moc wiążącą. Powoduje to obowiązek poddania się ponownej procedurze. Ustawodawca w nierówny sposób traktuje osoby, wobec których zapadły prawomocne wyroki sądów lustracyjnych. Uznaje za nieważne orzeczenia stwierdzające złożenie oświadczenia lustracyjnego zgodnego z prawdą, inaczej niż te orzekające o nieprawdziwości oświadczenia. Dyskryminacja ta prowadzi do złamania jednego z podstawowych praw człowieka i obywatela tj. prawa do równego traktowania przez władze publiczne, co jest niezgodne z konstytucją.

Ponadto wnioskodawca kwestionuje nieuwzględnienie odpowiedniego okresu *vacatio legis*. Przygotowanie lustracji obejmującej 700 tys. osób to proces skomplikowany pod względem organizacyjnym i prawnym.

Do ustawy dodany jest załącznik "Wykaz kategorii współpracy z organami bezpieczeństwa państwa" określający wykaz kategorii współpracy z cywilnymi i wojskowymi organami bezpieczeństwa państwa. IPN ma obowiązek zamieszczania informacji zgodnie z tym załącznikiem. Brak jest jednak definicji pojęć typu np. kontakt operacyjny, osoba zaufana, rezydent, adresówka czy żywa skrzynka, co narusza zasadę dookreśloności przepisów prawnych. Klasyfikowanie tajnych współpracowników przy użyciu tych pojęć narusza też godność ludzką.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich – Ustawa zasadniczo poszerza krąg osób pełniących funkcje publiczne, które podlegają obowiązkowi składania oświadczeń lustracyjnych. Ustawodawca poszerzając zakres podmiotowy ustawy szczegółowo wyliczył kogo należy uznać za osoby pełniące funkcje publiczne. Niektóre kategorie osób zostały wskazane w taki sposób, że powstają wątpliwości, kogo należy do nich zaliczyć. Ustawodawca zakresem podmiotowym działania ustawy lustracyjnej objął bardzo szeroki krąg osób, który nie daje się precyzyjnie i jednoznacznie ustalić. Ponadto tworząc tak szeroki katalog osób zobowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego ustawodawca nie przewidział, że doprowadzi do zagrożenia podstawowego prawa jednostki do rozpoznania swojej sprawy przez sąd w rozsądnym terminie. Zdaniem Rzecznika wprowadzenie w systemie prawnym kolejnego pojęcia "osób pełniących funkcje publiczne" narusza m.in. zasady demokratycznego państwa prawnego i reguły przyzwoitej legislacji.

Do zadań Biura Lustracyjnego IPN należy przygotowanie i publikowanie katalogów zawierających dane osobowe osób wobec których zachowały się dokumenty wytworzone przez daną osobę lub przy jej współudziale w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika z których treści wynika, że dana osoba m.in. była traktowana przez organy bezpieczeństwa jako tajny informator lub pomocnik, zobowiązała się do dostarczania informacji. Osoba, która nie zgadza się z treścią informacji zamieszczonych w katalogu może wystąpić do sądu lustracyjnego z wnioskiem o wszczęcie postępowania lustracyjnego. Zlustrowanie tak dużej liczby osób trwać będzie wiele lat. Narusza to prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Z ustawy wynika, że dziennikarzem jest każdy kto zajmuje się redagowaniem, tworzeniem lub przygotowaniem materiałów prasowych bez względu na to, czy pozostaje w stosunku pracy z redakcją czy np. jest wolontariuszem, czy też współpracuje sporadycznie oraz czy opublikowany tekst dotyczy wydarzeń politycznych, czy jest to list do redakcji. W praktyce oznacza to, że za-

również definicja dziennikarza jak i materiału prasowego jest tak szeroka, że może dotyczyć wielu różnych stanów faktycznych. Zdaniem Rzecznika kwestionowana ustawa stwarza stan niepewności obywateli co do obowiązującego prawa i obowiązków z niego wynikających. Poprzez swoją niedookreśloność narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego.

Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające złożenie przez osobę lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenie traktuje się jako obligatoryjny powód pozbawienia tej osoby funkcji publicznej na 10 lat. W przypadku dziennikarza zakaz ten powoduje brak możliwości wykonywania zawodu. Zdaniem Rzecznika narusza to zagwarantowaną w konstytucji wolność słowa, co jest niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym.

Ustawa nakłada też obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego na pracowników naukowych, naukowo – badawczych lub dydaktycznych zatrudnionych m.in. na stanowisku profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego. W przypadku stwierdzenia przez sąd kłamstwa lustracyjnego lub niezłożenia w terminie oświadczenia naukowcy są pozbawieni funkcji publicznych, a zatem możliwości publikowania wyników badań przez 10 lat. Zdaniem Rzecznika stanowi to ingerencję w konstytucyjną zasadę wolności nauki i publikowania badań naukowych.

Każdy urodzony przed 1972 rokiem, pełniący funkcje publiczną ma obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego. W przypadku niezłożenia go w terminie zostaje on pozbawiony funkcji publicznej. Niezłożenie oświadczenia w terminie jest traktowane przez ustawodawcę na równi ze złożeniem oświadczenia niezgodnego z prawdą. W konsekwencji osoba, która nie złożyła oświadczenia nie może pełnić funkcji publicznej przez 10 lat. Taka konstrukcja przepisów powoduje, że w pewnych sytuacjach np. obłożnej choroby obywatele będą ponosić niezawinione konsekwencje prawne. Narusza to podstawowe prawa i wolności jednostki.

Rzecznik Praw Obywatelskich kwestionuje też ograniczenia w zakresie dostępu obywateli do dokumentów zgromadzonych w archiwach IPN. Żaden interes państwa nie może stać na przeszkodzie w realizacji konstytucyjnego prawa do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób niezgodny z ustawą. Realizacja tego prawa jest możliwa tylko w przypadku dostępu jednostki do informacji.

Pełny tekst wniosku RPO: <http://www.rpo.gov.pl/pliki/1177072888.pdf>

Rozprawie będzie przewodniczył wiceprezes TK Janusz Niemcewicz, a sprawozdawcami będą sędzia TK Zbigniew Cieślak i prezes TK Jerzy Stępień.

2.2.2. Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z art. 260 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego z art. 18 oraz art. 68 ust. 3 Konstytucji RP oraz § 33 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności z art. 213 oraz z art. 249 § 3 pkt 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.) oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP (K 24/07) – dotyczy stosowania tymczasowego aresztowania wobec kobiet ciężarnych.

Pełny tekst wniosku RPO: <http://www.rpo.gov.pl/pliki/1177589641.pdf>

2.2.3. Pytanie prawne Sądu Rejonowego w Szczecinie w sprawie zgodności art. 135 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 45 ust. 1, art. 178

ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 Konstytucji RP (P 21/07) – dotyczy udział asesorów sądowych w postępowaniu sądowym.

- 2.2.4. Pytanie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w sprawie zgodności art. 213 § 2 Kodeksu karnego w części obejmującej zwrot „służący obronie społecznie uzasadnionego interesu” z:**
- a) art. 14 i art. 15 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 19 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych,**
 - b) art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, art. 7 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, z art. 15 ust. 1 zdanie 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (P 15/07).**
-

- 2.2.5. Pytanie Sądu Rejonowego w Rzeszowie sprawie zgodności art. 213 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w części w której uzależnia stwierdzenie braku popełnienia przestępstwa w sytuacji podnoszenia lub rozgłaszania prawdziwego zarzutu od ustalenia, że zarzut ten służy obronie społecznie uzasadnionego interesu, z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (P 3/07).**
-

- 2.2.6. Skarga konstytucyjna Stanisława S. w sprawie zgodności art. 114 § 6 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 32 Konstytucji RP, art. 45 Konstytucji RP i art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a także z art. 78 Konstytucji RP oraz z art. 91 ust. 2 Konstytucji RP (SK 3/07) – dotyczy pozbawienia prawa wniesienia do sądu dyscyplinarnego zażalenia na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania.**
-

3. Legislacja

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

3.1.2. Wchodzą w życie:

- **W dniu 12 lipca 2007 r.** – ustawa z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r. Nr 64, poz. 432)

Zmiany w ustawie o prokuraturze dotyczą przede wszystkim relacji prokurator przełożony a prokurator podległy.

Niektóre ze zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego są konsekwencją zmian w ustawie o prokuraturze. Wprowadzono również zmiany w art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez rozszerzenie właściwości rzeczowej sądu okręgowego jako sądu pierwszej instancji. Wśród innych dokonanych zmian zwrócić należy również uwagę na zmiany w art. 259 § 3 k.p.k. (podstawy stosowania tymczasowego aresztu) oraz w art. 263 § 4 k.p.k. (podstawy przedłużenia tego środka zapobiegawczego). Wprowadzono również wiele zmian w Dziale VII Postępowanie przygotowawcze, począwszy od art. 297 k.p.k. precyzującego cele postępowania przygotowawczego.

Natomiast zmiany w Kodeksie karnym skarbowym polegały przede wszystkim na zastąpieniu użytych w przepisach art. 122 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. sformułowań „finansowy organ dochodzenia” sformułowaniem „finansowy organ postępowania przygotowawczego”.

Pełny tekst: <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2007/0432.htm>

- **W dniu 1 maja 2007 r.*** – ustawa z dnia 30 marca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo farmaceutyczne oraz zmiana niektórych innych ustaw. (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 492)

Ustawa wprowadziła zmiany w Rozdziale 9 Prawa farmaceutycznego, odnoszącym się m.in. do przepisów karnych. Zmiany te polegają na wprowadzeniu nowych typów czynów zabronionych, np. prowadzenie badań klinicznych produktu leczniczego bez pozwolenia (art. 126a), kierowanie do publicznej wiadomości reklamy określonych produktów leczniczych (m. in. wydawanych wyłącznie na podstawie recepty). Wprowadzono również zmiany w obowiązujących już przepisach. Wśród nich na uwagę zasługuje m.in. zmiana w art. 128 Prawa farmaceutycznego dotyczącym niedopuszczalnych zachowań w ramach reklamy produktów leczniczych. W zmienionym brzmieniu tego przepisu przestępstwem będzie dawanie lub obiecywanie osobom uprawnionym do wystawiania recept korzyści materialnych wbrew zasadom określonym w art. 58. Dotychczas zarówno z przepisu art. 128, jak i z art. 58, wynikało, że jeśli wartość materialna owych korzyści była znikoma, reklama polegająca na ich wręczaniu wskazanym w tych przepisach osobom była dozwolona. W wyniku wprowadzonej obecnie zmiany w treści art. 58 ust. 3 tej ustawy, określono wartość dopuszczalnej korzyści (nie więcej niż 100

* W dniu 27 lipca 2007 r. wchodzi w życie zmieniony wyżej wymienioną ustawą przepis art. 132e ustawy – Prawo farmaceutyczne.

zł) oraz jej charakter (przedmiot związany z praktyką medyczną lub farmaceutyczną opatrzony znakiem danej firmy).

Pełny tekst: <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2007/0492.htm>

- **W dniu 30 kwietnia 2007 r.** – ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 493)

W ustawie tej zawarte zostały w Rozdziale 6 - Przepisy karne regulacje, które kryminalizują zachowania polegające na niepodejmowaniu, wbrew obowiązkowi, działań zapobiegawczych lub naprawczych, gdy istnieje bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku.

Poza tym nadmieniona ustawa wprowadziła **zmiany w ustawie – Prawo ochrony środowiska** m.in. w zakresie dotyczącym wykroczeń zawartych w tej ustawie. Oprócz modyfikacji obowiązujących już przepisów (art. 336 i art. 378 ust.1), uchylony został art. 336 tej ustawy dotyczący odpowiedzialności za nieprzeprowadzenie, wbrew obowiązkowi, rekultywacji ziemi oraz art. 337 dotyczący obowiązku prowadzenia pomiarów zawartości w glebie lub ziemi substancji.

Pełny tekst: <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2007/0493.htm>

3.2. Prace legislacyjne rządu

- **Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, przedłożony przez ministra sprawiedliwości.**

Zaostrzenie odpowiedzialności karnej za najcięższe przestępstwa, zwłaszcza te popełniane z użyciem przemocy zorganizowanej, wzmocnienie ochrony pokrzywdzonego, poszerzenie granic obrony koniecznej, zwiększenie odpowiedzialności nieletnich, zaostrzenie przepisów o recydywie oraz skuteczne zwalczanie nowych zjawisk przestępczych przewiduje projekt nowelizacji Kodeksu karnego.

Jedną z najważniejszych zmian jest zaostrzenie kar, zwłaszcza za przestępstwo przeciwko zdrowiu i życiu oraz z użyciem przemocy. Na przykład, projekt przewiduje, że zabójstwo, w celu utrudnienia postępowania, świadka, policjanta, prokuratora, sędziego będzie karane karą 25 lat albo dożywotnim pozbawieniem wolności. Przestępstwem staje się także przygotowanie do zbrodni zabójstwa (dotychczas niekarane), a także przyjęcie zlecenia zabójstwa. Umyślne spowodowanie ciężkiego uszkodzenia ciała, np. pozbawienie człowieka wzroku czy słuchu, stanie się zbrodnią i będzie zagrożone karą od 5 do 25 lat (obecna sankcja od roku do lat 10). Gwałt ze szczególnym okrucieństwem lub popełniony na szkodę dziecka poniżej lat 15 będzie zagrożony karą od 5 do 25 lat. Tak samo karany będzie rozbój z bronią w rękę, lub zabór pojazdu z bronią w rękę.

Wyeliminowano karę 25 lat pozbawienia wolności jako odrębny jej rodzaj. Wydłużono natomiast karę terminowego pozbawienia wolności - od 1 miesiąca do 25 lat, co oznacza, że będzie możliwe wymierzenie kary w przedziale pomiędzy 15 a 25 lat. Będzie to miało znaczenie w sprawach o szczególnie ciężkie przestępstwa, np. zbrodnia zabójstwa.

Nowością jest możliwość orzekania kary pozbawienia wolności poniżej jednego miesiąca w przypadku drobnych przestępstw: krótkoterminową karę pozbawienia wolności wymierzać się będzie w wymiarze tygodniowym.

Jeżeli chodzi o wymierzenie kary ograniczenia wolności, to projekt wydłuża możliwość jej stosowania z obecnego roku do lat 2. Wzrosną znacznie możliwości wymierzenia surowej grzywny: maksymalna wysokość kary grzywny rośnie do 7,2 miliona złotych z obecnych 720 tysięcy.

Sąd będzie mógł orzec zakaz przedterminowego zwolnienia, w tym wobec osób skazanych na karę dożywocia. W ten sposób do polskiego prawa wprowadza się możliwość orzeczenia kary izolującej sprawcę na zawsze.

W przypadku drobnych przestępstw, o przedterminowe zwolnienie będą mogli ubiegać się skazani na kary do 2 lat już po odbyciu jednej czwartej, a nie jak dotąd połowy wymierzonej kary, z tym że nie dotyczy to osób, które popełniły przestępstwa z użyciem przemocy albo były uprzednio karane za przestępstwo umyślne lub podobne nieumyślne.

W toku procesu karnego sąd będzie mógł orzec środek karny w postaci pozbawienia praw rodzicielskich lub opiekuńczych w wypadku skazania za przestępstwo popełnione przeciwko rodzinie lub na szkodę małoletniego. Pozbawienie praw rodzicielskich i opiekuńczych będzie orzekane na okres od roku do 10 lat. Orzeczenie to sąd karny przekaze właściwemu sądowi rodzinnemu.

Projekt noweli przywraca tzw. recydywę ogólną. Zabieg ten ma wpłynąć na zaostrzenie kar. Fakt, że osoba była już wcześniej karana, będzie traktowany jako okoliczność obciążająca. Natomiast wobec osób ponownie popełniających podobne przestępstwo umyślne (recydywa specjalna), dolna granica kary musi zostać obostrzona aż do górnej granicy zagrożenia powiększonej o połowę. Sprawcy popełniający ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, gwałt, rozbój albo inne przestępstwo z użyciem przemocy, będą karani surowiej, zarówno poprzez zaostrzenie dolnej, jak i górnej granicy kary. Wobec wielokrotnych recydywistów, dolna granica kary będzie podlegać podwojeniu. Ponadto, wobec takich osób nie będzie można stosować warunkowego zawieszenia wykonania kary.

Zaostrzeniu ulegną sankcje za przestępstwa o charakterze terrorystycznym, takie jak: przejęcie kontroli nad samolotem, nielegalny obrót środkami wybuchowymi czy gromadzenie środków finansowych w celu przygotowania zamachu terrorystycznego. Dla sprawców tych przestępstw przewidziano kary od 3 do 15 lat pozbawienia wolności. Jeszcze wyższe sankcje, bo od 5 do 25 lat, przewidziano dla sprawców podobnych zbrodni, w efekcie których nastąpiło bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi.

Zaostrzeniu ulegną także sankcje za udział w zorganizowanej przestępczości. Najwyższa sankcja, od lat 5 do 25, przewidziana jest za założenie lub kierowanie grupą o charakterze zbrojnym lub terrorystyczną.

Zostanie utworzony Fundusz Pomocy Ofiarom Przestępstw jako państwowy fundusz celowy. Na Fundusz będą przekazywane m.in. nawiązki i świadczenia pieniężne, które obecnie są rozdzielane pomiędzy instytucje, fundacje oraz stowarzyszenia. Ze środków Funduszu finansowana będzie pomoc ofiarom przestępstw w postaci pomocy prawnej, psychologicznej, specjalistycznego leczenia lub rehabilitacji. Na rzecz ofiar przestępstw sąd będzie także zasądzał od sprawcy obowiązek naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za krzywdę.

Nowelizacja ma zwiększyć uprawnienia obywateli do stosowania obrony koniecznej w sytuacjach bezprawnego zamachu na ich dobra prywatne. Chodzi o odparcie bezprawnego zamachu związanego z wdarciami się do domu, mieszkania, lokalu, pojazdu lub na ogrodzony teren. W tym przypadku a także, gdy przekroczenie granic obrony koniecznej nastąpiło pod wpływem strachu lub silnego wzburzenia, broniący się nie będzie podlegał karze, a postępowanie karne będzie umarzone już przez prokuratora na etapie przygotowawczym. Obecnie prokurator musi skierować akt oskarżenia do sądu, a dopiero sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

Projekt obejmuje także szereg istotnych zmian dotyczących nieletnich. Osoby, które ukończyły 15 lat, mają być odpowiedzialne za wszystkie zbrodnie i najpoważniejsze występki. Ponadto osoby

nieletnie, które już raz były skazane, będą dalej zawsze odpowiadać na zasadach kodeksu karnego. Projekt znosi ograniczenie górnej granicy kary, jaką można wymierzyć nieletniemu, pozostawiając możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary.

W zmienionym Kodeksie pojawią się surowsze sankcje stosowane wobec pijanych kierowców. Sąd będzie musiał orzec przepadek samochodu prowadzonego przez sprawcę przestępstwa, jeżeli był on pod wpływem alkoholu lub środków odurzających albo uciekł z miejsca wypadku. Jeżeli pojazd mechaniczny nie stanowi własności kierowcy, orzeczenie będzie dotyczyło przepadku równowartości pojazdu.

Ponadto, projekt przewiduje obowiązkową publikację wizerunków nietrzeźwych kierowców, sprawców wypadków. Nowy środek karny w postaci opublikowania wizerunku sprawców zwiększy represyjność kary i będzie stosowany także wobec sprawców przestępstw szczególnie niebezpiecznych oraz szczególnie uciążliwych społecznie, np. złodziei kieszonkowych czy oszustów. Ich zdjęcia będą opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Aby chronić dzieci przed pedofilią projekt wprowadza nowy typ przestępstwa penalizujący często stosowany w Internecie sposób działania pedofilii. Chodzi o podszywanie się pod rówieśników dzieci w celu ich zwabienia (dotychczas niekarane). Ponadto karane będzie propagowanie treści pedofilskich.

Nowym rozwiązaniem jest zakaz wstępu na masowe imprezy także sportowe, zarówno krajowe, jak i zagraniczne. Będzie on orzekany wobec sprawców przestępstw związanych z imprezami masowymi. Złamanie zakazu będzie traktowane jako przestępstwo. Karane będzie również posiadanie w miejscu publicznym noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu w okolicznościach wskazujących na zamiar użycia.

Projekt wprowadza także przestępstwo kradzieży kieszonkowej (zagrożenie od roku do lat 10), która dotychczas karana była na ogół jako wykroczenie.

- **Rada Ministrów zajęła stanowisko do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Policji (druk nr 1074), przedłożone przez ministra spraw wewnętrznych i administracji.**

Rząd popiera poselską inicjatywę, ale opowiada się za wstrzymaniem nad nią prac do czasu przedłożenia Sejmowi rządowego projektu nowej ustawy o Policji.

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2.1. Zasada *nulla poena sine lege* w orzecznictwie Trybunału

przepisy: art. 7 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: kara ogólnie; zasady odpowiedzialności karnej; Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z 3 maja 2007 r. w sprawie *Custers, Deveaux and Turk v. Dania* (nr skarg 11843/03, 11847/03 i 11849/03)

Teza:

Artykuł 7 Konwencji zakazuje uznania za winnego popełnienia czynu, który według prawa nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Znamiona przestępstwa powinny być określone prawie w sposób wystarczająco jasny i precyzyjny, tak, by jednostka wiedziała ze sformułowania odpowiednich przepisów, które jej zachowania mogą skutkować odpowiedzialnością karną.

Omówienie:

Brak naruszenia art. 7

Postępowanie toczące się przed Trybunałem dotyczyło połączonych do rozpoznania skarg wniesionych przez trzech członków organizacji Greenpeace: Vincenta Custers, obywatela Danii, Oliviera Deveaux, obywatela Francji oraz Lawrence'a Martin Turk, obywatela amerykańskiego.

W lecie 2001 roku wszyscy oni brali udział w kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi publicznej na amerykańską bazę wojskową na Grenlandii "Thule Air Base" i operujący na jej terenie radar stanowiący część raketowego systemu przeciwlotniczego. Próbowali oni zebrać informacje na temat wpływu bazy lotniczej na stan środowiska na półwyspie Dundas. W tym celu zorganizowali wyjazd na Grenlandię. Tam spotkali się z Komendantem Policji Grenlandii. W czasie tego spotkania poinformowano ich o statusie prawnym bazy i dotyczącej jej legislacji oraz o ewentualnych konsekwencjach odmowy wydania przez właściwe organy pozwolenia na wizytę w bazie. Organizacja wystąpiła o pozwolenie na odwiedzenie okolic bazy wojskowej. Minister Spraw Zagranicznych Danii poinformował organizację Greenpeace, że ten obszar jest częścią „terenu wojskowego” i osoby cywilne mogą otrzymać pozwolenie na wstęp tylko od Ministra Spraw Zagranicznych Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i amerykańskich władz wojskowych. Te organy natomiast odmówiły udzielenia takiego zezwolenie.

Członkowie Greenpeace, mimo braku pozwolenia, wylądowali na brzegu półwyspu Dundas. Policja nakazała im opuszczenie tego terenu, jednak skarżący używając gumowego pontonu udali się na południe od bazy, i po przejściu 30 km zostali zatrzymani już na terenie bazy. Sąd Najwyższy Grenlandii (*Grønlands Landsret*) skazał ich *in absentia* na kary grzywny w wysokości 5 000 koron duńskich na podstawie art. 69a w związku z art. 132 § 2 Kodeksu karnego Danii oraz na podstawie ustępu 3(1)(d) Rozporządzenia nr 39 z dnia 22 lutego 1967 r. o podróżowaniu na i po Gren-

landii (*Bekendtgørelse om rejser til og i Grønland*), za wkraczanie na teren prywatny, bez wymaganego pozwolenia. Kodeks karny stanowi, że każdy, kto wkracza do domu, lub na teren „nieodstępny w sposób wolny” może być uznany za winnego naruszenie terenu prywatnego. Rozporządzenie zaś pozwala na podróżowanie po Grenlandii w sposób wolny, z wyjątkiem terenów wojskowych, na których poruszanie się wymaga otrzymania specjalnego pozwolenia zarówno od organów duńskich, jak i odpowiednich władz wojskowych. Naruszenie tego rozporządzenia karane jest grzywną.

Opierając się na treści art. 7 Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej) skarżący podnieśli, że zostali skazani za czyn, który w czasie jego popełnienia nie stanowił czynu zabronionego przez prawo duńskie. Skarżący zaprzeczyli, jakoby wiedzieli, że obszar, na który weszli, stanowił teren wojskowy.

Trybunał podkreślił, że art. 7 Konwencji wprowadza zasadę, że tylko prawo może określać czyny uznane za przestępstwa i grożące za nie kary (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) i zakazuje uznania za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Z tego punktu widzenia Trybunał uznał, że zarówno przepisy duńskiego Kodeksu karnego, jak i Rozporządzenia, wystarczająco jasno penalizowały przestępstwa, których popełnia zostali winnymi skarżący.

Zasadniczą kwestią było również ustalenie, czy skarżący mogli przewidzieć, że wkraczali na teren „nieodstępny w sposób wolny”. W opinii Trybunału skarżący powinni zdawać sobie sprawę z charakteru terenu, na który wchodzili: starannie zaplanowali oni tę wyprawę, używali w jej czasie sprzętu GPS, a strona Greenpeace za pomocą połączenia satelitarne monitorowała całą wycieczkę. Skarżący zrobili sobie zdjęcia trzymając transparenty na tle obiektów wojskowych i co więcej, zostali zatrzymani w bezpośredniej bliskości samego radaru w Thule Air Base. Baza w 2001 roku nie była wprawdzie ogrodzona, jednak Trybunał stwierdził, że skarżący doskonale wiedzieli, że znajdują się na jej terenie i że w razie wykrycia mogą zostać zatrzymani (co znalazło wyraz nawet w sprawozdaniu przekazywanym na bieżąco na strony internetowe organizacji). Wystarczającym warunkiem było oznakowanie terenu – a wszystkie drogi prowadzące do bazy – zarówno lądowe jak i wodne – były oznakowane jako „Baza wojskowa – wstęp wzbroniony”. Wkroczenie na teren bazy na pontonie, przez dziką plażę, gdzie nie było żadnych znaków, nie może usprawiedliwiać twierdzenia, by zakaz wstępu nie obowiązywał. Co więcej, w trakcie postępowania niezbicie wykazane zostało, że skarżący doskonale zdawali sobie sprawę, że wkraczają na teren wojskowy, gdzie ich obecność była zabroniona. Dlatego też Trybunał uznał, że skarżący w czasie dokonywania tego czynu zdawali sobie sprawę, że wkraczają na teren, który nie jest „wolno dostępny” w rozumieniu art. 69a kodeksu karnego. Mieli nie tylko świadomość wkraczania na teren wojskowy, gdzie wstęp był zabroniony, ale również przygotowanie do wyprawy i bieżące sprawozdania wskazywały, że taki był ich zamiar – wkroczenie na teren prywatny, gdzie ich obecność nie była prawnie dozwolona.

Trybunał stwierdził więc, że zachowanie to wypełniało znamiona przestępstwa określonego w duńskim prawie karnym w sposób wystarczająco jasny i precyzyjny. Na podstawie powyższych rozważań Trybunał uznał, że nie nastąpiło naruszenie art. 7 Konwencji.

Tekst orzeczenia:

<http://cmiskp.echr.coe.int/td/2017/01/TKP197/viewhbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=62191&sessionId=9959945&skin=hudoc-en&attachment=true>

(opr. Hanna Kuczyńska, asystent w Izbie Karnej SN)

5.2.2. Prawo do rzetelnego procesu

przepisy: art. 6 §§ 1 i 3(d), art. 6 § 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: prawo do rzetelnego procesu, równość stron, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Wyrok z dnia 24 kwietnia 2007 r. w sprawie *Matyjek przeciwko Polsce* (skarga nr 38184/03)

Naruszenie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3

Teza:

Postępowanie lustracyjne jest postępowaniem w „sprawie karnej” w rozumieniu art. 6 Konwencji. Dlatego też wszystkie gwarancje rzetelnego procesu muszą być respektowane w jego toku. Ograniczenia w dostępie osoby lustrowanej do akt postępowania lustracyjnego i niemożność swobodnego zapoznania się z uzasadnieniem wyroku lustracyjnego narusza równość stron w postępowaniu lustracyjnym.

Omówienie:

1. Stan faktyczny sprawy

Po wejściu w życie ustawy lustracyjnej skarżący, ówczesny parlamentarzysta, złożył oświadczenie lustracyjne, w którym stwierdził, że nie współpracował z komunistycznymi służbami bezpieczeństwa w latach 1944 – 1990. W dniu 1 czerwca 1999 r. Rzecznik Interesu Publicznego złożył do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego, podejrzewając skarżącego o przedłożenie nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego. W dniu 17 grudnia 1999 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie orzekł, że skarżący złożył nieprawdziwe oświadczenie lustracyjne. Uzasadnienie wyroku zostało utajnione zgodnie z art. 100 § 5 k.p.k. Dnia 17 lutego 2000 r. Sąd Apelacyjny, orzekający jako instancja odwoławcza, utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Wskutek kasacji skarżącego wyrok sądu lustracyjnego został uchylony dnia 10 października 2000 r. Dnia 20 grudnia 2000 r. na wniosek Rzecznika Interesu Publicznego teczka osobowa skarżącego została odtajniona przez szefa Urzędu Ochrony Państwa. W dniu 25 stycznia 2001 r. Sąd Apelacyjny orzekający jako sąd odwoławczy uchylił wyrok sądu I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Sąd ten, dnia 4 grudnia 2001 r., ponownie orzekł, że skarżący przedłożył nieprawdziwe oświadczenie lustracyjne. Apelacja skarżącego od tego wyroku została oddalona dnia 2 października 2002 r. W dniu 16 maja 2003 r. Sąd Najwyższy uznał kasację skarżącego od tego wyroku za oczywiście bezzasadną.

W skardze do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skarżący podnosił, że nie miał możliwości prowadzenia skutecznej obrony, gdyż, ze względu na tajny charakter dokumentów zawartych w aktach sprawy, nie miał możliwości robienia notatek podczas rozpraw oraz nie zapewniono mu odpowiedniego dostępu do akt sprawy.

2. Rozstrzygnięcie Trybunału

W dniu 30 maja 2006 r. Trybunał wydał decyzję o dopuszczalności skargi, w której, odrzucając argumenty rządu, stwierdził, że postępowanie lustracyjne stanowi „postępowanie w sprawie karnej” w rozumieniu art. 6 Konwencji, dlatego musi spełniać wymogi rzetelnego procesu określone w tym postanowieniu Konwencji.

Odnosząc się do meritum skargi skarżącego w wyroku z 24 kwietnia 2007 r., Trybunał uznał, że doszło do naruszenia jego prawa do rzetelnego procesu, w szczególności wskutek nierespektowania wymogu równości stron, który stanowi istotny element standardu rzetelnego procesu. W pierwszej kolejności Trybunał przypomniał, że kwestia dostępu osoby lustrowanej do dokumen-

tów komunistycznych służb bezpieczeństwa była rozważana już w orzeczeniu *Turek przeciwko Słowacji* (wyrok z dnia 14 lutego 2006 r., skarga nr 57986/00). W sprawie tej Trybunał stwierdził, że przy braku odmiennych wskazań wynikających ze szczególnych okoliczności sprawy, nie można zasadnie zakładać, że wciąż istnieje interes publiczny uzasadniający ograniczanie dostępu do materiałów służb bezpieczeństwa minionego komunistycznego reżimu, klasyfikowanych jako tajne. Skoro ustalenia faktyczne w postępowaniu lustracyjnym opierają się właśnie na takich dokumentach, ograniczenie dostępu osoby lustrowanej do nich istotnie ogranicza jej możliwości obrony.

Odnosząc się do okoliczności przedmiotowej sprawy Trybunał zwrócił uwagę na to, że istotna część dokumentów w aktach sprawy lustracyjnej nosiła klauzulę „ściśle tajne”. Klauzula ta mogła być uchylona jedynie przez szefa Urzędu Ochrony Państwa, co – zdaniem Trybunału – samo w sobie jest niezgodne ze standardem rzetelnego procesu i równości stron. Następnie Trybunał odnotował, że w toku postępowania lustracyjnego skarżący miał zapewniony jedynie ograniczony dostęp do akt sprawy: mógł, co prawda, robić notatki z akt (bez możliwości uzyskania kopii poszczególnych kart), ale notatki te były następnie opieczętowywane i przechowywane w kancelarii tajnej sądu. Skarżący nie mógł korzystać z tych notatek poza obszarem owej kancelarii. Podobna procedura była stosowana wobec notatek skarżącego sporządzanych w czasie rozpraw (których większość była przeprowadzana z wyłączeniem jawności). Zdaniem Trybunału, wobec wagi zarzutów stawianych skarżącemu i potencjalnych konsekwencji prawnych, jakie groziły mu w razie uznania go za kłamcę lustracyjnego, w toku procesu lustracyjnego należało skarżącemu zapewnić nieograniczony dostęp do akt sprawy, nieograniczoną możliwość robienia notatek z akt i otrzymania kopii niektórych dokumentów. Trybunał podkreślił także, że dalsze ograniczenia w realizowaniu prawa skarżącego do obrony wynikały z utajnienia uzasadnień wyroku z dnia 17 grudnia 1999 r. i wyroku z dnia 17 lutego 2000 r. Z treścią uzasadnień skarżący mógł się zapoznać jedynie w kancelarii tajnej.

Zdaniem Trybunału, z podobnymi ograniczeniami nie spotkał się przeciwnik procesowy skarżącego, Rzecznik Interesu Publicznego, dysponujący zarówno warunkami technicznymi, jak i kadrowymi pozwalającymi na pełny dostęp do tajnych dokumentów dotyczących lustrowanej osoby. Wobec przedstawionej oczywistej nierówności stron w postępowaniu lustracyjnym Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 Konwencji.

(opr. Małgorzata Wąsek-Wiaderek, Biuro Studiów i Analiz SN)

5.3. Europejski Trybunał Sprawiedliwości

5.3.1. Odpowiedź na pytanie prejudycjalne zadane przez belgijski *Cour d'arbitrage* (sąd konstytucyjny) w sprawie *Advocaten voor de Wereld VZW przeciwko Leden van de Ministerraad* dotyczące ważności decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania

hasła: europejski nakaz aresztowania, decyzja ramowa, Europejski Trybunał Sprawiedliwości

Wyrok ETS z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie C-303/05

Teza:

W zakresie uprawnień dyskrecjonalnych Rady mieści się danie pierwszeństwa decyzji ramowej, o ile przesłanki przyjęcia takiego aktu są spełnione. Zdaniem ETS, wbrew twierdzeniom uczestnika postępowania krajowego, dopuszczalność przyjęcia decyzji ramowej „w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych” nie ogranicza się jedynie do dziedzin

wymienionych w art. 31 ust. 1 lit. e TUE (działania polegające na przyjmowaniu środków ustanawiających minimalne normy dotyczące znamion czynów zabronionych i kar mających zastosowanie w dziedzinie przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i nielegalnego handlu narkotykami). „Harmonizujący” wymiar decyzji ramowych odnosi się także do innych dziedzin, co według Trybunału wynika z samego brzmienia art. 31 ust. 2 lit. c TUE, który jako cel współpracy sądowej w sprawach karnych wymienia zapewnienie, w zakresie niezbędnym do poprawy tej współpracy, zgodności norm stosowanych w państwach członkowskich.

Trybunał stwierdził, że przydatności decyzji ramowej do uregulowania materii europejskiego nakazu aresztowania nie podważa fakt, że decyzja ramowa o ENA zastąpiła uregulowanie ekstradycji, zawarte uprzednio w konwencjach.

Udzielając odpowiedzi na drugie pytanie sądu konstytucyjnego, ETS podkreślił obowiązywanie na obszarze Unii Europejskiej zarówno zasady *nullum crimen nulla poena sine lege*, jak i zasady niedyskryminacji. Jednakże, zdaniem Trybunału, rezygnacja z wymogu podwójnej karalności dla katalogu przestępstw europejskich nie narusza żadnej z tych zasad. Precyzyjne określenie zakresu penalizacji danego czynu zabronionego i przewidzianej za ten czyn kary, także w przypadku czynów wymienionych w art. 2 ust. 2 decyzji ramowej, należy do obowiązków państwa wydającego europejski nakaz aresztowania.

Omówienie:

W dniu 3 maja 2007 r. ETS wydał wyrok, w którym udzielił odpowiedzi na pytanie prejudycjalne dotyczące ważności decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (dalej: decyzja ramowa o ENA) z Traktatem o Unii Europejskiej (dalej: TUE). Pytanie prejudycjalne zostało skierowane na tle sprawy zainicjowanej przez sądem konstytucyjnym na wniosek organizacji „Advocaten voor de Wereld”, która:

- kwestionowała dobór instrumentu prawnego przez legislatora unijnego w celu uregulowania materii prawnej przekazywania osób skazanych i ściganych;
- argumentowała, że rezygnacja ze spełnienia wymogu podwójnej odpowiedzialności karnej dla katalogu czynów zabronionych wymienionych w decyzji ramowej (tzw. katalogu przestępstw europejskich) stanowi naruszenie zasady ustawowej określoności czynów zabronionych i kar oraz zasady równości wobec prawa.

Belgijski sąd konstytucyjny uznał, że w sprawie zachodzi konieczność zbadania ważności decyzji ramowej, dlatego skierował do ETS następujące pytania:

„1) Czy decyzja ramowa [...] jest zgodna z art. 34 ust.2 lit. b) traktatu [UE], który stanowi, że decyzje ramowe mogą być podejmowane jedynie w celu zbliżania przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich?

2) Czy art. 2 ust. 2 decyzji ramowej [...] jest zgodny z art. 6 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, a dokładniej z gwarantowanymi tym przepisem zasadą ustawowej określoności czynów zabronionych i kar oraz zasadą równości i niedyskryminacji w zakresie, w jakim znosi wymóg weryfikacji podwójnej odpowiedzialności karnej w przypadku wymienionych w nim czynów?”

W odniesieniu do pierwszego pytania Trybunał stwierdził, że materia objęta decyzją ramową mogła być regulowana także za pomocą konwencji. Jednak w zakresie uprawnień dyskrecyjnych Rady mieści się danie pierwszeństwa decyzji ramowej, o ile przesłanki przyjęcia takiego aktu są spełnione. Zdaniem ETS, wbrew twierdzeniom uczestnika postępowania krajowego, dopuszczalność przyjęcia decyzji ramowej „w celu zbliżania przepisów ustawowych i wykonawczych” nie ogranicza się jedynie do dziedzin wymienionych w art. 31 ust. 1 lit. e TUE (działania polegające na przyjmowaniu środków ustanawiających minimalne normy dotyczące znamion czynów zabronionych i kar mających zastosowanie w dziedzinie przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i nielegalnego handlu narkotykami). „Harmonizujący” wymiar decyzji ramowych odnosi się także

do innych dziedzin, co według Trybunału wynika z samego brzmienia art. 31 ust. 2 lit. c TUE, który jako cel współpracy sądowej w sprawach karnych wymienia zapewnienie, w zakresie niezbędnym do poprawy tej współpracy, zgodności norm stosowanych w państwach członkowskich.

Trybunał stwierdził, że przydatności decyzji ramowej do uregulowania materii europejskiego nakazu aresztowania nie podważa fakt, że decyzja ramowa o ENA zastąpiła uregulowanie ekstradycji, zawarte uprzednio w konwencjach.

Udzielając odpowiedzi na drugie pytanie sądu konstytucyjnego, ETS podkreślił obowiązywanie na obszarze Unii Europejskiej zarówno zasady *nullum crimen nulla poena sine lege*, jak i zasady niedyskryminacji. Jednakże, zdaniem Trybunału, rezygnacja z wymogu podwójnej karalności dla katalogu przestępstw europejskich nie narusza żadnej z tych zasad. Precyzyjne określenie zakresu penalizacji danego czynu zabronionego i przewidzianej za ten czyn kary, także w przypadku czynów wymienionych w art. 2 ust. 2 decyzji ramowej, należy do obowiązków państwa wydającego europejski nakaz aresztowania.

Szczególne potraktowanie katalogu przestępstw europejskich, nawet jeżeli uznane zostanie za powodujące różnice w traktowaniu osób znajdujących się w podobnej sytuacji, należy uznać za usprawiedliwione. Trybunał podkreślił, że Rada miała prawo zrezygnować z weryfikacji podwójnej karalności tzw. korpusu przestępstw europejskich, powołując się na zasadę wzajemnego uznawania oraz uwzględniając wysoki stopień zaufania i solidarności między państwami członkowskimi, ze względu na zagrożenie, jakie one niosą dla porządku publicznego oraz z powodu zagrożenia sankcją karną, której górna granica wynosi co najmniej trzy lata pozbawienia wolności.

W odniesieniu do argumentu, że brak precyzji w zdefiniowaniu katalogu przestępstw europejskich może spowodować rozbieżności we wdrażaniu decyzji ramowej w różnych krajowych porządkach prawnych, Trybunał stwierdził, że jej celem nie jest harmonizacja prawa karnego materialnego państw członkowskich.

W rezultacie Trybunał stwierdził, że nie dopatrył się jakiegokolwiek okoliczności podważającej ważność decyzji ramowej o ENA.

Pełny tekst wyroku w j. polskim:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=PL&Submit=rechercher&numaff=C-303/05>

Tekst komunikatu prasowego dotyczącego wyroku:

<http://www.curia.europa.eu/pl/actu/communiqués/cp07/aff/cp070033pl.pdf>

Prezentacja opinii rzecznika generalnego Ruiza-Jarabo Colomera wydanej w niniejszej sprawie – *Przegląd orzecznictwa europejskiego dotyczącego spraw karnych* nr 3/2006, dostępny pod adresem: <http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>

(opr. Małgorzata Wąsek-Wiaderek, Biuro Studiów i Analiz SN)

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. Leszek Ziomek, asystent w Izbie Karnej SN)

6.1. Przegląd książek

- ▶ *K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny*: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2007, s. 1481.

6.2. Przegląd czasopism

- **Gazeta Sądowa 2007 Nr 4**

- ▶ *M. Jachimowicz*: Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego.
- ▶ *M. Jachimowicz*: Świadek – w rozumieniu art. 245 Kodeksu karnego – Próba określenia definicji.
- ▶ *D. Gaj*: Skłonność do popełniania przestępstw.
- ▶ *D. Napoles*: Erozja standardów etycznych w polskim biznesie.

- **Jurysta 2007 Nr 4**

- ▶ *M. Kiełtyka*: Prawnokarne aspekty zwalczania handlu ludźmi.
- ▶ *T. Fołta*: Artykuł 178 § 1 k.k. a kwalifikacja prawna wypadku drogowego.

- **Orzecznictwo Sądów Polskich 2007 Nr 3**

- ▶ *S. Paweła*: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 28 września 2006 r., I KZP 16/06.
- ▶ *W. Grzeszczyk*: Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 16 marca 2006 r., V KK 85/06.
- ▶ *D. Wysocki*: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Wojskowej z dnia 11 czerwca 2002 r., WZ 13/02.

- **Przełąd Sądowy 2007 Nr 3**

- ▶ *K. Marszał*: Zaskarżalność decyzji wydanych w procesie karnym.
- ▶ *J. Skorupka*: O współsprawstwie w podrobieniu czeku na marginesie orzeczeń sądów apelacyjnych.
- ▶ *R. Kubiak*: Ryzyko „zwykłe” a kontratyp dozwolonego eksperymentu.
- ▶ *R. Koper*: Zakaz prasowej antycypacji rozstrzygnięć w sprawach karnych.

- **Zeszyty Prawnicze UKSW 2007 Nr 7.1**
 - ▶ *J. Raglewski*: Analiza krytyczna wybranych regulacji przepisów karnych kodeksu spółek handlowych.

- **Glosa 2007 Nr 2**
 - ▶ *Ł. Żelechowski*: Kolizja czynu nieuczciwej konkurencji i praw podmiotowych własności przemysłowej – przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.
 - ▶ *B. Karcz*: Zasada *ne bis in idem* w odniesieniu do nakładania kar za udział w kartelach w najnowszym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

- **Jurysta 2007 Nr 5**
 - ▶ *P. Lewczyk*: Uzasadnienie wyroku jako podstawa zarzutu w k.p.k.
 - ▶ *R. Krajewski*: Obowiązek zawiadomienia przez sąd kary sądu rodzinnego o celowości ingerencji we władzę rodzicielską lub stosunki opiekuńcze na podstawie art. 51 k.k.
 - ▶ *B. Kornacki*: Zatajenie przychodów pochodzących ze źródeł nieujawnionych.
 - ▶ *D. J. Sosnowska*: Wyłudzenie zwrotu podatku VAT za materiały budowlane (art. 76A k.k.s.).
 - ▶ *M. Malicka-Buras*: Krytyka – bez inwektyw i pomówień.

- **Orzecznictwo Sądów Polskich 2007 Nr 4**
 - ▶ *R. Kmiecik*: Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., IV KK 106/06.
 - ▶ *J. Skorupka*: Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 4/06.

- **Państwo i Prawo 2007 Nr 4**
 - ▶ *T. Pudo*: Nowe regulacje karne dotyczące przestępstw związanych z pedofilią.
 - ▶ *J. Wyrembak*: Pojęcie funkcjonariusza publicznego w prawie karnym.
 - ▶ *H. Maroń*: Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych wg projektu Konstytucji Europejskiej.

- **Prawo Europejskie w praktyce 2007 Nr 4**
 - ▶ *K. Parulski*: Złe czasy dla niezależnej prokuratury?
 - ▶ *A. M. Wesołowska*: Prawo w pogoni za życiem ...
 - ▶ *K. Matusiak*: Analiza kryminalna – nowoczesne narzędzie policji.
 - ▶ *P. Korbal*: Przesłuchanie na odległość.
 - ▶ *K. Laskowska*: Mit rosyjskiej mafii.
 - ▶ *P. Kuzior*: Poziom korupcji w Europie.

- **Prokuratura i Prawo 2007 Nr 5**

- ▶ *R. A. Stefański*: Odpowiedzialność za udostępnienie prowadzenia pojazdu osobie znajdującej się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka.
- ▶ *M. Gałązka*: Prawnokarna ochrona ludzkiego embrionu *in vitro*.
- ▶ *R. Widzisz*: Odpowiedzialność karna za niezawiadomienie o wypadku przy pracy.
- ▶ *J. Skorupka*: Udostępnienie akt sprawy podejrzanemu.
- ▶ *A. Kaznowski*: Udział pokrzywdzonego małoletniego w procesie karnym.
- ▶ *Z. Muras*: Instytucja oskarżyciela posiłkowego w państwach europejskich.
- ▶ *M. Kowalczyk*: Wywiad skarbowy a kontrola skarbowa.
- ▶ *J. Lupiński*: Odmowa wszczęcia postępowania przygotowawczego.
- ▶ *M. Świetlicka*: Udział prokuratora w postępowaniu karnym skarbowym.
- ▶ *A. Wesółowska*: Glosa do uchwały SN z dnia 30 listopada 2004 r., I KZP 25/04 (dot. składu sądu przy przesłuchaniu małoletniego).
- ▶ *J. Gurgul*: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2006 r., III KK 370/04 (dot. znaczenia podpisu protokołu).
- ▶ *M. Kosiada*: Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 października 2004 r., II AKzw 685/04 (dot. wykładni art. 77 § 1 k.k.).

• **Prokuratura i Prawo 2007 Nr 6**

- ▶ *O. Górniok*: O potrzebie weryfikacji retrospektywnej bezkarności łąpownictwa czynnego.
- ▶ *R. Krajewski*: Przestępstwo uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia dziecka poczętego.
- ▶ *M. Jachimowicz*: Przestępstwo niezgłoszenia danych do ubezpieczenia społecznego (art. 219 k.k.).
- ▶ *J. Sawicki*: Odpowiedzialność za niedopełnienie obowiązku zgłoszenia identyfikacyjnego NIP.